

Parkanon ja Kihniön Joulu 2014

Kotiseutulehti

Parkanon ja Kihniön Joulu 2014

Kannen kuva: Jorma Matikainen

Julkaisija: Parkano-Seura ry
Kihniö-seura ry

Painos: 1000 kpl

Paino ja taitto: Parkanon Kirjapaino

Lehtitoimikunnan jäsenet: Maarit Lehto
Sirpa Korttesluoma
Paula Latvajärvi
Laura Jokisalo
Leena Perälä
Salme Törmä

Palautetta ja juttuvinkkejä

Parkanon ja Kihniön Joulu -lehdelle voi lähettää osoitteeseen:
maarit.lehto@ylasatakunta.fi

Lehden piirrokset: Niina Martikainen, ellei toisin mainita.

Sisältö

Lehtitoimikunnan tervehdys.....	1
Parkanon kaupungin tervehdys.....	2
Kihniön kunnan tervehdys.....	3
Parkanon seurakunnan tervehdys	4
Kihniön seurakunnan tervehdys.....	5
Parkanon markkinat, sekajuna ja erikoisjuna.....	6
Muistelmia lapsuusvuosiltani.....	8
Sananlasku	9
Nahkuriliikkeen perustaja Emma Heinonen.....	10
Ylioppilasaine löytyi pommituksen jälkeen yliopiston pihapiiristä	12
Jos saisin määrätä Suomen rajat!.....	14
OTK:n puisto	16
Kinnusen Ainon nakkikioski	17
Paikallisjunalla Parkanosta Kihniöön	18
Lasten elämää Linnankylän asemalla	21
Isomummille	21
Hilkan lapsuusmuistoja	22
Vanha valokuva.....	24
Parkanonpirtti syleilee kävijäänsä	25
Lyhty pimeässä	26
Riiarinnaa hemmoteltiin Kiinassa.....	27
Timantit lumella	30
Riemuylioppilasjuhlat.....	31
Parkano-seura vaalii kotiseutua	32
Lasten piirrokset ja runo	33
Sota-aikana syntyneiden harrastuksen ja leikit	34
Sananlasku	35
Muistikuvia Raiskion riivistä	36
Lapsuuden leikit 1970-luvulla	38
Arvokas sellaisenaan	40
Oikea joulupukki.....	41
Joulun viettoa lukulampun alla	46
Leikittiin sitä 1990-luvullakin	48
Sananlasku	49
Bänti Huu ja Lehna rappaa ja räppää....	50

Eläkkeelle elämään 3.9.2014

Ihmisen elämä voidaan ajatella koostuvan vuodenaikojen mukaan: kevät, kesä, syksy ja talvi.

Kevät voi olla syntymästä täysikäisyyteen. Se sisältää ajan ennen kouluikää, kerhoajan, peruskoulun. Se on ihmisen kasvamista aikuisuuteen.

Kesä voi olla opiskelua ammattiin, työllistyminen, aviointuminen, lapset.

Tämä aika on ihmiselämässä kehittymisen aikaa. Rakennetaan omaa uraa, perhe kasvaa, lapset lähtevät opintielle. On talolainat ym. Tämä aika voi olla hyvin kiireistä, mutta myös antoisaa, kun huomaa, miten kaikki kehittyy. Tämä aika kestää yleensä siihen asti, kun lapset muuttavat kodista omiin oloihinsa opiskelemaan tai työhön ja perustavat oman perheen.

Tässä vaiheessa ikää on jo kertynyt n. +50 vuotta ja alkaa syksyn aika.

Syksyn aikana voi jo muistella mennyttä elämää ja hengähtää ”kesän” kiireiltä.

Työelämä jatkuu edelleen hyvin vaativana, mutta saattaa tulla mieleen, että voi sitä muutakin elämässä olla, kuin työ. Lasketaan eläkkeen alkamisen vuosia, varsinkin kun töissä on kova paine ja kaikki tarpeellinen on jo hankittu. Tulee usein mieleen, onko minun pakko.

Kun ikää tulee, sen mukana valitettavasti voi tulla erilaisia vaivoja ja varsinkin silloin ovat ihmissuhteet tärkeitä.

Kun eläkeikä lähestyy ja lähimmät ystävät ja tutut ovat työtovereita, ihmissuhteet varsinkin työpaikan ulkopuolella tulevat tärkeiksi.

Olisi hyvä, jos ihmisellä olisi verkosto valmiina, ettei tule tyhjää oloa eläkkeelle jäädessä.

Talvi on sitten varsinaista eläkkeellä olemista.

Monille voi tulla huono omatunto, kun ei ole enää hyödyksi yhteiskunnalle. Tuntee itsensä ”hukkasyöjäksi” vaikka on työn sankari ja ansainnut eläkkeelle pääsyn.

Voi myös ahdistaa tilanne, että aikaisemmin työssä ollessa olin hyvin ”korvaamaton” ja kuitenkin toinen tekee niitä töitä ainakin yhtä hyvin.

Tällaiseen tilaan ei pidä jäädä, vaan etsiä hyvistä ihmissuhteista ja harrastuksista sisältöä elämäänsä.

Yksin jääminen on raskasta ja ajatukset kiertävät samaa rataa. Ongelmat kasautuvat, kun niitä yksin murehtii. Osallistuminen yhteiseen toimintaan auttaa kuulemaan, miten muilla menee ja löytyy aina kuuntelijakin, jolle voi kertoa elämästään ja voi olla myös itse kuuntelija.

Jos elämässä tapahtuu jotain odottamatonta, kuten sairastuminen tai puolison menettäminen, on entistä tärkeämpää olla hyviä ihmissuhteita.

Tietysti on myös ihmisiä, jotka haluavat olla omissa oloissaan, mutta tärkeintä on elää sopusoinnussa itsensä kanssa.

Emme voi elää kuin yhden päivän kerrallaan. Kiittäkäämme tästä päivästä Taivaan Isää.

Siunattua Joulua
Kauko Karhuluoma
 Parkano-Seura ry

Iloista joulun odotusta.....

Jokaisen ihmisen Joulun mahtuu monta tarinaa. Joulusta on tullut mieliimme eräänlainen vuoden tapahtumien jakaja. Ennen Joulua ja jälkeen Joulun. Muistamatta aina, että siinä vuosikin vaihtui välillä.

Kirkollisissa piireissä käydään jonkinasteista väitöstä siitä kumpi on kristikunnan tärkein kirkollinen tapahtuma-aika, jouluku vai pääsiäinen. Itse pidän joulua tärkeämpänä, sillä ilman joulunlapsen syntymää, ei olisi pääsiäisen ristinsovitustakaan.

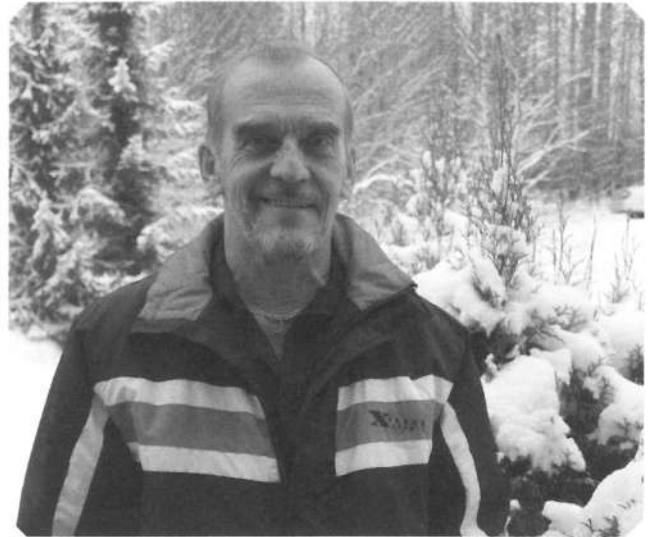
Kun itse muistan lapsuusjouluja -50 luvun alusta, olisi yhteiskunnalle ja ihmisille melkoinen sokki, jos pitäisi yhtäkkiä palata noihin aikoihin. Onko se kaikki hyvinvoinnin kehitys mitä on tapahtunut noiden vuosikymmenien aikana, ollut hyväksi tälle maalle ja kansalle? Tekisi mieli väittää, ettei ole. Tyytymättömyyksen kasvaa aina hyvinvoinnin myötä. Hyvinvointikaan ei jakaudu tasaisesti. Tyytymättömyyksiä taitavat olla ne jotka ovat parhaan hyödyn kasvusta saaneet.

Yhteiskunnallinen murros, jota talouden taantumakskien nimitetään näyttää ulottuvan myöskin tänne, etelästä katsoen, periferian alueellekin. Olisihan se voinut jäädä sinne kehäkolmosen sisälle, kun sinne kaikki hyväkin kasaantuu. Eikä sieltä aina muuta maata kehittämisen arvoisena nähdäkkään.

Elämään tyytyväisiä me toki ollaan Parkanossakin. Ei meillä kehitys ole pysähtynyt. Joskus se kulkee vähän hitaammin ja joskus vähän kompasteleekin, mutta eteenpäin mennään. Ongelmat meillä on samoja, kuin lähes jokaisessa Suomen kunnassa. Työpaikkoja tarvittaisiin lisää, asukkaita ja veronmaksajia lisää, sen sijaan homeisia rakennuksia on yli oman tarpeen. Työpaikkojen osalta kulunut vuosi on ollut jo melko lohdullinen. Muutamia ”vanhoja” yrityksiä on lopettanut, mutta uusia yrittäjiä on saatu tilalle. Uudet yritykset ovat kasvuyrityksiä, joten hyvältä näyttää.

Luulenpa, että lisääkin hyviä uutisia kuullaan, ellei ennen joulua, niin ainakin joulun jälkeen.

Jollei tämä olisi joululehti voisi sanoa pari valittua sanaa 60 – 70 lukujen rakennustekniikasta ja valvojista. Kaikkea ei voi meidän homerakennuksista laittaa rakennustarvikkeiden tai säännösten piikkiin. Kyllä meillä on edelleen paljon vanhempiaakin terveitä rakennuksia. Kalliiksi tulee rakennusaikainen välinpitämättömyys ja mikä pahinta moni menettää terveytensä.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden yksityistäminen on ollut tämän vuoden ja ehkä kaikkien aikojen suurin päätös Parkanon kaupungissa. Yksimielinen kaupunginvaltuusto osoitti, että se pystyy suuriin päätöksiin silloin, kun haetaan säästöjä ja kuitenkin olemassa olevat palvelut säilyttäen. Yksityinen toimija ottaa suuren vastuun toimivasta terveydenhuollosta ja sosiaalipalveluista. Parkanolaisina me annamme tuen tuolle toiminnalle ja toivomme, että toiminnallista aluetta voitaisiin laajentaa myös muihin alueemme kuntiin. Emme me halua kaikkea hyvää vain itsellemme. Hyvinvointia voimme jakaa laadukkailla palveluilla.

Kunnallinen toiminta tarvitsee uudenlaista ajattelua, uusia visioita ja tuo yksityistämispäätös antaa uskoa, ettei kuntaelämässäkään kaikki toivo muutosmahdollisuuksista ole mennyt.

Näitä muutoksia tulemme tarvitsemaan muillakin alueilla. Aineellisen hyvinvoinnin lisäämisen aika alkaa olla kunnissa ohi. Meillä on täysi työ säilyttää nykyinenkin.

Mutta nyt ”Näin sydämeeni joulun teen ja mieleen iloiseen..”.....

Joulua kohti me käymme iloisella mielellä. Katsotaan sitten taas joulun jälkeen.....

Yhteiskunnallisesta tai muustakaan asemastamme riippumatta joulun sanoma on meille kaikille sama: ”Teille on syntynyt Vapahtaja”

Hyvää Joulua ja Siunattua tulevaa vuotta!

Reijo Ojennus

Parkanon kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

Tulkoon joulu

Musiikki on aina merkinnyt itselleni paljon. Usein se on tuonut lohtua ja iloa elämääni ja varsinkin näin syksyn aikaan antanut toivoa tulevaan. Joululaulut ovat aina kuuluneet joulunviettoon ja luoneet jouluista tunnelmaa. Tällä hetkellä mielessäni on laulu, joka erityisesti johdattaa ja virittää minut joulun odotukseen. Syksyisin sen ensimmäisen kerran kuultuani havahdun taas joulun läheisyyteen. Tämä laulu koskettaa ja puhuttelee minua. Se on säveleltään ja sanoiltaan oman sisäisen sielunmaisemani mukainen. Tämän laulun myötä mieleni rauhoittuu ja täyttyy lämpimillä joulun ajatuksilla. Kyseinen laulu on Pekka Simojoen säveltämä ja sanoittama *"Tulkoon joulu"*.

"Niityillä lunta, hiljaiset kadut, taakse jo jäänyt on syksyn lohduttomuus."

Nautin alkusyksyn kuulaista ilmoista ja ulkona olemisesta. Myöhäissyksy myrskyineen ja sateineen on useimmiten jo lohduton. On luovuttamisen aika. Kesä muistoinen on jäänyt kauas taakse. Luonto on lakastunut ja maa valmistautunut lepoon. Kaikki on valmista ottamaan peitteekseen kauniin ensilumen valkoisen vaipan. Kuten luonto, niin myös me ihmiset olemme valmiita vastaanottamaan valon syksyn pimeyden keskelle. Joulun aika valoineen katkaiseekin sopivasti kaamoksen. Sytytämme kynttilöitä ja nautimme kodin lämmöstä, käpertyen omiin oloihimme.

"Muistojen virta, lapsuuden sadut. Sanoma joulun on uusi mahdollisuus."

Laulun myötä mieleeni nousee monia ihania joulumuistoja omista lapsuuteni jouluista. Lapsena lahjat olivat tietenkin tärkeitä, mutta kaikkein mukavinta oli joulun ajan yhdessäolo. Kaikki sisarukseni saapuivat kotiin ja meitä oli kerääntynyt suuri joukko joulunviettoon. Muistan, kuinka kuusi tuotiin jouluaattona tupaan ja se koristeltiin päivän aikana. Puolenpäivän aikaan hiljennettiin joulurauhan julistuksen kuunteluun. Joulusaunan jälkeen oli jouluaterian vuoro. Tätä ennen isä luki perinteisesti jouluevankeliumin ja sen jälkeen laulettiin "enkeli taivaan". Joulupukin tultua pirtin täytti iloinen puheensorina ja pakettien avaamiset. Iltaa vietettiin yhteisesti sisarusten kanssa pelejä pelaillen. Laulut olivat aina iso osa joulunviettoamme, äitini johtaessa noita tuokioita. Yhdessä tuli laulettua monet joulusikermät reippaista aina hartaisiin saakka. Jouluaamuna herättiin aikaisin joulukirkkoon. Juhlallinen tunnelma jäi mieleenpainuvasti pienen pojan muistoihin.

Kaikki nämä lapsuuden joulutraditiot ovat säilyneet ja siirtyneet jo seuraavallekin sukupolvelle. Nykyisinkin perheemme joulunvietto noudattelee hyvin paljon sa-

maa kaavaa. Jouluaamun kirkko vain on vaihtunut jouluaaton hartaudeksi. Edelleenkin joulua vietetään läheisten kanssa. Edesmenneet sukupolvet ovat mukana joulunvietossa muistoissamme ja kunnioitamme heitä viemällä kynttilät hautausmaalle.

"Tahtoisin päästä paimenten mukaan, unohtaa kiireen ja melun rasittavan."

Syksy on kaikille kiireistä aikaa. Niin se on myös kuntapäättäjille. Monenlaisia erilaisia neuvotteluja ja kouksia painottuu juuri syysaikaan. Tänä syksynä lisäkiireitä on aiheuttanut sote-uudistus ja sen mukanaan tuomat asiat. Joulu tuo kaivatun tauon myös meidän arkeemme. Tällöin on aikaa hengähtää ja hiljentyä joulun viettoon. Joulutauon jälkeen on taas hyvä siirtyä uuteen vuoteen ja sen tuomiin uusiin haasteisiin.

"Ikuisen joulun, jos tahdot löytää, sydämes avaa ja kohtaat Vapahtajan. Et löydä kultaa, et juhlapöytää, löydät vain seimen ja tallin koruttoman."

Joulun aika hiljentää meidät miettimään joulun sanomaa. Joulun kaupallisuus kaikkine tavaroineen olisi-kin syytä jättää taka-alalle ja nostaa esille joulun perimmäinen tarkoitus. Joulu muistuttaa meitä myös lähimmäisen rakkaudesta ja toistemme huomioimisesta. Tällöin voimmekin täysin sydämin yhtyä kertosakeen viimeiseen toivomukseen.

"Tulkoon rakkaus ihmisrintaan, silloin joulu luonamme on."

Näillä laulun synnyttämällä mietteillä haluan toivottaa kaikille lehden lukijoille Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta.

Tapani Törmä

Kihniön kunnanhallituksen puheenjohtaja

Odotan jouluvierasta

Mitä sinä odotat tältä joululta? Joulun kohdistuu monenlaisia odotuksia levosta, rauhasta ja ilosta, puhtaasta kodista ja yhdessäolosta. Kuva joulusta on meissä syvällä. Odotukset syntyvät lapsuuden jouluista. Niihin vaikuttavat myös mainonta ja se, miten toiset viettävät joulua.

Odotukset ovat eri ikäisenä erilaisia. Lapsena joulun odotus tuntuu päästä varpaisiin. Joulukutkuttaa vatsan pohjassa ja vipattaa jaloissa. Myös aikuinen elää joulua vahvasti jo etukäteen. Ensimmäiset kynttilät, tortut ja joululaulut tuntuvat tuoreilta ja murtavat talven pimeyden. Joulun on eräänlainen taitekohta, rauhoittumisen ja pysähtymisen paikka. Tunnelma usein tiivistyy, mitä lähemmäs aattoa päästään. Kun lapsi laskee joulukalenterista malttamattomana, monta yötä on joulun, aikuisella aika tuntuu usein loppuvan kesken. Mitä jos kaikki ei tulekaan valmiiksi? Kun lapsi odottaa joulua, aikuinen usein kysyy, mitä joulun odottaa minulta.

Muistan lapsuudesta joulusadun, jossa kummasteltiin jouluvalmisteluja. Kuka on tuo pelottava ja lepyttelyä vaativa Joulun, jonka tulon varten pitää niin kovasti töhertää? Kun aattoilta viimein koitti, kaikki oli valmista. Lopulta joulun ei ollutkaan vaativa vieras, vaan jotakin aivan muuta.

Ensimmäiseen joulun, Jeesus-lapsen syntymään tiivistyivät myös vuosisataiset odotukset. Messiaan syntymä ei ollutkaan täynnä loistoa ja kimmallista, vaan Jumala syntyi arkisen keskelle. Vanhan Testamentin ennustuksissa tulevaa Vapahtajaa kutsuttiin nimellä Immanuel. Nimi tarkoittaa "Jumala meidän kanssamme". Ihmiseksi syntynyt Jumala, joulun lapsi ei siis ole pelottava ja kaukainen, lain laatija ja vaatija, vaan Jumala, joka on meidän kanssamme, tässä vieressä, lähellä. Sellaista joulunvierasta on hyvä odottaa.

Sellaisen joulunvieraan voit hyvillä mielin ottaa vastaan, vietit sitten joulunsi yksin tai yhdessä, perinteisesti tai toisin, iloiten tai ikävöiden. Rauhoittumisen ei tarvitse olla pakotettua eikä toisaalta kenenkään tarvitse muuttua tavallista ulospäin suuntautuneemmaksi kerran vuodessa. Joulun lapsi, Jeesus julistaa Jumalan todellista olemusta, armollisuutta. Sitä tarvitsemme tässä ajassa niin itseämme kuin toisiamme kohtaan. Tarvitsemme Jeesus-lasta, jota ilman ei olisi kris-

tillistä toivoa ja pääsiäisen iloa. Jouluyönä odotus tiivistyy sanomaan: Meille on syntynyt Vapahtaja. Hän on todella meidän lepomme, rauhamme, rakkautemme ja ilomme.

Hilja Haahdin joululaulun sanoin:

*"Taas aiot jouluvieraakseni ja saavut Jeesus meillekin.
Oi avaa itse sydämeni sun että vastaanottaisin.
On koti kaunistettu sulle,
vaan köyhän sydän ennallaan.
Tuo taivaan kaunistusta mulle,
käy itse juhlaa laittamaan.
Mä sydämessä, kodissani, sua tarvitsen ja vartoan.
Nyt tule kallis vierahani,
tuot mulle joulun ihanan."*

Siunattua joulua toivottaen,
Riina Nieminen
Seurakuntateologi, Parkanon seurakunta

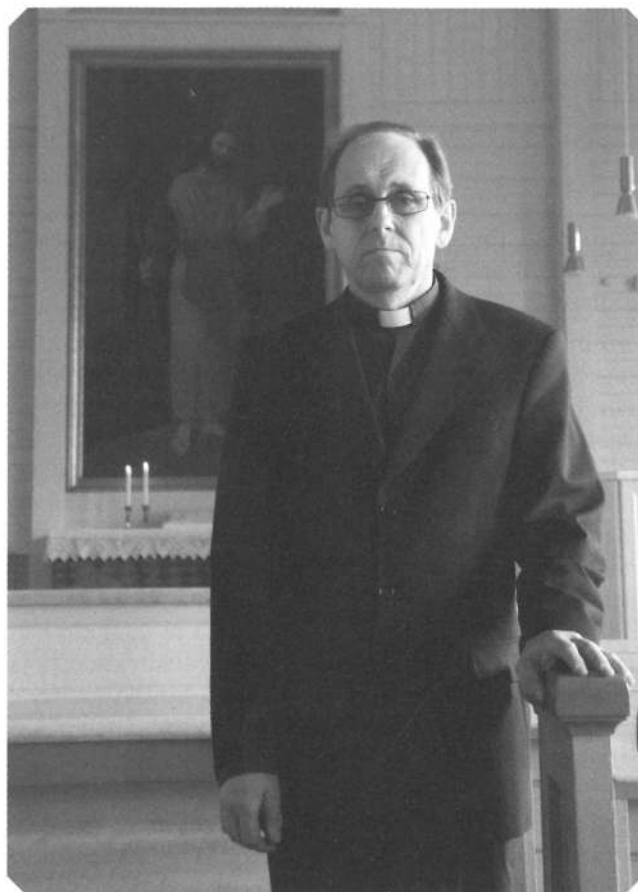
Jeesus kokoaa seurakunnan

Betlehemin seimelle saapui aikanaan monia erilaisia ihmisiä. Jeesus-lapsen luo tulivat yövuorossa työtä tehneet paimenet, saatuaan enkeliltä ilmoituksen Vapahtajan syntymästä. Betlehemiin löysivät tiensä myös idästä tulleet tietäjät, jotka olivat nähneet erikoisen tähden nousseen taivaalle. Tämä tähti kertoi heille kuninkaan syntymisestä. Perille päästäkseen he kuitenkin tarvitsivat oppaakseen profeetallisen sanan, koska siinä enustettiin luvattun pelastajan tulevan Betlehemistä.

Jeesuksen luona he kaikki saivat todistaa suurta ihmettä: Jumalan Poika tuli ihmiseksi. Näin täytyi tapahtua, jotta Jumalan antamat lupaukset pelastuksesta toteutuisivat. Jo niistä ensimmäisessä ilmoitettiin, millä tavalla pahan valta kukistetaan: ”ihminen on iskevä sinun pääsi murskaksi” (1 Moos. 3:15). Siihen ei kuitenkaan pystynyt kukaan muu kuin taivaasta tullut ja ihmiseksi syntynyt pelastajamme Jeesus Kristus. Hänessä on tuotu apu meille synnin alaisuuteen joutuneille, sillä ”hän pelastaa kansansa sen synneistä” (Matt 1:21).

Jumalan sana on oppaana Jeesuksen luo ja hänen tuntemiseensa. Tässä sanassa Jeesus on meidänkin kanssamme. Hänen luokseen tulevat saavat kaikki osan samasta armosta. Näin rakentuu seurakunnan keskinäinen yhteys. Ihmisinä erilaiset ovat kuitenkin saman Herran armahtamia ja hänen luokseen kutsuttuja. Tälle paikalle seurakuntaa yhä uudelleen kootaan. Siksi on seurakunnassa jumalanpalvelus ja muut toimintamuodot. Kaiken keskuksena on sana ristiinnaulitusta ja ylösnousseesta Herrasta, joka armahtaa syntisiä. Hänen luotaan seurakunta lähetetään tehtäväänsä viemään eteenpäin evankeliumin ilosanomaa.

Tätä tehtävää on toteutettu eri aikoina erilaisissa olosuhteissa. Nykyään yhteiskunnan murros ravistelee myös seurakuntien rakenteita. Vuodenvaihteessa työssä aloittavat seurakuntien luottamushenkilöt kohtaavat kautensa aikana monia haasteita ja vaikeitakin asioita, jotka samalla ovat yhteisiä kaikille seurakuntalaisille. Juuri muuttuvissa oloissa on erityisen tarpeellista säilyttää tietoisuus kotiseurakunnasta, jonka hyväksi jokainen saa antaa oman panoksensa. Näissä tulevaisuuden haasteissa tarvitaan entisen ja hyväksi koetellun säilyttämistä, mutta myös ennakkoluulotonta suuntautumista eteenpäin. Ennen kaikkea on luovuttamatonta se perusta, jolle rakennetaan. Toinen välttä-

mättä muistettava on sitten seurakunnan perustehtävä. Ne molemmat nousevat evankeliumin sanasta, joka todistaa Jumalan armosta ja rakkaudesta meitä kohtaan. Tämä sanoma on tarkoitettu jokaiselle sekä lähellä että kaukana.

Huolehtiessamme kotiseurakunnastamme emme siksi saa unohtaa, että kuulumme oman seurakuntamme kautta vielä paljon laajempaan yhteisöön. Perimältään se on niin laaja, että siihen kuuluvat kaikki Kristukseen uskovat eri puolilla maailmaa. Tämä antaa meille myös näkökulmaa sen huomaamiseen, että kristittyjä elää nykyäänkin hyvin erilaisissa olosuhteissa. Mutta vaikka olosuhteet ovat erilaiset ja saattavat meidänkin keskuudessamme muuttua, niin Jumalan teot pysyvät ja niiden varaan saa rakentaa niin nyt kuin tulevaisuudessakin.

Joulun Herra olkoon kaikkien kanssa!

Kihniön ev.lut. seurakunta
Mauri Pihlajamaa

Parkanon markkinat, sekajuna ja erikoisjuna

Kirjailija Don Kari

Kotiani vastapäätä oli nuoruudessani Parkanon tori, jossa pidettiin markkinat ja eläinmyyntipäivät. Parkanoon tulomme alkuaikoina toripäivät ja markkinat olivat meille erittäin tärkeitä. Kotitalouskoulun käynyt äitini alkoi pitää ruokalaa toripäivinä.

Tämä oli niin tuottoisa tulonlähde, että se aiheutti kateut-ta naapureissa. Ruokalan luvassa oli ehto, ettei ulkomai-nontaa saanut harrastaa. Isäni kirjoitti ruokalistan keitti-ön seinään. Joku oli ilmoittanut tästä kyläpoliisille. Poliisi tuli sisään ja nappasi taulun seinältä ja haukkui isä-ni pataluhaksi. Kiivas isäni otti taulun poliisin kädestä ja heitti taulun makuukamariin sekä ohjasi kovakouraisesti poliisin ulos. Lauhduttuaan ja järjen voittaessa hän äkkä-si, että hän oli vastustanut virkavaltaa. Hän nappasi pol-kupyöränsä pihalta ja polki nimismiehen kansliaan sopi-maan asiaa. Hän ehti paikalle ensin ja myöhemmin pai-kalle tulleelle poliisille annettiin neuvo, että kielto tar-koitti ulkomainoksia.

Keväällä markkinat olivat nimeltään eläinmyyntimarkki-nat. Silloin kansa tuli ostamaan porsaita, lampaita, leh-miä ja mustalaiset vaihtamaan hevosia. Koko Parkanon keskusta oli sankkana markkinaväestä. Parkanon Paroo-nin markkinaväki kalpenee tämän rinnalla.

Meillä oli pieni maatila Jokihaaroossa (Parkkanto). Siel-lä meillä oli neljä hehtaaria maata kolmen lehmän navet-ta ja karsinat sioille ja lampaille.

Meillä oli oma hevonen Tähti nimeltään, mutta se oli vi-kuri. Sitä oli vaikea saada aisoihin. Kerran se näykkäsi minua olkapäästä, olin silloin noin kymmenvuotias, mut-ta kova hevosmies. Tämä tapaus oli niin törkeä, että isä antoi kuolemantuomion. LAHTIIN.

Isäni oli vielä vanhoina päivinäänkin edistyksellinen ja osti ison puutarhatraktorin, jota ohjattiin pitkillä aisoilla ja oli täten hyvin vaikea ohjata.

Kun se ajettiin rautatieasemalta keskustaan, tapahtui on-nettomuus Haapaslammen kohdalla. Poika säikähti trak-toria ja jäi kuorma-auton alle ja kuoli, vaikka silloin ei usein autoja kulkenut kolmostiellä.

Kun meillä konepuuseppänä toiminut Pajusen Tauno läh-ti Tampereelle, niin traktorilla ei meillä ollut täysikäis-tä ajajaa.

Ulkoistimme tämän työn Kiviluoman Laurille. Lauri ajoi pienellä hevosellaan rahtiajoja. Traktorin moottori siirtyi veljeni Kaukon veneen moottoriksi.

Oli toukokuun perjantai ja eläinmyyntipäivät. Lauri, isäni ja minä menimme paskanlevitykseen maalle. Palasimme pahimpaan ruuhka-aikaan paskarattailla keskustaan. Lau-ri istui takalaidalla ja minä ohjastin hevosta. Hevonen oli kaksineuvoinen, eli hienosti sanottuna bi-seksuaali. Lau-ri selvitti omalla tavallaan asian minulle. ”Hevosella on naisen ja miehen vehkeet ”, se selvitys riitti minulle. Isä tuli polkupyörällä perässä.

Luomanperällä syntyneet kaksi sisarusta olivat muut-taneet Tampereelle. Kun he vierailivat kotiseudullaan, he käyttivät kulkuneuvonaan ratsua, joka ontui kaikkia neljää jalkaansa. Ratsu oli tamma ja sillä oli kiima-ai-ka. Meidän hevonen kopsutteli Leppäsen talon kohdal-la, kun neiti karautti tohtori Soimajärven pihalta eteem-me. Meidän hevonen piristyi heti, askeleet nopeutuivat ja myöhemmin se pani raviksi. Virranhaaran mutkassa saa-vutimme ratsun. Säästöpankin kohdalla paskarattaat kip-pasivat ensimmäisen kerran ja Lauri putosi perälaudan kanssa maantielle. Minä sain etulaidasta kiinni. Minulla oli suitset käsissä, kun kuolain oli katkennut. Kansa huu-si, kun ratsu ja minä paskarattaiden kanssa ajoimme ih-misten sekaan. Paloaseman ja Kiviniemen kohdalla puto-sin minä kyydistä, mutta jaloilleni. Parin laukan jälkeen putosi rattaiden lava. Neiti kannusti ratsuaan Sahromaalle päin. Osuuspankin kohdalla meidän orhimme oli jo tam-man lautasilla rattaineen päivineen. Siinä vaiheessa joku oikea hevosmies pysäytti ratsun ja esti raiskauksen.

Laurilla oli perälauta kainalossaan ja käsistä ja otsasta va-lui verta, kun isä tavoitti pyörineen hänet ja kysyi: ”Mis-sä Kari on”? ”Tuollahan se juoksee” ja näytti osuuspan-kille päin.

Tästä Härmän häijyjen tapaisesta ajosta sain kuulla vielä kymmenen vuotta myöhemmin Pietarsaaressa.

Olin upseerikokelaana enoni sotainvalidi majuri evp Ee-ro Vuorisen 50-vuotispäivillä.

Sisään astui everstin puvussa tutun näköinen mies. ” Si-maako vaan täällä tarjotaan, missä minun evääni on?”

” Oletko viime aikoina karautellut Parkanossa paskarat-tailla väkijoukkoon?”

Hän oli enoni kadettikurssikaveri ja Parkanon viimeinen sotilaspiirin päällikkö Torsten Chydenius.

Toinen muistoni on myös eläinmyyntimarkkinoista. Sil-loin Parkanossa liikennöi kaksi sekajunaa, Moision ja Tiuran sekajunat. Se oli linja-auto, jossa 2/3:ssa oli nor-maalit penkit, loppuosa oli tavaratilaa. Takana oli puu-penkki. Katolla oli kattoteline.

Kerran matkustin Aureen mökille Tiuran sekajunalla. Ensimmäisissä penkeissä istuivat sivukylien ökötalojen hienot rouvat ja ne jotka pahoinvoivat bensankatkuisessa autossa. Tavaratilassa oli uudet isot pärekorit, joiden pohjalla oli olkikerros estämässä sisällä olevien sianporsaiden ja lampaiden ulosteiden valuminen auton lattialle. Takapenkillä istuivat korien kaitsijat. Melkein kaikki olivat jostain löytäneet miestä väkevämpää. Joku oli nousuhumalassa ja lauloi täyttä kurkkua, että linja-autossa on tunnelmaa. Laskuhumalassa oleva örisi jotakin epäselvää ja oksentava antoi makkarat lattialle sekä kumiteräsaappaan varresta lirisi keltainen vana ja sekoittui eläinten vastavaan eritteeseen.

Sekajuna pysähtyi taajaan. Milloin otettiin kattotelineeltä hetekää, milloin joku ukko kömpi takaosasta tienpien-tareelle pärekoreineen "herttaisen" vaimonsa huomaan. Aureskosken tienhaarassa auto oli jo puolityhjä, mutta minulla oli kahden kilometrin kävely edessäni.

Vuoden 1954 tammikuun pakkasissa Parkanon asemalla seisoi iltamyöhään erikoisjuna. Veturi veti kahta vaunua. Toinen vaunu oli salonkivaunu ja toinen oli makuuvaunu. Salonkivaunussa esiteltiin Miss Universumia Armi Kuusela ja hänen filippiiniläistä miestänsä Gil Hilariota.

Parkanon huonekaluliike halusi antaa vapaa-ajan virkistystä työväelleen. Yritys tilasi Ylikosken Toivon hevosineen ja perärekinen kello kuudeksi liikkeen eteen. Toivo oli täyttänyt jauhosäkkejä heinillä ja oljilla. Eli rees-

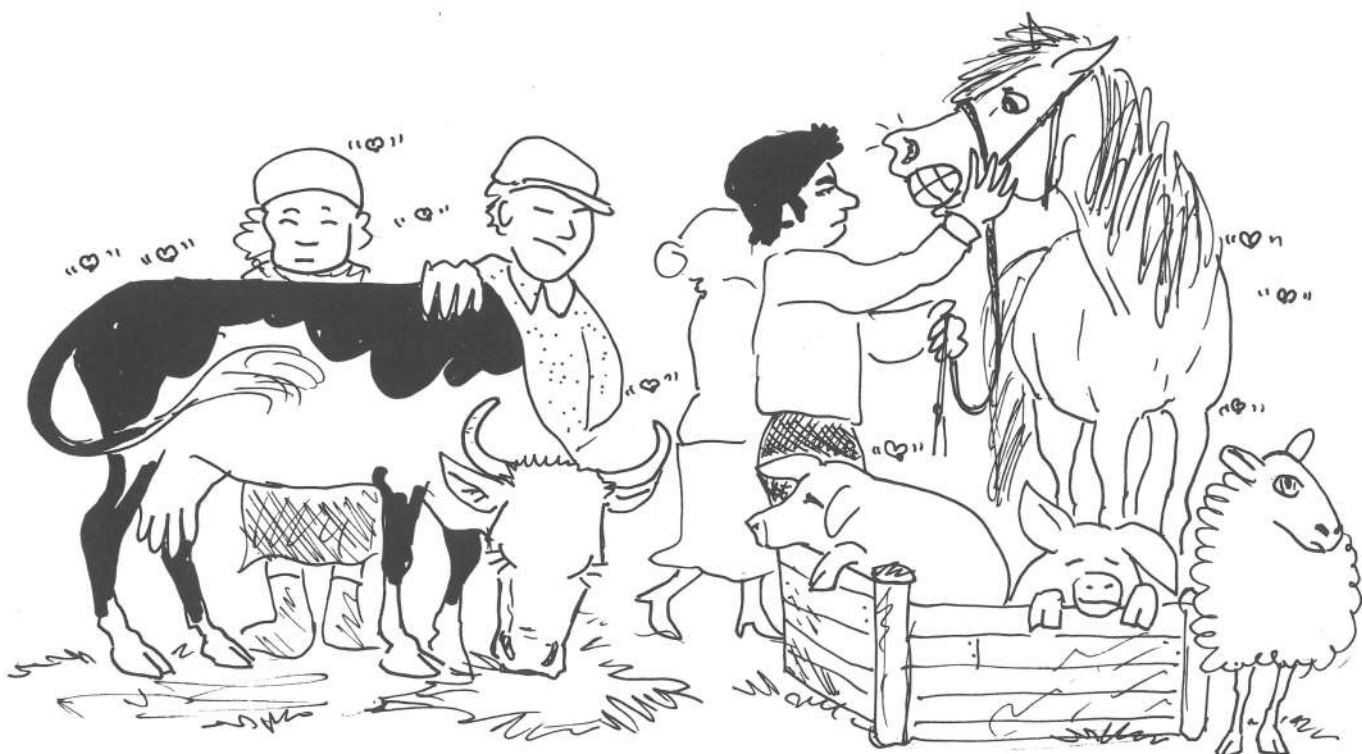
sä yli kymmenelle "pehmustetut istuimet". Meillä oli ollut kalasoppaa iltaruokana ja äiti Sylville oli jäänyt ruoto kurkkuun. Ajoimme asemalle. Isä osti liput lippuluukulta ja sitten jonotimme sisäänpääsyä. Kävelimme salonkivaunun läpi. Sen nurkassa oli kaksi laiskanlinnaa ja pyöreä pöytä. Laiskanlinnoissa istuivat "hymyilevät" nähtävyydet. Olin käynyt Korkeasaarella. Tunnelma oli verraten lähellä apinatalon tunnelmaa.

Paluumatkalla tapahtui taas onnettomuus. Toivo oikaisi Haapaslammen mutkan ja ajoi suoraan toista hevosta päin. Me putosimme pehmeään lumihankeen, mutta vastaan tuleville tapahtui jotakin. Parkanon huonekaluliikkeen piti korvata vahingot. Ei mitään pahaa, ettei jotain hyvääkin. Äidiltä rytäkässä lähti ruoto kurkusta.

Haapaslammen mutkaan liittyy vielä kolmaskin seikkailu.

Meillä oli yläkoulun toisella luokalla kevätjuhlaa varten näytelmäharjoitus. Olin tuonut pikkukärriyllä kotoa rekvisiittaa.

Harjoitukset menivät hyvin. Hyvässä tunnelmassa lupasin viedä Ylikosken Tuijan ja Ailan kärriyllä kotiin. Mutta Haapasen mäki oli liian jyrkkä. Vauhti kiihtyi, minulla joka toinen askel osui maahan. Mutkassa oli TVH:n hiekkakasa. Kasaan sain ohjattua kärryn tyttöineen. Tytöille ei käynyt mitenkään, mutta kärryn pyöränvanteet vääntyivät. Tytöt jatkoivat kotimatkaa, minä raahasin rikkiäistä kärryä kotipihaan tietäen, että se oli remmin paikka.

Muistelmia lapsuusvuosiltani

Veikko Lehtonen

Olen syntynyt helmikuun 18. päivänä 1931 Parkanon Alaskylässä. Minä synnyin vanhimaksi, meitä oli silloin viisi lasta, kolme poikaa ja kaksi tyttöä.

Äiti oli syntynyt Kihniössä Kankarin kylässä 1907. Hän oli tullut isoon taloon, Alaselle karjanhoitajaksi.

Isä oli syntynyt 1908. En tiedä, miten he tutustuivat, mutta lapsia he saivat.

Isä oli töissä TVH:lla. Muistan, kun hän talvella aina lapioi siltapieliä lumesta vapaaksi.

Isoisän muistan. Hän nikkaroi talvisin ja teki rekiä hevosien omistajille. Muistan, että hän teki myös koppia. Kun pärepuu oli sisällä kuivanut, hän teki siitä päreet, ja niistä sitten pärekopat. Suurimmat kopat oli rouhekoppia, ja niitä tarvittiin silloin navetoissa. Niillä kannettiin heinät ja pahnat karjalle.

Muistan, kun hän teki pitkistä halkastusta päreestä lelun meille lapsille. Siinä oli pitkän tikun päässä peruna heilumassa. Kun se seiso i pöydän nurkalla, niin sen sai mukavasti keinumaan.

Me asuimme Alasen torpassa Alaskylässä. Meillä oli lehmä ja kolme lammasta. Lehmästä tuli maitoa lapsille ja lampaista saatiin villoja.

Lampaat kerittiin aina kevään kynnyksellä. Mummo karsasi ja rukki surisi, syntyi lankaa, josta äiti ja mummo kutoi meille mukuloille lämpimiä sukkia ja lapasia. Mummo oli isän äiti.

Meillä oli maata vajaa hehtaari, josta oli noin puolet peltoa, puolet perunaa ja juurikasveja talveksi.

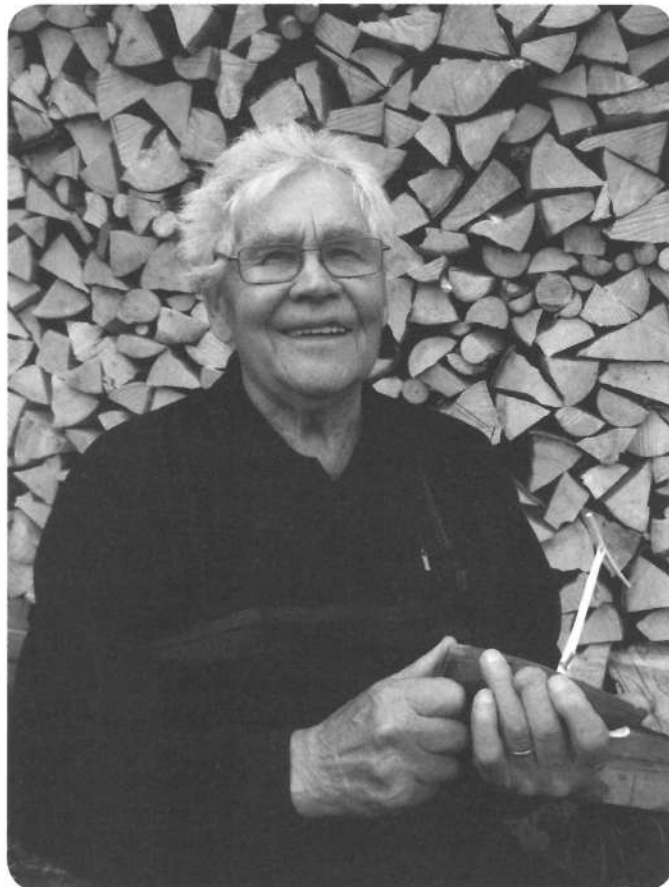
Muistelen aina äitiä, kun hän kori käsivarressa ja sirppi toisessa kädessä rehusti heinää lehmälle myös naapurin ruispellon ojista, jotka hän sai putsata.

Noin puolen kilometrin päässä virtasi joki, joka aina keväisin tulvi ja peitti ison alueen, jossa ei kasvanut kuin pajua. Kun vesi oli laskenut ja paju oli lehdessä, vanhemmat tekivät niistä lehtikerppuja lampaille talveksi. Jokitörmällä oli harva hirsilato, johon me mukulat yritimme raahata niitä kerppuja. Vanhemmat laittoivat niitä sitten seinille pystyyn ja kuivamaan.

Jokirannasta tehtiin myös vähän heinää, joka kuivattuna vietiin tähän latoon.

Näin se mukulanaolo meni, ja ikääkin karttui.

Kerran meillä kävi vierailulla päätalon (Alasen) tytär. Hän ehkä kävi katsomassa, miten torppaa oli hoidettu.

Muistan, että olin silloin kova laulamaan. Äidiltä sitten kuulin jälkeinpäin, että hän oli sanonut, että koulutakaan tuo poika laulamaan. Jälkeinpäin ajatellen, olihan se helppo sanoa....

Aika kului, ja pääsin kouluun. Kävin alakoulun kaksi ensimmäistä luokkaa, kun talvisota alkoi vuonna 1939. Muistan, kun sota-aikana kävin äidin kanssa kirkolla, hän neuvoi paikat, mistä saatiin korttiannokset ja maidon. Jouduin sen jälkeen käymään kaksi kertaa viikossa samat polut, kun äiti ei päässyt, koska kuudes lapsi syntyi samana vuonna.

Vuotta 1940 muistan, kun silloin talvella oli kovat pakaset. Minulla oli pieni reppu selässä, kun lähdin aamulla viiden kilometrin päähän kirkolle.

Meillä ei enää ollut lehmää, se oli syksyllä myyty naapurille, joten maito piti hakea kaupasta.

Minulla oli aina kolmen litran kannu kädessä, ja muistan, miten käsi paleli. Sitten minä keksin, laitoin kannun roikkumaan repun nauhaan, niin ei enää palellut käsi.

(Ihmettelen, minkähän takia minä näitä vanhoja asioita enää muistelen, kun minulla on muistisairaus. Nykyasiat unohtuvat ja työkalut ovat aina hukassa. Tämä nyt oli tällainen välikommentti!)

Kun kävin alakoulua, pääsin aina kesälomalla mummolaa Kankarille Kihniöön. Äiti saatteli minut sinne polkupyörällä. Minä jäin mummolaan. Olin siellä muutaman kesän ajan. Talossa oli hevonen, kolme lehmää ja lampaita. Mummo hoiti niitä, ja minulle jäi siinä aina pientä askareta.

Tässä tulikin mieleeni aika sodan jälkeen, kun taloihin otettiin sotavankeja töitä tekemään. He tekivät, mitä osasivat. Tampereen tien oikealla puolella, lähellä kotiani oli vanha rakennus (Ojala), jossa vangit viettivät vapaa-aikat ja sunnuntait. Siellä tutuistuin näihin miehiin. He olivat hauskoja ja leikkivät meidän mukuloiden kanssa. Muistan, kun nuorin veljeni Martti oli toisella vuodella, yksi vanki tykkäsi kannella häntä sylissään. Kerran hän tuli hätääntyneenä metsästä pihaan ja sanoi, että pieni lintu syö pikkupojan. Hän tarkoitti hyttysiä. Sotavangit oli viikot kirkolla töissä. Vartijat hommasivat Imposelta hevosien ja minä vein niitä Pentin taloon töihin. Viikonlopuiksi aina tulivat Ojalaan takaisin. Opin siinä samalla muutamia venäjänkielen sanojakin.

Sodan aikana keksittiin puukaasu, sitä tarvittiin autoissa. Länsilinjatkin ajoi puukaasulla. Monessa talossa hakattiin pilkkeitä.

Loppuihan se sotakin ja isä pääsi kotiin ja töihin pilketehtaalle, joka oli lähellä koulua. Muistan, kun aina koulun jälkeen menin sinne pilketehtaalle, ja siellä opin kirveen käytön. Isä sahasi kuorituista haloista viiden sentin pätkiä, joista pilkkeet hakattiin. Siellä oli töissä muutamia vanhoja ihmisiä, ja evakoita Karjalasta.

Näin se aika kului ja sotakin loppui ja tuli rauhan aika, mutta alkoi uusi sota, jatkosota. Minä kävin kirkolla asioilla enää vain kerran viikossa. Minulla oli ymmärtäväinen opettaja (Kustaa Harju) ja jatkoin laulamista. Lauloin koulun juhliissa. Sain aina laulusta 10. Sota jatkui ja päätalossa (Alanen) vaihtui isäntä, poika jatkoi.

Äiti sai joskus aina kirjeen isältä, kunnes tuli vuosi 1944, ja tuli huhu isän kaatumisesta, ei kuitenkaan virallista tietoa.

Äiti sanoi, että käy kirkkoherranvirastossa. Niin minä sitten poljin pyörällä kirkolle ja ajoin asiani.

Paluu oli raskas. En varmaan ole koskaan itkenyt niin paljon, kuin silloin.

Tieto levisi. Päätalon isäntä lahjoitti torpan ja siinä olevat perunaa ja juurikasveja kasvavat pellot äidille. Meitä oli silloin seitsemän lasta ja minä olin 13-vuotias.

*Lehtonen Arvo Johannes, s. 13.9.1908 Alaskylä
kaatui 29.6.1944 Vuosalmella.*

(Parkanon Sankarivainajat sivu 71).

Elämä jatkui. Minä pääsin tuttuun maataloon töihin. Olin käynyt siellä monta kertaa ja siellä oli pilketehdas (Kujansuu). Siellä opin taas uusia asioita.

Talossa oli lehmiä, sikoja ja lampaita. Aamulla menin aina antamaan hevosille heinää ja ajamaan lanta pois.

Siellä oli kaksi hevosta, toisesta sain niin hyvän ystävän, että en koskaan unohda. Kun menin talliin, se peruutti heti käytävälle, ja sitä oli aina hyväiltävä. Vasta sitten se meni paikalleen syömään ja juomaan. Se oli ystävyyttä. Jos hevosilla oli työpäivä, niille annettiin annos kauraa. Kesäisin ne vietiin laitumelle. Kun hevosta tarvittiin, minun tarvi aina mennä hakemaan ne, muut eivät saaneet niitä kiinni.

Tässä talossa olin melkein neljä vuotta ja kävin sieltä ripikoulun, jonka jälkeen palasin takaisin kotiin.

Monenlaista työtä oli tarjolla. Paikkakunnalla oli tiilitehdas. Rakennettiin paljon ja tiiliä meni kaupaksi. Kesät olinkin tiilitehtaalla ja opin kaikki työvaiheet, mitä tarvittiin. Oli myös saha, ja metsätyötä. Keväisin aina oksittiin ja kuorittiin täyspuhtaaksi metriset kuusenpölkkyt. Niihin ei saanut jäädä yhtään kuorta.

Meidät nuoret laitettiin aina vanhan tekijän kaveriksi, näin oppi kaiken, mitä työssä tarvittiin. Talvet sitten olin sahalla peräsahurina. Sahatut tukit jätettiin kanttarin pöydälle, hän sahasi ne joko laudoiksi tai piuruiksi.

Tässä oli tarinaa pienen pojan elämästä Alaskylässä silloin, kun työstä ei ollut pulaa.

Ei makaavan kissan suuhun hiiri tule.

– Parkano –

Nahkuriliikkeen perustaja Emma Heinonen

Leena Perälä

Kirkasvetisen Vuorilammen (nykyisen Kirkkojärven) länsipuolella sijaitsi torppa, jonka Jooseppi Vatunen oli antanut perintötilastaan vuonna 1861 Jaakko Perälän perheen ellettäväksi. Torpan kontrahti oli tarkoin ja yksityiskohtaisesti säädetty.

Jaakko ja Anna Perälällä oli kymmenmen lasta, joten ei torppa aivan pikkuriikkinen ollut perheen koon ja kontrahdin vaatimukset huomioonottaen. Lapsikatraan keskimmäisenä pyöri Emma Sofia s. 1877.

Äiti-Annalla riitti puuhaa ison perheensä hoitamisessa. Tyttäret Maria ja Emma auttoivat ja hoitivat pienempiä veljiään. Kerrotaan, että Emma oli jo nuorena virkeä ja kaunis nuori nainen, joka soitti kitaraansa ja lauloi mielellään hengellisiä lauluja vapaaseurakuntalaisten tilaisuuksissa.

Suuren perheen tyttäret oppivat jo nuorena monenlaisiin kotihommiin ja olivat kontrahdin mukaisesti ajoittain pappilassa töissä. Perälän torppa oli aina siisti ja koko perhe tunnettiin puhtaudestaan ja –musikaalisuudestaan. Parkano oli 1800-luvun lopulla tunnettu syysmarkkinoistaan. Maanteitä oli jo rakennettu ja kauppiaita tuli markkinoille runsaasti lähiseuduilta, erikoisesti nahkojen myyjiä ja ostajia.

Pitäjän vapaaseurakunta piti markkina-aikoihin seurojaan, koska silloin kansaa oli liikkeellä. Tyrvältä mark-

Juho Vihtori ja Emma Sofia (o.s. Perälä) Heinonen.

kinoille oli tullut nahkakauppiaas Juho Vihtori Heinonen (1860-1916). Markkina- ja seuramatkallaan hän yöpyi järven takana olevassa samanhenkisessä Perälän torpassa.

”Mitä ollakaan, täällähän oli tuo Emma-plikka, jota hän yritti houkutella palvelukseensa. Tarkemmin en asiaa osaa kertoa, mutta sen verran, että Emma lähti, ja tästähän se pikkuhiljaa alkoi muodostua seurusteluksi, joka johti avioliittoon. Vihkiminen tapahtui 28.12.1896, joten äiti on ollut avioituessaan 19-vuotias.

Kun isä kävi täällä markkinareissulla, otti hän Emman mukaansa, näin hän itse minulle kertoi. Markkinoille piti matkata keskustan läpi. Täällä oli markkina-aattona jo täysi humu käynnissä. Kun hän sitten hevosella nahkuormineen ajoi Perälää kohti, istui siellä kuorman päällä Emmakin. Tällöin oli joku nuori mies huutanut, että anna äijä se tyttäres minulle, johon isä kertoi vastanneensa,

*Etualalla vasemmalla Jooseppi Ryttilän myllytupa, oikealla tukinuittorännit. Taustalla vaa-
lea Heinosen nahkuriverstaan rakennuksia. Takana häämöttää Salosen silta. Kuva Liisa
Vierisalolta.*

Myllyläri Jooseppi Ryttilä (1887-1966). Kuva Erkki Ryttilältä.

että en minä kaikenlaisille hulikaaneille tytärtäni anna”, kertoo Juho Vihtorin poika, Vilho Heinonen päiväkirjaan. Parilla oli ikäeroa 17 vuotta.

Juho Vihtori oli jo kauppamatkoillaan Parkanossa havainnut runsasvetisen, vuolaasti virtaavan Pappilankosken, jonka rannalla oli jo Salosen nahkuriliike.

Kosken rannalla olisi vielä riittävästi tilaa toisellekin nahkuriliikkeelle. Tukkien kuljetetusta varten rakennetulta, yli 200 metrin pituiselta tukkiränniltä jäi hyvin rantaa ja vesitilaa nahkojen käsittelyä varten.

Juho ja Emma tekivät rohkean päätöksen ja perustivat Pappilankosken partaalle nahkuriliikkeen vuonna 1898, jota aikanaan laajennettiin sekä lisättiin työvoimaa.

Viereen rakennettiin oma koti, jota lapsiluvun karttuessa oli useaan otteeseen laajennettava. Yrittävään perheeseen syntyi kahdeksan lasta.

Heinosen tytär Anna-Leena muistelee isoäitiänsä lapsirakkaana ”meidän mammana”, joka syötti nuorimmaiselle lapsenlapselleen Marja-Leenalle pommakkaa, haurakalla runsaan voin kera tehtyä perunamuussia.

Anopilla ja miniällä (Martta Käenmäki) oli taloudessa aina hyvät välit, ja paikat siistissä kunnossa. Palvelusväkeä kohtaan Emma-emäntä oli jämäpti ja asiallinen. Emma Sofia kuoli vuonna 1944.

Rytilän Joosu (oik.) ja Pärteenin Sipi. Valokuvannut Olavi Laine 1938, kuva Bertta Laineen albumista.

Heinosen nahkuriliike toimi paikkakunnalla 1920-40-luvuilla.

Leipää ja sähköä parkanolaisille

Juuri ennen Suomen sotaa 1806-07 oli kruunun koskenperkaajat peranneet Parkanossa alueen mutkikkaita ja kivisiä jokia. Kirkkojärvestä (entinen Vuorilampi) johtava koski laski voimakkaana ja kuohuvana 24 metriä alempana olevaan Parkanojärveen.

Pappilankosken rannoille syntyi nopeasti alueella tarvittavaa myllytoimintaa. Ensimmäisenä kosken partaalle syntyi Leikkosen mylly, jonka myöhemmin useiden omistajien jälkeen osti Jooseppi Rytilä (1878 -1966).

”Omistajaksi tulikin nyt tosi ammattimies, olihan hän Leppäkosken sähköyhtiön perustajajäseniä. Myöhemmin myös Haapaskosken sahan perustaja. Haapaskosken sahalla pitäjän keskusta sai viiden kilometrin säteellä sähkövalot”, kertoo Vilho Heinosen päiväkirja.

Parkanon kirkonkylässä oli silloin 64 asuttua taloa, kolme kauppaa, kaksi leipomoa, kaksi nahkuriliikettä. Teollisuutta edustivat Kairokosken, Pappilankosken ja Lehtiskosken myllyt.

Haapaskosken epävirallisen sähkölaitoksen käynnistyesä hurahtivat ennen hevoskiertoiset puimakoneet, rosmat sähköllä käyntiin. Maanviljelijöiden ilo oli suunnaton.

Jooseppi Rytilän ansiosta Parkano sai sähkövalojen lisäksi ensimmäisen höylättyä lautta valmistavan sahalaitekonsa Haapaskoskeen vuonna 1911.

Jooseppi Rytilä kuului Leppäkosken sähköyhtiön ensimmäiseen viralliseen hallitukseen teknillisenä työnjohtajana vuosina 1919-20.

Joosu tunnettiin paikkakunnalla monipuoliseksi tietomieheksi, jonka myllyllä asiat ja paikat olivat aina hyvässä järjestyksessä. Joosu oli sanavalmis ja vitsikäs mylläri. Huumorimielellä hän jauhoisessa asussaan vastaanotti kotikomentojakin!

Alli-rouva oli taidokas ja tunnettu ompelija, jolla oli usein aivan liikaa työtä.

Kerrotaan, että kerrankin nuori neitonen juoksi rippikirkkonsa ompelijan kautta, koska nappeja mekosta vielä puuttui. Eräskin nuori matkusti Ruotsiin vaihto-oppilaaksi hameen helma hät`hätään harsittuna. Yhtä kaikki; ompelijalla oli aina pysyvä asiakaspiiri!

Perheessä ei ollut lapsia.

Jooseppi Rytilä ja hänen lähisukulaisensa vaikuttivat paikkakunnan toimeentuloon voimakkaasti usean vuosikymmenen ajan.

Tänä vuonna valmistuneessa ryhmäkoti Väistössä kunnioitetaan Emma Heinosen ja Jooseppi Rytilän elämäntyötä. Seniorien hoitokodin osastot on nimetty Leena Perälän ehdotuksesta Emmankodiksi ja Joosunkodiksi.

Ylioppilasaine löytyi pommituksen jälkeen yliopiston pihapiiristä

Seura-lehti julkaisi helmikuussa jutun Helsingin pommituksista. Jutun yhteydessä oli valokuva, josta Helvi Kiviniemen tytär tunnisti äitinsä siivoamassa yliopiston asiakirjoja turvaan.

Maarit Lehto

Helvi Kiviniemi (o.s.Järvenpää) oli ensimmäisen lukuvuoden opiskelija Helsingin yliopistossa helmikuussa 1944, kun Neuvostoliitto pommitti pääkaupunkia.

26.–27. helmikuuta pommitukset jatkuivat koko yön. Helvi Järvenpää vietti yön asuintalonsa Rauhankatu 6:n kellarissa. Aamulla hän lähti kaupungille katsomaan milaista tuhoa pommikoneet olivat aiheuttaneet.

– Lasinsirpaleet rasahtelivat kenkieni alla, kun kävelin yliopistolle. Savun haju leijui ympärillä, Helvi Kiviniemi muistelee.

Yliopistolle saavuttuaan hän totesi, että myös opinahjoa oli pommitettu rankasti. Ihmiset kantoivat palavan yliopiston omaisuutta turvaan.

Helvi Järvenpää meni mukaan auttamaan. Arvokkaita, kostuneita kirjoja oli nostettu pöydille, mistä ne siirrettiin sisätiloihin.

– Kannoimme klassikkojen, kuten Kiven ja Lönnrotin, ensipainoksia yliopiston pannuhuoneeseen kuivumaan. Asetimme kirjat avonaisina lämpöputkien päälle. Isokoiset teokset asettelimme lattialle.

Ollessaan lähdössä pois yliopiston pihapiiristä Helvi Järvenpää huomasi sivummalla paperipinon. Hän meni tutkimaan kasaa, joka oli valtavan leveä ja häntä itseään korkeampi.

Tuhansien kirjekuorien joukosta hän huomasi maahan pudonneen, huurteisen kuoren ja näki siinä Kauhavan Keskikoulun ja Lukion leiman ja merkinnän äidinkieli. Hän kurkkasi kuoren sisälle ja totesi, että siinä on hänen ylioppilasaineensa.

– Otin ylioppilasaineen mukaani ja kävelin kotiin. En tiedä oliko siinä isossa kasassa kaikki yhden vuoden ylioppilasaineet. Ajattelin, että omani otan, enkä sillä kenellekään pahaa aiheuta.

Aine valmis tasan määrääjassa

Helvi Kiviniemi muistaa, kuinka hänelle tuli kiire ylioppilasaineensa kanssa keväällä 1943. Aineen aiheena oli Jos saisin määrätä Suomen rajat!

Aine piti luovuttaa kello kolme, määräaika lähestyi, muut oppilaat olivat jo menneet ja valvova opettaja yritti hoputtaa nuorta naista kirjoittamaan nopeammin.

Teksti oli sisällöltään valmis, mutta kiireen aiheutti pitkän kirjoituksen puhtaaksikirjoittaminen. Nuori nainen sai tekstin lopulliseen kuosiinsa juuri ennen kuin aika oli täynnä. Hän luovutti aineen tasan kello 15.

Harvinaisen yhteensattuman ansiosta löytynyt melkein 16-sivuinen ylioppilasaine on tallessa kirjoittajallaan. Viimeisellä sivulla on punaisella merkitty arvosana 9 1/2 sekä I (laudatur).

– Opettaja Mauno Pesonen oli antanut minulle viimeisenä lukiovuotena kuusi kertaa kympin ainekirjoituksessa. Ylioppilasaineesta sain vain 9 1/2, kun keskityin maamme itärajaan ja käsittelin länsirajan vain lyhyesti, Helvi Kiviniemi sanoo.

Isosiskon kanssa mottimetsässä

Helvi Kiviniemi muistaa, kuinka hän talvisodan aikana vuonna 1939 oli vanhemman siskonsa Annikin kanssa mottimetsässä. Tytöt sahasivat miesten kaatamia pitkiä puita.

Järvenpään perheessä eli kahdeksan sisarusta. Yksi lapsista oli kuollut vauvana.

Sisarukset menettivät veljensä Ahdin jouluna 1939. 27-vuotias veli oli haavoittunut jouluaattona Taipaleessa. Jouluaamuna hän kuoli saamiinsa vammoihin.

Ahti Järvenpää oli ennen talvisotaa opiskellut Helsingin yliopistossa, ja oli ollut juuri valmistumassa maisteriksi pääaineena filosofia.

– Professori Hollo oli sanonut pro gradun aiheesta ”Tunne itsesi”, että Ahdin kannattaa jatkaa siltä pohjalta tohtorin väitökseen. Mutta ei se sitten niin mennytkään.

Pikkusisko sai veljensä opiskelukirjat. Hän päätti valita filosofian veljensä tavoin. Hän aloitti opinnot Helsingissä.

Kaksi vuotta myöhemmin hän siirtyi Jyväskylän korkeakouluun, missä hän tutustui tulevaan puolisoonsa Martti Kiviniemeen.

Opettajina Kihniössä ja sieltä Parkanoon

Helvi ja Martti Kiviniemi muuttivat vastavalmistuneina opettajina Kihniöön vuonna 1947. Kirkonkylän koulussa oli heidän lisäksi opettajina Irja Yliaho, Kaisa Vestman ja Martta Ertamaa.

– Meillä oli koululla asuntonamme kaksi huonetta ja keittiö. Koulussa oli sähkö, mutta vesi kannettiin sisään. Esi-koislapsemme Anna-Kaarina syntyi koululla, Helvi Kiviniemi kertoo.

Perheen toinen lapsi, Lauri, syntyi kolme vuotta myöhemmin Kihniön uudessa sairaalassa vuonna 1951.

Martti Kiviniemi vaikutti kunnan toiminnassa monella saralla. Hänet valittiin heti kunnanvaltuustoon. Hän toi-

– Ylioppilasaineeni löytyminen oli uskomaton sattumus. Miten juuri se kuori kiinnitti huomioni, Helvi Kiviniemi miettii.

mi myös urheilulautakunnassa puheenjohtajana ja oli perustamassa Kihniön VPK:ta.

Parkanoon pariskunta muutti vuonna 1952. Kunnassa oli uusi kansakoulu, jossa oli opettajille asunnot. Rakennus toimii nykyisin lukiona.

– Johtajaopettaja Martta Poussa suositteli meille, että tulkaa Parkanoon. Niin me sitten tulimme.

Pariskunnan kaksoet, Marjatta ja Tuulikki, syntyivät vuonna 1954. He syntyivät Kihniön sairaalassa, sillä Parkanossa ei vielä ollut omaa sairaalaa.

Helvi Kiviniemi työskenteli opettajana 38 vuotta. Kansalaiskoulun opettajan kurssin hän suoritti 1962–63 Jyväskylän korkeakoulussa.

– Tuo kurssin suorittaminen oli minulle kovaa aikaa. Otin opiskelun niin kovin tosissani, Helvi Kiviniemi muistelee.

Pitkäaikainen opettaja tapaa usein tuttuja kaupungilla liikkeessaan.

– Kauppareissuni venähtävät usein pitkäksi, kun entiset oppilaani tulevat kertomaan kuulumisiaan. Se on minusta aina kovin mukavaa, Helvi Kiviniemi sanoo.

Jos saisin määrätä Suomen rajat!

Helvi Järvenpää

Kauhavan Keskikoulu ja Lukio

Jo ennen talvisotaamme olin paljon kuullut puhuttavan Suomen rajoista. Olin kuullut, että itäraja on pitkä, tehty raja – korprien halki hakattu linja.

En ajatellut sitä silloin. Mitäpä minua liikutti raja! Yhtä selvästi ajattelin, ”näkyä rajalinja, joka luikertelee halki äänettömien korprien ja upottavien soiden, kuin luonnollinen, joen uomaa, vuorijonoa tai merenrantaa pitkin kulkeva raja.” – Mutta, minun ei olisi pitänyt ajatella mitään, – minun tietämättömän ja kokemattoman.

Tuli sitten aika, joka pakotti minutkin, tietämättömän, kääntämään ajatukseni maamme rajoihin. – Syttyi talvisota.

Tuo ohut punainen viiva kartalla, – mitä se merkitsi? Se oli raja. Voi, minua, joka olin niin välinpitämättömästi ylittänyt sen silmilläni! Nyt Suomen itäraja ei ollut enää silmissäni vain korpeen hakattu, kapea, mutkainen linja, jossa olin kuvitellut vain mustien korprien juhlallisesti lentelevän rajalinjan yli, – jossa en ollut ajatellut muita ääniä kuuluvan kuin huuhkajan kaamean äännähtelyn ja joskus ehkä käen heleän kukahtelun. Raja oli muuttanut näköään silmissäni. Siitä oli tullut maa-aluetta, jonka hintaa en ollut voinut edes aavistaa.

Enkö todella ennen ollut nähnyt, että veri on sen punannut, – että jokainen humiseva honka, jokainen naavainen kuusivanhus, joka aikaa uhmaten seisoi linjan tällä puolella, oli ostettu lunnain, joita ei voida laskea? – Olinhan sen kuullut! Olin myös lukenut siitä, – mutta en sittenkään ollut tiennyt sitä. – Talvisota opetti minua.

Näin, kuinka koko Suomen kansa ja koko kohiseva maa ilma katsoi herkeämättä ja jännittyneenä kohden Suomen itäistä rajaa.

Maailma katsoi ja odotti ihmeen tapahtuvan. Se näki Suomi-äidin epätoivoisesti taistelevan ylivoimaa vastaan. Suomi-äiti luovutti poikansa, elinvoimaisimmat nuorukaisensa, turvaksi rajalle, jonka vihollinen oli ylittänyt.

Jokainen maa-alue oli kuin kultaa. – Ei, se oli kalliimpaa kuin kultaa! Se oli kalliimpaa kuin elämä. Jokaisesta tuumasta taisteltiin kuolemaan asti. Sisukkaasti kuin tervaskanto, tarrautui suomalainen maahansa, joka siltä yritettiin viedä jalkain alta.

Veri punasi hanget. Pimeys, pakkanen ja ylivoima yrittivät uuvuttaa Suomen miehet. Mutta he eivät luovuttaneet ilman taistelua ainoatakaan aluetta.

Odotettu rauha tuli vihdoin, mutta se toi vain yhä suurempaa tuskaa, epätoivoa ja katkeruutta. Maakaistale, jolla

veljemme olivat kaatuneet, jonka Suomi-äiti oli ostanut sydämensä verellä, täytyi luovuttaa viholliselle.

Silloin minulle selvisi vasta, mitä merkitsee raja. Vasta nyt näin mielessäni, kuinka vuosikymmenten kuluesa esi-isämme ovat yhä uudestaan seisonet ase kädessä tuolla samalla rajalla. Näin heidän hiestä kostuneet otsansa, veren tahrinat rintansa, – ja näin, että heitä oli paljon. Suomen miehiä, aseet käsissään, vertavuotavia, kuolettavia haavoja rinnassaan, – heitä oli tuhansia ja taas tuhansia.

Mielessäni näin myös itkevät äidit, vanhukset ja lapset. ”– Voi Luoja, Suomen kansaa tämä on! Miksi annoit sen noin kauheasti kärsiä?”

– Ja nyt oli osa maastamme, siitä maasta, jonka esi-isämme korvelta valtasivat, jossa he olivat raataneet hallan ja nälän uhkaamina, luovutettu ikaikaiselle viholliselle, Venäjälle.

Kun olin selvinnyt ensimmäisestä, suunnattomasta kauhun tunteesta, jonka uutinen tuotti, otin käteeni kartan.

"Pitkä mutkainen itäraja, se siis ei paljon muuttunut. – Mutta tuo kolkka tuossa Karjalassa, sekö annetaan pois? Sinnekö jäävät rajan taakse Taipaleen rannat, jossa oma veljenikin kaatui? Rajan taakseko joutuu kaunis Viipuri, jossa juuri edellisenä kesänä kävin, ja joka oli mielestäni niin kaunis? – Niinhän ne sanovat, nuo ihmiset! Se pitäisi uskoa, – pitäisi kai vetää vanhaan karttaan tuo uusi raja kynällä." Niin ajattelin itsekseni.

Mutta en tahtonut vetää tuota rajaa. Se tuntui mahdottomalta ja käsittämättömältä.

Salaa, kenenkään näkemättä, vedin karttaani uuden rajan, mutta en sitä, jonka kauhukseni juuri kuulin. Tätä tehdesäni ajattelin: "Jos minä saisin määrätä Suomen rajat, – niin, voi sinua, Suomi-äiti, varmaan rutistaisin iloissasi tyttäresi kuoliaaksi! Miksikö niin?"

No, katsos, minä koettaisin tehdä sinulle oikeutta. En minä repisi ruumiistasi pois yhtä jäsentä ja palasia sieltä täältä. Tiedänhän, että tulisit silloin rammaksi ja olisit heikko vastustamaan alituisia myrskyjä, joita idästä yhä uudelleen kohoa. – Sinä olisit kyllä niin siro ja kaunis-muotoinen sellaisena kuin olet.

Yhdenkään muun kansan maaemo ei mielestäni ole niin kaunis kartalla esitettyä kuin minun maani. Mutta sittenkin vedän rajasi Rajajoesta Laatokkaan ja Syväriä pitkin Äänisjärveen. Näehtän, että tämä maa tässä Äänisjärven luoteispuolella on samaa maata kuin omasi? Samat, ikivanhat hongat humisevat täällä. Samat karut maat, läikkyvät järvet, koskista rikkaat joet, joita maassasi on rajan tällä puolella, löydät täältäkin. Ei mikään ole vierasta.

Metsien humina voi olla syvempi, koska korvet ovat laajemmat. Mutta sama heleä-ääninen käki kukkuu näissä korvissa, – samanlainen palokärki mustassa juhla-asuunsa nakuttaa lahoa puuta männikössä, – valkoinen, tuttu jänis loikkii hangilla siellä aivan samoin kuin täälläkin. Eikö olekin kaikki tuttua? Ethän ihmettele, miksi vedän rajan tästä?"

Itsekseni hymyilen ajatuksilleni. Lapsellisilta ne tuntuvat, mutta ne ovat tosia, paljon sanovia ajatuksia. Innoissani siitä, että saan näin määrätä itse rajan, kenenkään edes näkemättä, vedän sitä edelleen.

– Äänisestä Vienan mereen!

Olen kuullut, että siitä sopisi rajan kulkea. Siitä minäkin sen vedän. Ja kas, miten lyhyt ja helppo on nyt tuo raja! Jos raja kulkisi tuosta, ei pienen kansamme tarvitsisi puolustaa mutkaista, turvatonta korpirajaa, joka ulottuu Jäämerestä Laatokkaan. Jos raja olisi kulkenut siitä ennen talvisotaa, emme olisi ehkä olleet niin riippuvaisia vihollisen ylivoimasta. Ehkä poikamme olisivat jaksaneet ly-

hyellä rajalla yhteisvoimin puolustautua voittoon saakka.

Jos raja kulkisi näin, saisimme rauhallisien mielin ajatella, että seuraavat polvet vihdoinkin saisivat olla rauhassa maassamme. Ja ellei vihollinen antaisi heidän olla rauhassa, saisivat he ainakin taistellen pitää maansa, niin etteivät he ylivoiman uuvuttamina joutuisi maatamme pala palalta luovuttamaan.

Siinäkö syyt, miksi tahtoisin rajan vetää juuri noin? Lyhyempi raja ja samanlainen luontoko ovat syynä omapäiseen rajan tekooni? On olemassa muitakin syitä. Ei ainoastaan luonto ole tuttu ja samanlainen kuin Suomen luonto.

Aunus ei toki ole pelkkää korpea, joka vuosisadasta toiseen on humissut omaa hiljaista lauluaan kenenkään kuulematta. Ei, siellä, rajan takana on myös kansa, joka rakastaa maataan niinkuin mekin, kansa, joka on yhtä kehityskykyinen kuin mekin ja joka lisäksi on heimokansamme. Se kansa on osa meistä.

Jos emme alunperin olisi joutuneet niin erillemme ja erilaisiin olosuhteisiin, olisimme nyt varmasti yksi kansa.

Jos saisin määrätä rajan siihen, mihin sen kynälläni vedin, koittaisi kyllä aika, jolloin kovia kokenut Aunuksen kansa olisi meille yhtä läheistä kuin osa Suomen kansaa.

Entä sitten Suomen muut rajat? Miten määräisin ne?

Silloin, kun Moskovan pakkorauhan päätökset julistettiin, en kiinnittänyt huomiota muihin kuin itärajaan. Enkä nytkään osaa sanoa, missä kohdin haluaisin muita rajoja muuttaa.

Suomen lahti etelässä! Eikö ole kuin itsestään selvä, että se on Suomen eteläinen raja? Sen yli tulivat ensimmäiset suomalaiset maahamme, toivorikkaana luottaen tulevaisuuteensa uudessa, asumattomassa korpimaassa.

Ja kun he kerran olivat tulleet meren yli, ei mikään mahdi ole heitä voinut ajaa takaisin meren toiselle puolelle.

Suomen lahti on ollut ensimmäinen rajamme. Se saa myös puolestani pysyä etelärajana.

Samoin saisi jäädä koskematta länsirajamme. Siellähän noudattaakin raja tarkalleen luonnollisia rajoja.

Näin minä määräisin siis Suomen rajat, jos saisin siihen vallan. Uusi raja olisi muuri itää vastaan. Sen turvissa voisi Suomi-äiti sydän vapisematta katsoa kansansa ponnisteluja. Sen ei tarvitsisi aina pelätä, että idän peikko tulee ja tallaa hänen rakkaan lapsilaumansa.

OTK:n puisto

kutsuttu myös Lehdon puistoksi

Leena Perälä

Melkoista hulinaa on Parkanon keskustassa ollut 1800-luvun loppupuolella aina 1930-luvulle saakka. Parkano on tuolloin ollut alueen kaupankäynnin keskus.

Nykyisen Osuuspankin ja kiertoliittymän vaiheilla oli markkinamäki - Torimäki "hakamaa, joka sijaitsi Raiskiorannan talon lännenpuolella, lähellä kirkkoa".

Torimäelle kerääntyi lähialueelta väkeä "aina Närpiöstä saakka", myyjiä ja ostajia. Väkeä pyöri myös harjanteen itäpuolella, jossa eri aikoina oli pikkupuoteja, jopa olutpanimo Kanan talossa. Kauppaliikkeitä syntyi myöhemmin.

Markkinaväkeä liikkui edestakaisin; eläimiä tuupittiin ja vedettiin narun päässä ja kuljettettiin kovapyöräisillä ratilla. Hiekka pölyysi sorateilla. Oli tunnelmaa!

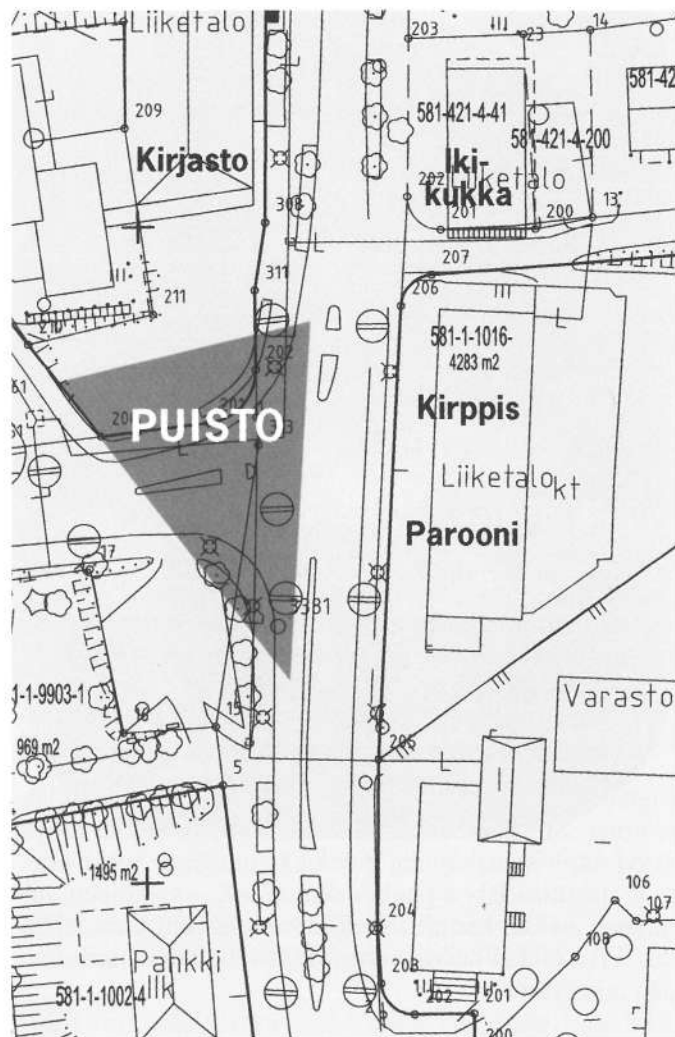
Ei siis ihme, että harjanteen itäpuolelle sijaitsevalle, pienelle puistoalueelle, kolmen tien kainaloon, kaivon läheisyyteen syntyi itsestään huiluupaikka sekä hevosille että ihmisille. Tuuheat suuret kuuset ja lehtevät koivut antoivat suojaa sateelta ja tuulelta. Puistossa oli elämää ja elämän hajua; puheltiin hevosille, tavattiin tuttuja, kerrottiin kuulumisia, syötiin eväitä ja perinteistä markkinaruokaa, rusinasoppaa, naureskeltiin kulkukauppiaitten hersyville jutuille.

Varsinaisena tarinapaikkana muistetaan hyvin Alatalon kioski, jossa istuskeltiin makkarantuoksussa ilmoja pitelemässä ja maailmaa parantamassa. Samalla seurattiin vierestä Mäntylän Taavetin nahkojen kaupankäyntiä. Niemisen Annan pikavalokuvaamoteltassa pistäydettiin hienon maisemataustan edessä oma kuva ikuistamassa. Rattoisaa yhdessäoloa - kadehdittavaa!

Myöhemmin voimaan tulleet lait ja asetukset häätivät kulkukauppiaat puistosta, toripaikkakin siirtyi vajaan kilometrin pohjoisemmas, Kuttikallion kupeessa olevalle pellolle. Levennetyn Karvian tien laitaan tuli taksiasema. Puiston pohjoislaidalle ilmestyi myöhemmin Kinnusen kioski, josta sai lämpöistä, nälkää tyydyttävää pikkusuolaista.

Puisto säilyi vielä jonkin aikaa virkeänä kokoontumispaikkana. Tyhjillä hevospuomeilla kiikuskeltiin helmat heiluen, hengailtiin, niinkuin nykykielellä sanottaisi.

Aikansa kutakin. Parkanon väkiluku kasvoi 60- ja 70-lukujen taitteessa. Samoin keskustan liikenne. Kaupoista katosivat tunnelmat ja tuoksut, ne muuttuivat viileiksi ja

asiallisiksi tavarataloiksi. Vilkastuva liikenne vaati muutamaan tiet kaduiksi ja autojen paikoituspaikoiksi. Kaavoitusasiat tulivat ajankohtaisiksi, kaupunkiajatus kangasteli päättäjien mielissä.

Puiston vanhat suuret kuuset ja koivut huojuivat hämmästyksestä.

Oli väistämätöntä kaataa koko puisto. Se olikin kipeä toimenpide nuorisolle, joka monin eri tavoin, myös huomattavin banderollein vastusti rajua toimenpidettä.

Tuonnempana, keskustan muuttumista seuranneena oli hämmästyttävää kesällä huomata, miten voimakkaita tunteita parkanolaisilla puistostaan vielä on! Kauan eläköön muistot!

Kinnusen Aino nakkikioski

Sakari Kinnunen

Kevättalvi 1965. Äitini Aino Kinnunen istahtaa ensimmäisen kerran Kolmiopuiston kulmassa sijaitsevan lehmuksen vieressä sijaitsevan, Pajusen rakentaman upouuden nakkikioskin jakkaralle. Kolmen kattilan alle syttyy kaasuliekki. Tästä alkaa reilun viiden vuoden myyntityö, jonka monet parkanolaiset vieläkin muistavat.

Kioski ei ollut koolla pilattu, ehkä noin puolitoista metriä kantiinsa. Myyntitiski oli upotettu kolme höyrykattilaa, joissa tuotteet lämmitettiin ja pidettiin kuumina. Latialle mahtui pieni jakkara, jolla myyjä istui.

Muutaman vuoden ajan kioski piti siirtää päivän ajaksi vastavalmistuneen Centrumin takapihalle. Siksi se oli varustettu pyörillä ja takaseinässä oli työntökahva. Aamuisin ennen kouluunmenoa kävin työntämässä kioskin kaupan taakse ja illalla takaisin puiston kulmaan. Suhteellisen raskas urakka keskenkasvuiselle kevyesti rullaavista kumipyöristä huolimatta, varsinkin talvisin. Isä auttoi myös näissä siirto-operaatioissa, ei se läheskään yksin minun kontollani ollut.

Kioskin sortimenttiin kuuluivat alusta lähtien nakit, makkarat, hot-dogit, lihapiirakat ja hampurilaiset. Hinnoista muistan erityisen hyvin alkuaikojen nakin hinnan: 20 penniä kappale ja markalla sai seitsemän! Hyvin nopeasti listalle tulivat myös porilainen ja äidin itsensä kehittelemä parkanolainen. Jonkin aikaa myynnissä oli myös hedelmäpiirakka, jonka sisällä oli omenahilloa. Höyrytettäessä hillo lämpeni huomattavasti piirakkaa kuumemmaksi, joten äidin varoituksista huolimatta moni poltti siinä suunsa!

Myyntiin tulevat tuotteet valmisteltiin pääosin kotona Käenmäessä. Täysin valmiina Centrumista tulivat liha- ja hedelmäpiirakat, sämpylät ja ketsuppi, jota sitäkin tämän päivän sanontaa lainatakseni ”tuunattiin”. Nakit olivat kiinni toisissaan ja ne piti leikata siististi yksittäistuotteiksi. Makkara oli niin kutsuttua lenkkimakkaraa, joka päätettiin tasamittaisiksi myyntiä varten. Sipulit kuorittiin, leikattiin ohuiksi renkaiksi ja paistettiin. Kurkut siivutettiin. Jauhelihasta valmistettiin pihvit hampurilaisiin, nekin kulkivat luonnollisesti paistinpannun kautta, koska kioskissa niitä ei olisi mahtunut paistamaan. Sinapin äiti valmisti tietenkin alusta alkaen itse. Käärepaperitkin leikattiin voipaperirullasta etukäteen sopivan kokoisiksi palloiksi.

Helposti noissa askareissa äidin iltapäivä kului, vaikka lapsetkin auttoivat sitä mukaa kuin kynnelle kykenivät. Useamman säkillisen sipuleita muistan itsekin kuorineeni, silpunneeni ja ruskistaneeni noiden vuosien aikana,

lukemattomien pihvien paistamisesta puhumattakaan.

Illan myyntiin lähtevät tuotteet pakattiin sitten isoon pahlavilaatikkoon, joka köytettiin polkupyörän tarakalle. Vielä viiden litran vesikannu ohjaustankoon ja kuorma oli valmis lähtöön!

Useimmiten tämä kolmen ja puolen kilometrin ”kyyditys” oli minun työni. Eikä se niin vastenmielistä ollutkaan. Kun kioski oli siirretty paikoilleen ja tavarat sen sisään, saattoi jäädä kylälle pyörimään kavereiden kanssa, joita sinne alkoi ilmaantua samoihin aikoihin. Läksyt saattoivat noina aikoina luonnollisesti jäädä vähemmälle huomiolle ja sen huomioivat luonnollisesti yhteiskoulun silloiset opettajani.

Kolmostie kulki siihen aikaan Parkanon keskustan läpi. Rekkaliikennettä oli jo siihen aikaan runsaasti, etenkin yöaikaan. Monet kuljettajat vaihtoivat taukopaikkansa äidin kioskille ja levittivät ”hyvää sanomaa”, joten iltayöstä puiston reunassa saattoi seistä useampikin rekka-auto samaan aikaan.

Äiti oli tarkka siitä mitä myi. Kaiken piti olla priimaa. Nakkeja ja makkaroita saattoi silloin tällöin kuumennettaessa haljeta, ne sai kaupantekijäisiksi. Usein käytiinkin kavereiden kanssa kyselemässä ”Löytyykö haljenneita?” ja jos niitä sattui kattilassa olemaan, päästiin herkuttelemaan ilmaiseksi. Myymättä jääneet tuotteet tuotiin kotiin. Meillä taisi niihin aikoihin ruokapöydässä näkyä makkarakastiketta ja nakkikeittoa tavallista useammin.

Kioskimyyjän työpäivä venyi väkisin 12–15 -tuntiseksi. Alkuaikoina kioski oli avoinna klo 19.00–01.30. Vuoden 1968 alusta Kunnanvaltuusto vahvisti Parkanon kunnan alueella toimivien kioskien aukioloajat seuraaviksi: Virvoke- ja lehtikioskit klo 22.00 saakka, sekä makkara- ja grillikioskit klo 03.00 saakka. Makkarakioskien avaimisaika vahvistettiin edelleen alkavaksi klo 19.00. Usein äiti istuikin kioskissaan aamukolmeen, koska ravintoloiden sulkemisaika oli parasta myyntiaikaa.

Tämän lisäksi tulivat myös viisilapsisen perheen kotityöt. Ruoanlaitto ja siivous ynnä muu kodin hoito. Pyykit pestiin siihen aikaan vielä käsin saunan pyykkituvassa. Vesi tuli ja meni kun vain kantaa jaksoi. Vapaapäiviä ei juurikaan ollut, koska viikonloppuisin asiakkaita oli arki-iltoja runsaammin; kesäloma kuulosti varmaan huonolta vitсилtä. Silti äidiltä löytyi jostain aina aikaa käsitöille, joita valmistui tasaiseen tahtiin koko ajan.

Ehkä kuitenkin, työn raskaudesta johtuen, äiti lopetti kioskinpidon 70-luvun alussa ja siirtyi myyjäksi Riipisen kukkakauppaan, Kolmiopuiston vastapäiseen reunan tuntumaan, missä työskenteli lähes eläkeikään saakka. Monet muistavat silti edelleen hänen kioskinsa, muutammat ovat vielä näinä aikoinakin väittäneet minulle muistavansa, kuinka hyvältä se heidän elämänsä ensimmäinen hampurilainen tai parkanolainen Kinnusen Aino kioskista ostettuna maistui!

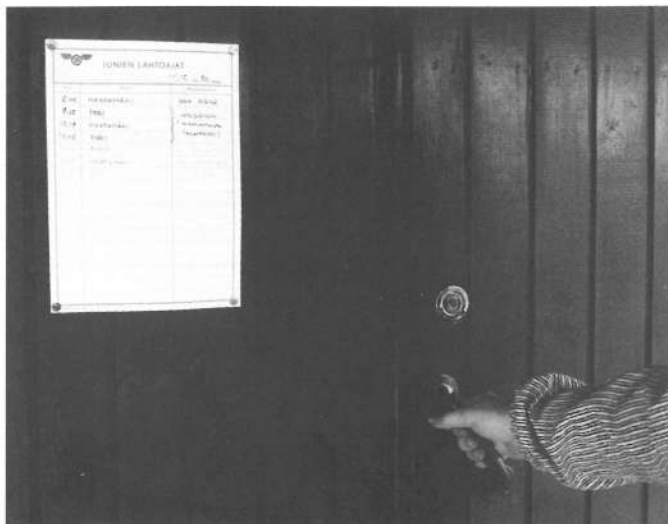
Paikallisjunalla Parkanosta Kihniöön

Teksti: Paula Latvajärvi

Matkakumppanina ja kuvaajana: Hannu Latvajärvi

Äitienpäivävierailu äidin luona oli perinne. Katoamassa olevaa perinnettä oli junamatkailu Parkanon ja Kihniön välillä. Olimme saaneet tammikuussa 1981 paikallislehdessä lukea, että henkilöliikenne Pori-Haapamäki -radalla päättyy touko-kesäkuun vaihteessa. Tunsimme pientä syyllisyyttä koska me muiden tavoin kuljimme näiden ratavarren paikkakuntien väliä yleensä omalla autolla, kun sillä pääsi niin mukavasti kotipihaan lapsuuskodin pihaan eikä tarvinnut välittää aikatauluista. VR oli jo pitkään katsonut otsa rypyssä väheneviä matkustajamääriä ja päättänyt lopettaa lättähattuliikenteen, joka vielä 10-20

vuotta aiemmin oli toiminut mukavasti asiointi- ja kyläilykulkuneuvona Kihniön, varsinkin Niskoksen-Mäkikylän seudun, ja Parkanon välillä. Oli siis syytä käydä äitienpäivävierailulla, edes kerran, junalla.

Omassa lapsuudessani juna oli tärkeä yhteys moneenkin suuntaan ja aikataulut osattiin ulkoa. Junan vihellys kuului kotipihaan ja oli osa arjen ääniä. Oma auto ei ollut ja mummola oli Valkaman seisakkeen lähellä, joten mummun ja papan luona kävimme usein ”junien välissä”. Tätiini mies oli Linnankylän aseman viimeinen asemamies, ja perinteisesti asemamiehet asuivat asemalla, joten tädinkin luona pääsi kyläilemään junalla. Muistissa ovat myös junalla tehdyt ostosmatkat Parkanoon ja Virroille.

Menneitä muistellen lähdimme siis viimeiselle lättähattujelulle Kairoksen asemalta suorastaan helteisessä toukokuun säässä iltapäiväjunalla kohti Kihniötä. Emme olleet junassa kaksin vaan matkustajia oli monia muitakin. Junan penkit olivat paikallisjunamallia eivätkä houkutelleet torkkumiseen mutta tarjosivat hyvät istuimet juna-

matkalle, joka sujui rauhallisellakin vauhdilla varsin nopeasti, kun välipysähdyksiä ei matkallemme osunut, yhtä lukuunottamatta. Parkanon uudella asemalla väistyvän rautatieajan kulkuneuvomme toki kunnioittaen pysähtyi, ehkä aavistellen tulevaa pendolino liikennettä... Matkan varrella olisi ollut myös seisakkeita, joilla juna tarvittaessa olisi pysähtynyt: Isokankaan, Linnankylän entisen aseman, Valkaman, Puskan ja Mäntysen seisakkeet. Monien seisakkeiden lähitienoon asutus oli jo 1980-luvulle tultaessa käynyt harvaksi, joten usein juna sai mennä rauhas-
sa seisakkeiden ohi.

Jokaisen seisakkeen kohdalla juna vihelsi merkiksi tasoristeystä lähestyville kulkijoille, ja mahdollisille junaan pyrkiville uusille matkustajille. Henkilökuntaa lättähatussa oli kaksi: kuljettaja ja konduktööri. Konduktööri tarkasti ja leimasi matkaliput ja piti huolen että kaikki sujui. Hän myös kertoi kuljettajalle millä seisakkeilla pitää jättää matkustajia kyydistä. Inhimillistä oli, että joskus tiedonvälityksessä tuli katkos ja ainakin kerran muistan että lapsuuden mummulamatkalla juna vislasi ohi Valkaman seisakkeen ja pysähtyi jättääkseen meidät kyydistä vasta Linnankylässä – kävelimme sitten radanvarrtta takaisin päin, mikä ei pienen tytön mielestä ollut ollenkaan hauskaa. Junassa ei ollut ravintolavaunua, vaan omat eväät piti olla – äitienpäivämatkalaisilla niitä ei ollut mutta lapsuudesta muistan että kyllä niitä ehdittiin lyhyelläkin matkalla syödä, olihan se osa tunnelmaa.

Matkan molemmat päät, Parkanon keskustasta Kairoksen asemalle ja Kihniön asemalta Mäkikylään, tietysti kävelimme vasta lumesta vapautuneita teitä pitkin. Lämpimästä säästä huolimatta hanki oli vielä paikoin varsin paksu ja aurapenkat korkeat – takana oli runsasluminen talvi. Äitienpäiväkukka saatiin toimitettua perille ja taidettiin kakkuakin mutustella ennen paluumatkaa iltajunalla.

Tunsimme tehneemme historiaa vaikkakaan emme henkilöliikenteen jatkumista Pori-Haapamäki –radalla pystyneet pelastamaan. Näin yli 30 vuotta myöhemmin tuo matka ja koko ”paikallisjunaliikenne” tuntuu lähinnä ekssoottiselta. Myöhempiä muisteluja varten matkasta tehtiin pieni kuvakertomus.

Pori-Haapamäki –rata:

perustava kokous 15.6.1899

rakentaminen aloitettiin tammikuussa 1929

193 km mittainen rata valmistui 20.6.1938

1. juna joka kulki radan päästä päähän, 28.6.1938

viimeinen aikataulun mukaan kulkenut

henkilöjuna 31.5.1981

Niinisalo-Kihniö –väli edelleen satunnaisesti

käytössä, pääasiassa tavaraliikennettä

Osittain rataa ja junaliikenteen vaatimia rakenteita jo purettu.

Nyt keskustellaan radan uudelleen käyttöön ottamisesta

Lasten elämää Linnankylän asemalla

Tyttökatraan esikoinen kertoo:

Elämä oli työntäyteistä, lapsia ja työtä oli paljon eikä kotona mukavuuksia tai joutenoloa tunnettu. Perhe asui asemalla, isä hoiti asemamiehen töitä ja äiti oli maanviljelijä. Navetassa oli kaksi lehmää ja niiden vasikat.

Vettä asemalle, perheelle ja karjalle, haettiin resiinalla radan varressa olevasta kaivosta. Resiinan päälle nostettu saavi oli iso ja vanhin lapsista oli yleensä vedenkuljettaja. Kun juna tuli, niin saavi, resiina ja kuljettaja siirtyivät vauhdikkaasti sivuun. Junamiehet sanoivat isälle että kylä taas sai vesisaavi kyytiä...

Junien kanssa kuitenkin leikkittiinkin kun isän silmä vältti: Kun tavarajuna lähti asemalta, viimeisen vaunun astinlaidalla mentiin jäniksenä niin pitkälle kuin vauhdin kiihtyessä uskallettiin ja sitten heittäydettiin luiskaan. Koskaan ei ketään sattunut...

Lapset haravoivat ratapihaa, vanhimmat lapset myivät tarvittaessa matkustajille lippuja ja junamiehet tuntuivat lähes perheenjäseniltä. Puolukatkin kerättiin kaupungissa asuville junamiehille aseman ympäristön laajoista metsistä.

Ainoa mieleen jäänyt leikkimiseen tarkoitettu "esine" oli isän pihaan rakentama keinu, jossa sitten viihtyivät myös runsaslukuiset naapureiden lapset.

Asemalle tuotiin puutavaraa edelleen kuljetettavaksi. Pölit piti kuoria vähintään puolipuhutaksi ennen kuljetusta, ja siihenkin työhön lapset olivat omiaan. Parkkaraudat siis käteen ja miesten joukkoon kuorimatöihin!

Tytöt nukkuivat aseman vintillä ja kun he varttuivat, "sulhasehdokkaat" kiipesivät seinää pitkin koputtelemaan ikkunaan. Isä piti vahtia ja pojat saivat kyytiä.

Kuva Hanna Tuuri

Isomummille

*On ikävä sinua.
Mutta sinun on hyvä olla
isopapan luona taivaassa.
Et ole sairaskaan,
kun olet taivaassa.
Taivaassa on hyvä olla.*

*Hei, hei Isomummi.
Rakastan sinua ikuisesti.
Kiitos ilon hetkistä.*

T: Anni

Vantaalainen Anni Airila kirjoitti 8-vuotiaana kirjeen, jonka hän myös luki isomumminsa Hannan muistotilaisuudessa Parkanossa.

Hilkan lapsuusmuistoja

Leena Pihlajamaa

Hilkka Mäntykoski viettää eläkepäiviään syntymäkodissaan Kihniön Jokikylässä. Päivät kuluvat kodista ja sen ympäristöstä hyvää huolta pitäen. Hilkka syntyi toisena tyttärenä Kaarlo ja Amanda Mäntykosken perheeseen. Perheen äiti, arkisemmin Mandi, oli kotoisin Parkanossta, Vahojärveltä Soljanlahden talosta. Hän muutti nuoreksi emännäksi miehensä Kaarlon kotitaloon. Jo edesmennyt rakas isosisisko Ritva on mukana Hilkan muisteluissa koko elämän ajalta.

Pusan lapset hiihtämään lähtemässä.

Arkipäivän touhuja

Mäntykoskella viljeltiin maata ja hoidettiin metsiä. Kaikessa pyrittiin mahdollisimman suureen omavaraisuuteen. Hilkan lapsuusvuosina talossa oli lehmiä, hevosia, sikoja ja kanoja. Tavallisten viljojen ohran, rukiin ja kauran lisäksi kylvettiin vehnää, joka toisinaan onnistui, toisinaan sen vei halla. Navetalle noustiin jo viideltä. Sieltä palatessa kahdeksan tienoilla syötiin päivän ensimmäinen ateria, perunoita, kastiketta, lihaa, jotain kasvista sekä jälkiruoaksi puuroa. Kymmeneltä juotiin pullakahvit. Päivällä yhden aikaan nautittiin keittoateria. Iltapäivällä tarjottiin toiset pullakahvit. Italypsyn jälkeen seitsemältä oli päivän kolmas ateria, usein jokin keittoruoka. Liha oli oman talon tuotetta, syksyllä teurastuksen jälkeen suolattua, kalaa saatiin joesta. Hilkan lempiruoka lapsena oli mannapuuro mehukeiton kanssa ja Ritvan omista perunajauhoista keitetty puuro. Hilkan varhaislapsuudessa talon maitoa myytiin tinkiläisille ja osasta kurnuttiin kotona voita. Talvella karstattiin, kehrättiin ja kudottiin. Vaatteita ompelutettiin omalla kylällä, mutta suutari tuli taloon. Hän teki oman talon eläinten parkituista nahoista jalkineita. Kesällä myös naisväki osallistui ulkotöihin,

Ritva kantaa tiiliä Soljanlahdessa.

Serkukset Ritva ja Sinikka Nieminen pumppaavat vettä Soljanlahdessa.

heinän- ja viljankorjuuseen. Perunat, porkkanat, punajuurit, sipulit, lantut, kaalit ja jopa kurkut ja tomaatit kasvatettiin siemenistä itse. Leipomapäivä oli lauantai: ruisleipiä, kakkoja sekä pullaa tehtiin tulevan viikon varalle.

Sähköä ei Jokikylässä Hilkan lapsuudessa ollut. Pirtti valaistiin öljylampulla ja sotavuosina karbiinilampulla, jossa poltettiin veden ja kalsiumkarbidin välisessä reaktiossa vapautuvaa asetyleeniä. "Kaasari" oli suuri edistysaskel valaistusvoimakkuudeltaan. Siinä öljy suihkusi pisaroina, kun perinteisessä öljylampussa sydän imee öljyä. Iltaisin talossa poikkesi naapureita kuuntelemaan radioa. akuilla, joita oli kaksi, toinen käytössä ja toinen ladattavana. Vierailijoille tarjottiin aina kahvit.

Matkat mummolaan Vahojärvelle taitettiin hevosella. Talvella reessä Ritvalla ja Hilkalla oli vällyt sekä alla että päällä, kesällä kieseissä tarkeni vähän kevyemmin varustein. Osan matkasta tytöt usein nukkuivat, tuntuhan 60 kilometrin matka pitkältä. Mummolamatkat kestivät yleensä yön yli. Koko perhe ei useinkaan ollut yhdes-

sä matkalla, koska tarvittiin eläimille hoitaja. Matkalla oli joko isä ja tyttöt tai äiti ja isä yhdessä, jolloin tyttöjen kanssa oli kotimies. Soljanlahdessa Vilho-enolla oli jo auto sekä valokuvauskone. Hän onkin ikuistanut sekä tyttöjä että muita kyläläisiä kuviinsa.

Leikkejä sekä mukavaa yhdessäoloa

Hilkalla ja Ritvalla oli monia nukkeja. Niitä tuli lahjoiksi aina kaksittain. Usein nuket olivat samantyylliset, mutta eriväriset. Muutamilla nukeilla on leikitty niin paljon, että hiukset ovat irronneet. Lastentarhanopettajana toimineelta tädiltään tytöt saivat värikyniä, piirustuspaperia ja kirjoja.

Mieluisa kapistus pihaleikeissä oli puinen ”polkupyörä”, kuten tytöt sitä kutsuivat. Siinä oli neljä pyörää ja ohjaustangolla käännettävät etupyörät. Pihapiirissä tytöt ajaa huristelivat vuorotellen. Oikeaa polkupyörää Hilkka oppi ajamaan kuusivuotiaana Ritvan toimiessa opastajana ja avustajana. Koulun polkupyörällä ei kuitenkaan saanut mennä.

Samanikäisten kylän lasten kanssa leikittiin piilosta ja hypättiin ruutua. Pallopelit opittiin vasta koulussa. Pyhäkoulua piti Kauno Vuorenpää ja se keräsi kylän lapset yhteen. Kerhopalstalla Hilkka viljeli porkkanoita ja punajuuria. Porkkanoiden harventaminen oli Hilkan mielestä tosi vaivalloista, pieniä taimia oli vaikea erottaa rikkakasvien joukosta. Sato tuli oman perheen käyttöön eikä siitä rahallista korvausta saanut. Kerhovuosien kohokohtana oli matka Poriin maatalousnäyttelyyn. Kihniön eri kyliltä kerholaiset kokoontuivat Kihniön asemalle ja kerhoneuvojan johdolla matkattiin junalla Poriin. Matkalla yövyttiin koululuokassa lattiapetillä. Tyttöjen tyrmistys oli melkoinen, kun aamulla väliin jääneeltä tyhjältä paikalta nousi mieshenkilö, vaikka ovien piti olla varmasti lukituina. Hilkka muistelee lämpimästi kerhoneuvojan järjestämiä leirejä nykyisellä Pyhäniemen lomakylän uimarannalla. Ohjelmassa oli leikkejä ja kilpailuja. Teltoissa nukuttiin, välillä yöllä kastuttiin. Ruoka keitettiin ulkona ja mukana piti olla kuiva muona itseltä.

Aurinkoa keväthangilla.

Töihin leikin varjolla

Hilkalla on valokuva-albumissaan tallella kuvia 1930-luvulta. Lapset ovat kuvissa mukana työssä kantamassa tiiliä tai pumppaamassa vettä. Arviolta viisivuotiaana Hilkka oli mukana navetassa ja lypsi käsin maitoa omaan pieneen ämpäriin. Ritvalla oli tietenkin oma ämpäri myös. Hilkka muistelee, että aamuisin jo ennen kouluikää he Ritvan kanssa hämmensivät puuroa puuliedellä siirtämällä tuolin hellan viereen. Serkku oli ihmetellyt, kuinka äiti antoi pienten tyttöjen toimia tulitikkujen ja tulen kanssa.

Peltotöissä tytöt olivat ihan pieninä pellon laidalla huovan päällä ja heidän kanssaan oli koira vahtina. Pian osallistuttiin kykyjen mukaan työn tekemiseen. Kesällä heinäaikaan Ritvalla ja Hilkalla oli käytössään vanha, rauhallinen hevonen valjastettuna kärryjen eteen. Sen kanssa he menivät ladolle, tekivät seiväskuorman ja toivat seipäät äidille ja isälle pellolla. Kun hevonen polki suitset alleen, tytöistä toinen nosti hevosen jalkaa ja toinen otti suitset. Hilkka on kiitollinen, että Taivaan Isä on hyvin varjellut pieniä tyttöjä kaikissa toimissa, ettei mitään pahempaa koskaan sattunut.

Joulumuistoja

Lasten mielissä joulukuukin oli talven kohokohta. Jouluaattona joulupukkia ei olisi millään jaksanut odottaa. Joulupukki kävi aina, kun tytöt olivat pieniä. Paketeista paljastui nukkeja ja vaatteita, vähän huvia ja enemmän tarpeellista. Joulupukin salaisuus siskoksille paljastui vähin erin, kun pukin kädet ja kynnet olivat kuin Anni-tädin. Jouluruokat olivat runsaat ja nykyäänkin perinteiseen joulupöytään kuuluvat: kinkku, sallatti, porkkana-, peruna- ja lanttulaatikot, lipeäkala ja jälkiruoaksi riisi- tai ohrapuuroa ja sekamietelissä. Mäntykoskella tehtiin jouluksi myös verimakkaraa. Aladobi, syltyt ja maksalaatikko olivat teurastusajan ruokia.

Joulukirkkoonkin mentiin joskus ja tietenkin hevoskyydillä. Joulukuusta Hilkka ei muista kirkossa olleen. Kirkossa oli melko viileää. Koska kamiinoiden lämpö ei joka puolelle kirkkoa levinnyt, pyrittiin löytämään istuma-

Heikki Hietalaatikolla.

paikka kamiinan läheltä. Jouluvirsi ”Enkeli taivaan lausui näin” sekä jouluevankeliumi olivat tuttuja myös lapsille.

Koulumuistoja

Ritva oli Hilkkää kaksi vuotta vanhempi. Hilkka seurasi isonsiskon koulunkäyntiä tarkasti ja aloitti itse kuusivuotiaana Jokikylän koulun. Ensimmäistä luokkaa Hilkka kävi sodan takia vain puoli vuotta. Tuolloin koulussa oli alaluokat eli ensimmäinen ja toinen vuosiluokka ja yläluokat eli vuosiluokat neljännessä kuudenteen. Varsinaisen kansakoulun jälkeen pidettiin jatkokursseja iltapäivisin. Koulumatka, 2,5 kilometriä käveltiin syksyin kevään, talvela kulkuvälineenä olivat kelkka tai sukset. Koulun päättäjäisiin saatiin uusi mekko. Päättäjäisten ohjelmassa oli näytelmiä, runoja, lauluja ja jouluna tonttuleikki, kevätjuhlassa keijut esiintyivät.

Koulussa tarjottiin jo Hilkan kouluvuosina ilmainen ateriala. Ruismarjapuuro, läskisoppa (sianlihasta keitetty keitto), hernekeitto ja ohrapuuro muistuvat mieleen. Oppilaille oli kotoa eväinä maito ja voileivät.

Hilkka piti koulun käymisestä. Hänen lempiaineitaan olivat laskento ja maantiede. Niinpä Hilkka hakeutui vielä sisarensa tapaan Kauhajoelle evankeliseen kansanopistoon. Sitten kutsuivat kotitalon työt.

Lopuksi

Hilkan lapsuus- ja kouluvuosille oman leimansa antoi so-

Leikit nykyään.

ta ja pula-aika. Mekkoja ommeltiin vanhoista vaatteista ja kaikki pidettiin tarkasti loppuun. Taloissa kävi myös ruoan pyytäjiä. Heille tarjottiin, mitä itsellä oli: leipää, maitoa ja ruoka-aikana ruokaakin.

Hilkka muistelee kiitollisena, että kaikkia töitä on nuorena laitettu tekemään. Sen myötä on osannut tehdä, mitä talonpidossa on tarvittu.

Hilkka Mäntykosken muisteluista merkitsi muistiin Leena Pihlajamaa.

Kuvassa todennäköisesti Kihniön Kirkonkylän koulun rakentajia. Työmiesten nimiä ei ole tiedossa. Kuvan antoi julkaistavaksi Heikki Pentti

Parkanopirtti syleilee kävijäänsä

Tänä vuonna 15 vuotta täyttänyt Parkanon setlementti on vapaaehtoistoimintaan erikoistunut yhdistys. Sen toimitila, Setlementtikeskus Parkanopirtti, sijaitsee keskeisellä paikalla Parkanon ydinkeskustassa terveyskeskuksen vieressä osoitteessa Parkanontie 48 A.

Parkanon setlementin Parkanopirtin kävijöillä tuntuu olevan sama ajatus: ”Pirtillä pitää pian päästä poikkeamaan”. Pirtti toimii matalan kynnyksen kohtaamispaikana sekä vapaaehtoistoiminnan keskuksena. Kuka vaan voi poiketa Parkanopirtille juttelemaan ja kahvittelemaan sekä osallistumaan lukuisiin toimintoihin.

Toiminta rahoitetaan vapaaehtoisilla kahvimaksuilla, jäsenmaksuilla sekä myyjäis-, lahjoitus- ja testamenttivaroilla.

Matalan kynnyksen toiminnalle on paikkakunnalla tarvetta. Vuonna 2013 kirjattuja käyntejä oli Parkanopirtillä yli 6500 eli lähes yhtä paljon kuin on Parkanossa asukkaita.

Vuonna 2013 vapaaehtoiset tekivät noin 1300 vapaaehtoistuntia. Suuri osa tehdyistä vapaaehtoistunneista liittyy tehtäviin saattajana lääkäriin, asiointiapuna, ulkoiluseurana ja luotettavana ystävänä. Lisäksi vapaaehtoiset avustavat terveyskeskuksessa sekä Rauhalassa ja Ranta-kodossa.

”Arjessa vapaaehtoistoiminnan ei tarvitse olla mitään suurta ja ihmeellistä ollakseen tärkeää. Pieni ja kaunis voi olla maailman tärkein asia juuri sille ikäntyneelle, joka tarvitsee toista ihmistä vierelleen.” Aitoa kansalaistoimintaa

Parkanon setlementin toiminta on aitoa kansalaistoimintaa. Parkanon setlementti on säilynyt aktiivisen jäsenistönä ansiosta hengissä jo 15 vuotta.

Setlementti on tarjonnut työpaikan usealle henkilölle palkkatuen turvin sekä lukuisia työhön tutustumismahdollisuuksia. Toimintansa aikana setlementillä on ollut merkittäviä tukijoita ja yhteistyökumppaneita.

Parkanopirtillä on ihmisten helppo poiketa. Parkanon setlementti järjestää vuoden aikana normaalin toiminnan lisäksi erilaisia tempauksia. Herkkujen äärellä oltiin keväällä, kun sisällä sai maistavaa soppaa ja ulkosalla muurinpohjallettuja. Soppakattilan äärellä Tuula Uusitalo, Irja Sammi ja Marita Koskinen. Kuva: Maarit Lehto.

Kysymykseen miten kuvailisit Parkanon settlementtiä sen toimintaa tuntemattomalle, Tuulikki Pienimäen sanoi: ”Settlementti on kuin logonsa, jossa on kädet. Settlementti ottaa syliin ja halaa. Se näkyy Parkanopirtin arjessa.”

Ympäristöministeriön Ikäkotikuntoon -kampanjan tavoitteena on saada kaikki yli 55-vuotiaat katsomaan kotiaan uusin silmin.

Jokainen voi varautua iän mukanaan tuomiin haasteisiin ja huolehtia turvallisesta asumisesta omassa kodissa. Kampanja on osa vuoteen 2017 saakka jatkuvaa Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmaa.

Mielenterveydestä kansalaistaito

Vanhustyön keskusliiton Eloisa ikä -ohjelmakoordinaatio ja Suomen Mielenterveysseuran Mirakle-hankkeen Taloustutkimuksella teettämässä tutkimuksessa haastateltiin alkukesällä 2014 yhteensä 1081 henkilöä. Eloisa mieli -gallupin tulokset julkistettiin messuilla.

– Tutkimus osoittaa, että suomalaiset tietävät keskimäärin aika vähän ikäihmisten mielen hyvinvoinnista tai mielenterveysongelmien syistä, samoin kuin keinoista, joilla ylläpitää mielen hyvinvointia, arvioi vanhempi tutkija Marja Saarenheimo Vanhustyön keskusliitosta.

Suurimpina syinä ikäihmisten mielenterveysongelmiin pidettiin yksinäisyyttä, liikuntakyvyn heikkenemistä, fyysisiä sairauksia, arjen virikkeettömyyttä ja alkavaa muistisairautta.

Vastaajista vanhimmat, yli 80-vuotiaat nimesivät myös kuulon ja näön heikentymisen sekä huonot kulkuyhteydet mahdollisiksi syiksi. Hyvinä oman mielen hyvinvoinnin ylläpito keinoina pidettiin huumoria ja myönteistä asennetta, liikuntaa, sukulaisten ja ystävien tukea sekä hyvää ravitsemusta.

Lyhty pimeässä

*Pimeässä kuljet, silmäsi suljet,
tie on pitkä ja pimeä,
eikä kukaan kulje vierellä,
tähdet valaisee tietä,
ohjaa meitä sieltä,
tienvarrella on lyhty,
se loistaa pimeässä,
kaunis itsetehty,
nyt kulkee lyhty vieressä,
lämpimässä tumpussa,
tähdet valaistaen taivasta,
nyt kuljetaan me kahdestaan,
läpi lumen ja jään,
ja maisemia ihaillaan,
noita lumisia,
katso niin näät.*

Melina Hirviniemi 11 v.

Riiarinnaa hemmoteltiin Kiinassa

Teksti Raisa Korkiakoski, kuvat Minna Lautamäki

Maanantai

Täällä sitä ollaan, Pekingin lentokentällä pitkän odotuksen jälkeen! Koko konkkaronkka on saatu matkatavaroi-neen yhteen ja meidän opas, taidekoulun englanninopet-taja Julia sekä myös taidekoulun henkilökuntaan kuulu-va Roy ovat vastassa.

Bussilla kohti juna-asemaa melkoisessa ruuhkassa. Lou-naalla päästiin ensimmäistä kertaa syömään puikoilla ja hyvän treenaamisen tuloksena se onnistui kaikilta luon-tevasti. Luotijunalla päästeltiin reilua 300 kilometriä tun-nissa sujuvasti kohti määränpäättä Jinania. Matkaa sinne oli siis Pekingistä noin 500 kilometriä.

Hotelliin kirjauduttiin sisään ja tutustuttiin ympäristöön. Seuraavaksi oli tervetuloillallinen.

Valtavan herkullinen kattaus oli tarjolla, sekä kiinalaiseen tapaan paljon maljojen nostoa, kiitospuheita ja lahjojen jakoa. Paikalla oli taidekoulun henkilökuntaa. Tapasimme myös Jinan Education Bureaua johtajan, Mr.Chenin, joka Jukan sekä meidät kuorolaiset tänne varsinaises-ti kutsui. Tunsimme itsemme kyllä todella tervetulleiksi.

Tiistaina lähdettiin heti aamiaisen jälkeen tutustumaan tähän meidät kutsuneeseen tahoon, Jinanin Art Schooliin.

Virallinen tervetuloilaisuus suoritetaan aina pitkän pöy-dän ääressä, jossa on kaikille oma mikrofoni. Pääsimme

Riiarinna

- perustettu 2008
- 34 laulajaa Parkanosta, Kihniöstä, Ikaalisista, Kankaanpäästä ja Mouhijärveltä
- johtaa Jukka Lehtinen
- kuoron nimen alkuperä tulee Parkanon Paroonin vaimosta, jota kutsuttiin Friherrinnaksi, parkanolaisittain Riiarinnaksi

myös luokkiin tutustumaan opetukseen. Oli hienoa seurata baletin opetusta, kilpatanssia, perinteisiä kiinalaisia tansseja sekä eri soitinten soittajia ja yksinlaulajia. Osa pääsi kilpatanssiluokassa tanssimaan mukaan, myös allekirjoittanut, ja sehän oli hauskaa!

Jukka pääsi opettamaan kiinalaisille nuorille suomenkie-listä kappaletta ja meitä puolestaan opetti näiden nuorten kuoronjohtaja. Oli mielenkiintoista opetella tuttua Mo Li Hua -kappaletta kiinalaiseen tyyliin.

Pääsimme myös harjoittelemaan lauluesitystä kiinalaisten nuorten kanssa yhdessä - se oli mukavaa. Todel-la hyvin kiinalaisten suuhun taipui suomen kieli litalau-lun muodossa. Illalla lähdettiin vielä taiji-tunnille. Aivan loistava ammattilainen opetti meitä tämän lajin saloihin. Ja kyllähän me niihin muovseihin hyvin taivuttiin.

Taidekoululla Riiat saivat tutustua opetukseen ja osa pääsi itsekkin parketille. Etualalla reissupäiväkirjaa kirjoittanut Raisa Korkiakoski.

Aila Katajisto, opas Cindy sekä Jinan Art Schoolin Julia ja Roy.

Keskiviikkona lähdimme samaiselle taidekoululle pitämään opetustuokiota. Noin 300 musiikinopettajaa seurasivat silmä kovana, kun Jukka piti meille kuoroharjoitukset. Ja varmaan saman verran kameroita oli päällä tallentamassa tapahtumaa.

Terhi veti alkujumpan, johon yleisökin osallistui ja Senja äänenavauksen. Parituntinen opetussessio hujahti nopeasti ja kuulemamme mukaan opettajat olivat olleet oikein tyytyväisiä tämän opetuksen antiin.

Iltapäivällä lähdimme tutustumaan vielä kouluun, jossa Jukka on ollut 10 vuotta sitten opettajavaihdossa. Siellä oli todella lämmin vastaanotto. Jälleen pitkän pöydän ääressä oli tervetuloilaisuus, jossa katselimme mm. kuvia Jukan silloisilta opetusajoilta. Pääsimme myös kuulemaan koulun suurta kuoroa, joka esitti Oopperan kummituksesta kappaleen.

Iltapäivällä lähdimme veneretkelle ja päädyimme kauniiseen puistoon, jossa myös Mao on aikoinaan vierailut. Todella viihtyisä paikka.

Paikalliseen kauppakeskukseen pääsimme vielä pyörähtämään ennen päivällistä. Oppaamme Cindy toi päivälliselle koulun tarjoaman tätekakun, kun meidän kuorolaisella, Katrilla oli syntymäpäivät. Kyllä vaan se kiinalainen tätekakkukin oli hyvää!

Meidän kuoro jaettiin **torstaina** neljään eri ryhmään ammattiemme perusteella ja meidän ryhmä lähti paikalliselle ammattikoululle. Pääsimme näkemään metalli- ja sähköiden opiskelua.

Muut lähtivät päiväkodille, paikalliselle yläasteelle sekä sokeiden ja kuurojen koululle. Kaikilla meillä oli oikein mielenkiintoinen käyntikokemus kyseisillä kouluilla.

Iltapäivällä saavuttiin taas taidekoululle, jossa meillä oli tarkoitus pitää konsertti. Iso sali oli aivan täynnä katsojia. Meidän konsertti meni tosi hyvin vaikka salin akustiikka olisi voinut olla hieman parempi ja osalle kuorolaisista saaste teki temput ja vaikutti ääneen.

Meidän shown jälkeen esiintyi taidekoulun ryhmiä sekä muiden koulujen esiintyjä, mm. Pekingistä ja Tiibetistä. Siellä oli aivan huikeita esityksiä! Ei voinut kuin ihasella mahdollottoman taitavia nuoria laulajia, soittajia, tans-

Tervetuloillallisella rouva Wang, Päivi Rantala, Tiina Raittila ja Erika Kulovesi.

No 2 Middle Schoolin rehtori, englannin- ja musiikin-opettaja sekä Jukka Lehtinen.

sijoita, akrobaatteja. Esitimme vielä lopuksi kiinalaisten nuorten kanssa harjoittelemamme Iltalaulun. Iloiset nuoret olivat niin innoissaan keikan jälkeen, että moniin yhteiskuviin ja selfieihin jäimme vielä poseeraamaan.

Illallisen jälkeen lähdimme läheiselle aukiolle katsomaan suihkulähdettä, jossa oli joka ilta musiikillinen valoshow. Se oli todella upea näky. Paikallisille me olimme outo näky ja pääsimme jälleen useisiin valokuviin ja videoihin. Sieltä lähdimme vielä tapaamaan Shandongin maakunnan parhaita naiskuoroa. Esitimme molemmat kuorot kolmisen kappaletta. Ja kyllä he olivatkin hyviä! Samaisessa rakennuksessa oli museo, jossa teimme kierroksen tapaamisen jälkeen.

Perjantaina olikin aika jättää Jinanille sekä meistä huolehtineille taidekoulun henkilökunnalle hyvästit. Lähdimme siis bussilla juna-asemalle ja sieltä kohti Pekingiä. Nopea kirjautuminen hotelliin ja takaisin bussiin ja kohti Kiellettyä kaupunkia. Valtavan kokoinen keisarin-aikainen kaupunki Maon kuvineen oli todella vaikuttava. Paljon erillisiä rakennuksia ja patsaita sekä vehreä kauris puutarha.

Illallistimme Pekingin kuuluisimmassa ankaravintolassa ja todella hyväähän se ruoka oli. Puikoilla syömiseenkin on jo niin tottunut, alkaa olla rutiininomaista. Matkalla hotellille pääsimme kunnon ruuhkan keskelle, ei tuntunut suomen ruuhkat missään siinä kaaoksessa.

Lauantaina aamusella lähdettiin kohti Kiinan muuria. Perillä muurilla oli valtavasti väkeä. Otimme suunnaksi hieman vaativamman reitin ja kiivettiin viidenteen torniin. Jestas, mitkä maisemat! On se vaikuttava rakennelma. Ilmakin oli todella kirkas ja selkeä siellä vuoristosaa. Sielläkin päädyimme paikallisten kanssa yhteiskuviin.

Tulomatalla poikkesimme parissa kauppakeskuksessa, joista löysimme mukavasti tuliaisia. Tinkaaminen vaan on rankkaa puuhaa, menee melkoisesti aikaa, kun jokaisen tavarahan hinta pitää erikseen sopia. Mutta silti oli kailot ostoksia pullollaan.

Illallinen syötiin ravintolassa, jossa oli paljon live-esityksiä. Perinteisiä kiinalaisia lauluja esitettiin, oli tanssiesityksiä ja soittajia.

Kielletyssä kaupungissa.

Sunnuntaiaamuna olikin sitten anivarhain lähdettävä kohti lentokenttää. Jätimme kovin haikeat jäähyväiset varsinkin Julialle ja Roylelle, jotka pääsääntöisesti huolehtivat meistä koko matkan.

Takana oli kaikinpuolin onnistunut reissu, kaikki oli Kiinassa järjestetty meitä varten niin loistavasti. Meistä pidettiin valtavan hyvin huolta. Oli upeata tutustua kiinalaiseen kulttuuriin ja elämään, joka eroaa meidän kulttuurista jonkun verran.

Kyllä sitä vaan matkailu avartaa ja koneessa jo mietittiin mihinkäs sitä seuraavaksi lähdetään?

Mopo on suosittu kulkupeli kaupunkiruuhkassa.

Kiinan muurilla yhteiskuvassa paikallisten kanssa Terhi Tekkoski ja Sirpa Ervelä.

TIMANTIT LUMELLA

*Talven kirkas,
kristallinen aurinko
sirottaa hangelle jalokiviä,
kinokseen jäisiä timantteja.*

*Niiden poimimiseen
tarvitaan
sielusta tuleva katse ja
paljon rakkautta.*

*Lumen timantteja
et voi ostaa,
et omistaa,
et ripustaa kaulaasi tai
koruksi rinnallesi.*

*Poimit ne silmilläsi,
valoksi sielusi syliin.*

*Ajatuksissasi
voit vaeltaa jalokivet kädelläsi.
Voit ojentaa ne sisarillesi
maailman ääriin,
veljellesi, joka seisoo vieressäsi
tuntemattomana ja kylmissään.*

*Voit lahjoittaa
aurion ja hangen timantteja
hymyssäsi, katseessasi.
Tarttumalla
odottavaan käteen.*

*Lumen jalokivien valo sielussasi
on kulumaton.*

Salme Törmä

Riemuylioppilasjuhlat

Heikki Lammi

Kolme vuotta sitten olisi ollut jo minulla riemuylioppilasjuhlat. Edellispäivänä vein koiraa hihnassa polkupyörällä. Eteen ilmestyi valkoinen kissa, jonka perään koira ryntäsi etupyörän ohi toiselle puolelle. Ajoin päin hihnaa, jolloin lensin pää edellä ojan pohjaan. Kylkiluita katkesi, samoin solisluu. Niin jäivät juhlat väliin.

Onneksi vahinko korjaantui nyt, kun vaimoni lakkiaisluokka vodelta 1964 järjesti Parkanossa oikein kaksipäiväiset riemujuhlat.

Juhlaväki kokoontui urheilutalolle. Meille oli varattu arvovieraspaikat oikein eturivistä. Siinä oli hyvä seurata lakitettavien ylioppilaiden tuloa juhlamusiikin tahdissa. Tuttu kollega Marketta Pastila piti viimeisen puheensa kertoen Suvivirren historiasta.

Rehtori Tarja Männikkö-Tarsia piti oman katsauksensa koulun vaiheista ja jakoi todistukset. Siinä vaiheessa seurasin jälleen, kuinka moni oppilas kääntyy väärin päin saadakseen lakin ryhmänohjaajalta. Tällä kertaa vain kaksi poikaa teki täyskäännöksen oikeaan. Kyllä hekin varmaan viimeistään armeijassa oppivat, että täyskäännös tehdään aina vasempaan.

Uuden ylioppilaan sanan esitti Anssi Shemeikka, elävästi ja asiokkaasti. Sitten tulikin jo riemuylioppilaan puhe. Heikki Hietaluoma oli saanut 5 minuuttia aikaa. Sen hän osasi käyttää tehokkaasti. Hän jopa ehti kertoa, miten hän silloin 50 vuotta sitten tapasi tulevan vaimonsa Käenkosken lavalla. Lopuksi hän ojensi kaksi 340 euron stipendiä, jotka riemuylioppilaat olivat lahjoittaneet eniten oppimistuloksiaan parantaneille. Saajat olivat Onni Hellgrén ja Ida Mäki.

Sitten alkoikin minun osuuteni. Opastin autokulkueen Paronin patsaan kautta kivimakasiinille, josta kävelimme sankarihaudalle. Sinne riemuylioppilaatkin toivat ruusunsa. Sitten autokulkue ajoi nykyiselle lukiolle. Siellä minulla oli tilaisuus esitellä nykyisiä tiloja.

Ensin jaoin opettajanhuoneessa koulun 50-vuotishistoriikin vuodelta 1990. Lisäksi olin monistanut vanhoista Parkanon Joulu -lehdistä rehtori Toini Vainion muistelmia, Lauri Piilolan juhlapuheen vuodelta 1990 sekä 2004 julkaistuja omiakin muisteluja. Näistä kaikista saajat olivat kovin kiitollisia.

Sitten kiipesimme koulun vinttikerrokseen, missä nykyisin kirjoitukset hoidetaan, rauhallisessa tilassa. Jotkut vieraista olivat käyneet alakoulua samoissa tiloissa. Vaimoni kertoi, että vintti oli silloin yhteinen pyykinkuivaus-tila. Kari Paavilainen muisti, miten he pikkupoikina pii-

loutuivat sinne vintin kätköihin, mistä sitten vahtimestari löysi tämän ”Paavilaisen pataljoonan”. Ehkä se jo oli valmennusta Paavilaisen sotilasuralle ja kenttärovastiksi? Ala-asteen puolelle emme valitettavasti päässeet, koska siellä remontti oli jo aloitettu. Silti joukko halusi pyörähtää koulun pihassa. Kerroin, että siinä oli ennen varasto, jota sanottiin sikalaksi. Sitäkin käytettiin opetustilana siten kun paloviranomaiset kielsivät kolmannen kerroksen käytön luokkatilana. Juuri tähän tilaan rehtori Hyötyläinen siirsi luokan, jonka kanssa hän oli huonoissa väleissä.

Matkamme jatkui kohti Käenkoskea. Ohjelmassa oli alkumalja, ruokailu, kakkukahvit ja risteily Vesipääskyllä. Risteilylle oli pyydetty Kaitojenvetten tuntija Leena Perälä kertomaan tarinoita. Valitettavasti hän ei sairauden vuoksi päässyt mukaan, mutta tunnelma ei silti latistunut.

Paikalle osui rankka sadekuuro, mutta olimme kuin Noan arkissa, katto piti vettä ja kipparimme Ari Tuomisto kertoili kyllä jättiläisistä ja kirkkovenematkoista. Risteilyn jälkeen alkoi kabinetissa vilkas puheensorina. Kukin vuorollaan kertoili koulumuistojaan. Oli kokemuksia pitkästä koulumatkoista, koulukodissa asumisesta, opettajien pahansuopuudesta. Silti kuulin paljon myönteisiäkin muistoja. Moni oikein kaipasi paluuta vanhaan hyvään aikaan.

Välillä piti tulla nukkuman, sillä juhlat jatkuivat kirkonmäellä sunnuntaina. Hyvissä ajoin ennen kymmentä oli väki taas kokoontunut kirkon etupenkkeihin ylioppilaslakit päässä.

Emeritus kenttärovasti Paavilainen toimi liturgina laulaen mahtavalla äänellä. Harvoin Parkanossa enää kuulee tällaista miesliturgia. Puolisoni Varpu luki Raamatun tekstiä. Hän muisteli, että jo oppikoulun pääsykokeessa oli rehtori Uotila testannut häneltä lukutaitoa. Opettaja Helvi Kiviniemi oli kehottanut lukemaan eloisesti ja kuuluvala äänellä. Nämä ohjeet olivat hänellä vieläkin muistissa, kun hän siirtyi puhujapönttöön. Toiset sitten jälkeenpäin todella ylistivät tekstinluvun onnistumista.

Juhlasaarnan piti teologian tohtori Kylläki Tiensuu. Hän osasi hyvin yhdistää tämän riemujuhlan päivän raamatun-tekstin kanssa. Kaikki kahdeksan virttä, mitkä tilaisuudessa veisattiin, olivat sukua suvivirrelle, niissä riemuittiin suven ihanuudesta.

Tilaisuus päättyi seurakunnan tarjoamiin kakkukahviin. Vielä niidenkin jälkeen jatkui iloinen keskustelu ja viimeisten lahjojen jako. Kaikki pitivät juhlia erittäin onnistuneina. Kiitoksia stipendien saajien puolesta välitettiin meille Kihniöstä saakka.

Parkano-seura vaalii kotiseutua

Helvi Mäkitalo

Parkano-seuran tavoitteena on syventää kotiseudun tunte-
musta, vaalia perinteitä ja vanhojen työtapojen osaamista,
kehittää viihtyisyyttä ja omaleimaisuutta ympäristönsuo-
jelussa, maisemanhoidossa ja matkailussa.

Parkano-seuran perustava kokous pidettiin 3. maaliskuu-
ta 1977.

Alkuvuosina kerättiin jäseniä. Seuraan suhtauduttiin
myönteisesti ja pian seuraan olikin liittynyt 100 jäsentä.

Ensimmäinen suuri hanke oli talonpoikaispäällikkö Ant-
ti Laurikaisen muistomerkin hankkiminen Lamminkos-
kelle. Hanke oli ollut esillä aikaisemminkin, mutta ei ol-
lut tuottanut tulosta.

Säästöpankista löytyi tili "Laurikaisen patsashanke", joka
oli pohjarahana. Amerikansuomalaiset Alli ja Arvi Tok-
kola lahjoittivat huomattavan summan tilille ja rahanke-
räyslistoja kiersi koko Parkanon alueella.

Muistomerkin paljastus oli 28. heinäkuuta 1985 kello 14.
Paljastuspuheen piti Pentti Vataja.

Seuran tuella kirjataan historiaa kansien väliin

Parkano-seura on kustantanut useita kirjoja. Martta Sevio
on kirjoittanut kirjan Kotiseututietoutta Parkanosta ja sen
ääritä, Aune Mäkynen-Schouwvlienger kirjoitti Parkanon
paroonista ja Olavi Heikkilä kertoi millainen oli Vuosi
metsänvartijan torpassa. Tarja-Riitta Evans toimitti kir-
jan Semmoista se oli ennen.

Seura on järjestänyt erilaisia tapahtumia, kuten Har-
ri Mantilan murreseminaarin ja valokuvanäyttelyn, joka
esitteli vanhoja valokuvia parkanolaisista rakennuksista
ja maisemista.

Seuran 20-vuotisjuhlissa lahjoitettiin kaupungille ja mu-
seolle Kuirinlahden veljesten kuvataulu. Kuirinlahdesta
oli sodassa 11 veljestä ja vävy, mikä oli ainutlaatuista ko-
ko Suomessa.

Juhlissa tarjottiin sikalihakeittoa ja Paroonin paakelssia.
Seura järjesti myös kahden tervahaudan polttamisen. Toi-
nen tervahauta oli Visurinlammella ja toinen metsämuse-
on alueella. Molemmat haudat sytytettiin tuluksilla.

Metsämuseon tervahaudasta saadulla tervalla tervattiin
kirkon katto.

Seura oli mukana monilla Parkano-päivillä useana vuon-
na ja esitteli monia erilaisia työtapoja.

Seura oli mukana myös metsämuseohankkeessa. Jäsenet
osallistuivat lukuisiin talkoisiin museoalueella.

Kivinavetan säilyttämisen puolesta seura taisteli viimei-
seen asti. Seura hävisi ja komea rakennus purettiin.

Pettuleipien tekeminen videolla

Seura on tallentanut videolle pettuleipien tekemisen aina

Parkano-Seuran juhluvuonna 2007 julkaisiin kirja paikallisesta elämänmenosta. Seuran johto- ja kirjatoimikunnan jä-
seniä helmikuussa 2006 Parkanopirtillä, vasemmalta Helvi Mäkitalo, Martti Humala, Sylvi Raitio, Ulla Joensuu, Sep-
po Kujansuu, Pekka Vuotari, Tarja-Riitta Evans ja Annikki Lehtinen.

puun kaatamisesta pettujauhojen tekemiseen ja leivän leipomiseen. (www.parkanoseura.fi/pettuvideo)

Seuralla on oma viiri ja vaakuna, jotka on suunnitellut parkanolaissyntyinen Eero Pylsy.

Seura on ollut vuosien aikana mukana monenlaisissa lahjoituksissa. Pirkanmaan sotaveteraaneille seura lahjoitti 1300 varikakkoa, avusti sotaveteraanien kirjaa 1000 markalla ja maksoi puolet muualle haudattujen muistomerkeistä.

Lahjakkaita nuoria seura on muistanut muutamilla stipendeillä. Kuoroja on muistettu pienillä lahjaseteleillä, samoin joitakin yhdistyksiä.

Joulurauhan julistus seuran aloitteesta

Parkanon torilla tänä jouluna 14:nneen kerran julistettava joulurauhan julistus sai alkunsa Parkano-seuran aloitteesta. Parkanon murteella luettavan tekstin laati professori Harri Mantila.

Seura oli mukana myös, kun Parkanon Säästöpankki hankki Martti Tuiskun pronssireliefin pankin seinälle.

Samoin seura on ollut hankkimassa sankarivainajien nimitalua seurakuntakeskukseen ja kynttilälyhtyjä sankarihaudoille. Kaatuneitten päivänä kutsutaan sotaorvot kirkkoon ja kirkkokahville.

Parkano-mitali antoi tunnustusta

Seura sai arvokasta tunnustusta, kun kaupunki myönsi sille Parkano-mitalin kotiseututyöstä itsenäisyyspäivänä 1986.

Viime vuonna seuralta ilmestyi levy Parkanon kirkonkellojen soitantaa. Työn alla on pieni kirjanen, johon koottaan parkanolaista murretta, sanontoja ja pieniä juttuja piirroksin.

Seura on ollut myös mukana viime vuosina järjestetyissä maaseutukävelyissä, joissa esitellään vanhaa Parkanoa. Työ jatkuu. Paljon on vielä tallennettavaa, sillä sanotaanhan, että tämän päivän elämykset ovat jo huomenna historiaa.

Katja Kuokkanen

Hiiiperheenjoulu
Hiiiperhe meni.
Torstai aamuna hokemaan
joulu-kuusta jouluon
Pian. mutta kun esäivat
kuus enniin se
olikin koivu.
No ei se mitään
koristellaan se kauniisti
Hiiiperheen joulu di
iloinen.

Meea Bu Meea Korttesluoma

Sota-aikana syntyneiden harrastukset ja leikit

Kuva kirjoittajasta seitsemävuotiaana. Olen menossa Poikkeusharjulle partioleirille. Kausen sahan pysäkiltä kannettiin tavarat leirille. Leirikutsussa oli varusteluettelossa kaksi filttiä nukkumista varten. Minut pakoitettiin ottamaan flokkipatja reumatismia ehkäisemään. Äidilläni oli hyvin vaikea reuma.

Kari Tammela

Olen miettinyt monta kertaa, miksi olen vielä näinkin hyvässä kunnossa seitsemänkymppisenä, vaikka en juoksentenkejiä tee ja muutenkaan kuntoile.

Olen tullut siihen tulokseen, että lapsena loimme mahdollisen peruskunnon omin päin ilman varsinaisia ohjaajia. Meidän harjoitusmaastomme alkoi oman kodin ovenpielestä. Kaikki leikit ja harrastukset vaativat liikuntaa.

Meitä oli normaalisti kolme muskettisoturia: Puttosen Teuvo, Rinteen Vesa ja minä. Vähän aikaa joukko toimi kvartetina, neljäs oli Sairasen Kalevi.

Meidän leikkialueemme oli Toivo ja Mimmi Rinteen koti ja kotipiha, Kirkkohaka, urheilukenttä, Lystilän hypyrimäki, ennätys 15 m sekä Kissakiven mäki 32 metriä.

Kaikenlaista urheilua harrastimme, paitsi hiihtoa ja luiselua.

Pekka Rinteen johtamana me teimme pikkuhuypyreitä meidän taloa vastapäätä, Viinikanjoen toiselle rannalle ison kuusen viereen.

Meillä oli myös lajeina kelkkailu, trial-pyöräily ja melonta.

Harrastuksina oli partio, olin 12-vuotiaana Tikkavartion johtaja. Emme tehneet solmuja vartiokolossa vaan menimme metsään nuotiotulille jatkävää paistamaan.

Linnun munia keräiltiin. Munia kun kerättiin Kirkko- haan puiden oksilta niin samalla leikimme Tarzania. Kun yhden pesän munat oli suussa ja näimme läheisen kuusen oksalla toisen pesän, niin aloimme heiluttaa omaa puun latvaa ja oikealla hetkellä irrotaudumme omasta puusta ja lensimme toisen puun syliin. Joskus se ei onnistunut, vaan tulimme alas maahan kuusen oksien hidastamana, tavallisesti rikkiäiset munat suussa. Minulla on henkilökohtainen kokemus tästä.

Olin toisella luokalla kansakoulussa, ElsaVeijalaisen oppilaana. Kouluna oli vanha posti, joka sijaitsi Lehtolan takana Kantolan naapurina.

Minut oli vaateitettu hyvin kevät juhlaan, samettiset polvihousut ja liivi sekä nahkapohjaiset pikkukengät.

Todistus ei ollut häävi, siksi meni Kirkkohakan kautta kotiin. Näin matkalla harakan pesän. Panin todistukseni ison kiven päälle ja pikkukiven painoksi. Kiipesin kuuseen, neljä munaa suuhun ja paluu alkoi. Nahkapohja luitahti ja tultiin ryminällä alas. Mihinkään ei pahemmin sattunut, mutta samettihousut olivat riekaleina, rikkiäisen munat sylkäisin pois suusta ja kotiin. Kotona todistus unohdettiin, mutta housujen repeämisestä rangaistiin.

Tästä kokemuksesta on jäänyt sellainen muisto, enää en muista muista ulkoa muita Lauri Pohjanpään eläinrunoja kuin runon Harakan pesä.

Keskityn kertomaan vain erikoisurheilulajeistamme, kelkkailu, trial-pyöräily, mäkihyppy ja koskimelonta. Minulla oli ensimmäinen rattikelkka Parkanossa, seuraavana jouluna Vesa sai myös rattikelkan.

Kilpailuvietti heti alkoi ja aloimme harrastamaan parikelkkailua, Vesa ja Teuvo sekä Kalevi ja minä.

Kirkkomäkeä tultiin alas ja laskettiin meidän pihaan työntekijöiden puuseehen asti. Kelkkaa ylösvetäessä kunto kasvoi.

Mutta tämä oli vähän ajan päästä liian tylsää. Joku meistä keksi idean, pidetään kilpailu kuka uskaltaa laskea lähinnä auton editse meidän pihaan. Autoja tuli harvassa, mut-

ta kirkon mäeltä nähtiin, koska auto oli Rinteen kohdalla silloin piti lähteä laskemaan Tammelaan päin.

Olimme Kalevin kanssa häviöllä ja päätimme laskea seuraavalla kerralla tosi läheltä. Karvian varavankilan Kontio Sisu oli meidän kohde. Lavalla oli puukoppi, missä istui luottovankeja. Lähdimme mutkitellen laskemaan mäkeä alas. Poliisi Puputin kohdalla saimme katsekontaktin Kontioon. Tein yhden mutkan varoiksi ja sitten eteen. Menimme lähes Kontion puskurin alta. Kuljettaja säikähti ja väisti meitä vasemmalle ja ajoi Nästin Liisan pellolle. Kuormuri pysyi pystyssä, mutta vangit putosivat lumihankeen. Kellekkään ei tapahtunut mitään ruumiillisia vammoja kuin minulle, sain solkipääremmistä takapuoleeni.

Vesalle kävi pahemmin seuraavana talvena. Rinteen edestä meni alas rantaan tie ja patosilta Lehtisen sahalle. Ennen patosiltaa oli pankinjohta Tuiskun huvilla. Tuisku rakensi jotain ja portin pielessä oli luutapää kakkosnelos nippu. Vesa laski suoraan puihin ja yksi kakkosnelkku osui Vesan suuhun. Vesaa jouduttiin neulomaan.

Vesalle kävi kesällä vielä pahemmin. Oli Parkanon Urheilijoiden mestaruuskisat. Meillä pojilla oli taas kilpailu, kuka uskaltaa juosta kuulantyöntöpaikalla lähinnä kuulaa, Vesa sai ”kuulan kalloonsa”. Vesa oli monta viikkoa Helsingissä sairaalassa kallovedossa.

Olimme katsooneet surmanajoa Tivolissa Päivölän mäellä kesällä. Talvella jäädytimme Puputin kaupan edessä olevan kaarevan tien lumipenkan. Rajamäen kohdalta aloimme polkemaan niin kuin petaaleista lähti ja ajomme kaarteeseen, se oli huimaa hommaa.

Liika yrittäminen kävi taas minun kohdalle, sain polkupyöräni rungon poikki, pyörä oli ruotsalainen Sverger merkinen.

Voimistelun opettaja Pokkinen oli kova mäkimies ja hän teetätti Lystilän mäkeen talkoilla hyppymäen. Siinä oli oikein vauhtitorni. Normaalisti siinä hyppäsimme 12 -13 metriä, mutta hulluus joukossa tiivistyy. Mäkeen otettiin avuksi sauvat vauhtia antamaan. Minäkin hyppäsin lisävauhteilla lähes tasaiselle, mutta suksista ei jäänyt jäljelle kuin Voitto-siteet. En saanut uutta mäkiennätystä.

Olkinuoran Keijo kertoi hypänneensä Kissakiven mäestäkin. Sanoin:” Jos Sinä olet hypännyt, niin hyppään minäkin.” Ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin lähteä kokeilemaan viiden kilometrin päähän hyppykuntoa. Voisin laulaa hyppyni lopputuleman siteeraten Jori Mahlmstenin laulua Jänö-Jussin mäenlasku.

Vaikka meillä oli huonekalutehdas, en ollut kiinnostunut pikkupoikana puutöistä. Luokkatoverini Kadan Keijo oli ostanut Partio-Aitasta kanootin tee-se-itse-piirustukset. Hän sai minut käännetyä tekemään kanoottia. Tuhraimme monet illat kanootin kanssa. Vihdoin saimme sen siihen malliin, että siitä puuttui vain kansivaneri.

Päätimme tässä vaiheessa jo kokeilla sen merikelpoisuutta. Teimme itsetekoiset melat. Veimme kanootin rantaan. Meloimme ensiksi Haapaslampeen, sitten ehdotin laskea Lehtiskoski. Keijo pani hanttiin, mutta suostui lopulta. Laskimme kosken, ja sitten tuli eteen tukkiränni. Keijo pyysi rantautumaan, mutta minä jatkoin lähes uimataidottomana ränninkin läpi. Laskimme rännin jälkeen taas yhdessä loputkin kosket ja rantauduimme Jokiniityn tilallemme. Inkeri Tammelallekin oli jo soitettu, että Keijo ja Kari ovat varmaan hukkuneet, kun Viinikanjoesta ei oltu tehty mitään havaintoja. Inkeri soitti kotiin ja siellä oli ollut aikaa järjestää minulle tuloseremonia. Solkiremme oli tukevasti isä-Kasperin kädessä.

No ne leikit, ne olivat niitä tavallisia, kymmentätikkua, vinkkiipiiriin ja pumsotaa.

Nämä leikit leikittiin tavallisesti Rinteen tontilla. Leikimme eivät häirinneet Toivoa ja Mimiä. Kerran olin piiloa vailla niin Mimmi työnsi minut tiskipöydän kaappiin. Toisella kerralla minä menin Rinteen ulkorakennuksen kärryvajaan, mutta kuulin hakijan äänen läheltä, kiipesin ulkorakennuksen ylisille ja konttasin toiseen päähän. Laskeuduin takapuoli edellä Rinteen ulkovessaan. Siellä isä Toivo istui asioillaan, kun minä potkaisin jalalla hänen olkapäähän. Toivo auttoi minut alas ja jatkoi sitten toimiaan.

Tässä oli kuvauksia mitä neljäkymmeluvulla lapset tekivät.

Koskaan meidän vanhempamme eivät kuulleet kysymystä:” Äiti mitä me tehtäisiin?”

Ittiänsä täynnä ku Mähösen pässi.
– Parkano –

Muistikuvia Raiskion riihistä

Mirja Huhtinen (o.s. Lystilä)

Lapsuuteni kotitie Parkanossa kulki Raiskion riihten kautta kirkonkylälle. Riihet sijaitsivat Raiskion talosta jonkin matkaa silloisen Karvian tien suuntaan. Riihi- en rakennusaikaa en tiedä, mutta arvelen sen olleen jo 1800-luvun puolella. Ainakin Eino-isäni, joka oli syntynyt 1905, kertoi niiden seisoneen paikoillaan jo hänen lapsuudessaan.

Riihet oli rakennettu suurista hirsistä, joiden alle oli asetettu jykeviä kiviä perustaksi. Karvian tien puoleisessa rakennuksessa oli kaksi osaa, viljan kuivaushuone ja puimahuone. Vastapäisessä osassa oli ehkä kolme erillistä varastohuonetta jyväsäkeille, pahnnoille ja ruumenille. Huoneiden lukumäärä ei ole tarkoin muistissani. Viljan vastaanottoa varten oli kuivausriihen edessä muutaman hirren levyinen lastaussilta, johon hevoskuormat peruu- tettiin ja purettiin riiheen.

Muina vuodenaikoina riihet olivat tilapäisessä varastokäytössä, mutta syksyllä ne heräsivät eloon. Hyvissä ajoin ennen korjuuaikaa alettiin lämmittää suurta kivistä koottua kiuasta, joka mustana ja nokisena seiso i kuivausriihen nurkassa. Pieni luukku, räppänä, takaseinällä poisti savun ja oviaukko, joka ei ollut päivisin suljettu, antoi riiheen valoa ja raikasta ilmaa. Kiukaan lämpö kiipesi ylös katonrajaan, jonka alapuolelle sopivalle korkeudelle oli sijoitettu parsia, pitkiä orsia, joiden varaan asetettiin lyhteet kuivumaan. Kiukaan lämmittäminen oli tarkkaa puuhaa, ei liikaa kuumuutta, ettei vilja pilaannu, mutta jotta kaikki pikku ötökät, joita mukana tulee, putoavat maahan. Sen vuoksi työ olikin talon vanhempien työntekijöiden hallussa, kukin vuorollaan oli vahtina ja puiden lisääjänä kiukaaseen.

Koululaisena ohitse kulkiessani kurkistelin sisään, näkyykö kenties riihitonttua. Sadun tontun saattoi siellä nähdä ilmielävänä, harmaana ja salaperäisenä. Jos tonttua ei näkynyt, voi kiivetä varovasti sisään, hiipiä kiukaan luo ja tuntea sen hohtavan lämpöä koleaan syyspäivään. Riihen lempeä hämärä, kuivuvien lyhteiden rapsahtelut, viljan makeahko tuoksu, hiljaisuus ja salaperäinen tunnelma ovat painuneet syvälle muistoihini. Puimahuoneeseen asti en koskaan rojhennut mennä, mutta arvasin, mitä siellä tehtiin, sillä toisinaan sieltä kuului kova varstojen kolke.

Viljan korjuukausi kesti syksyllä useita viikkoja, joten työtä tehtiin riihellä ahkeraan. Kuorma toisensa jälkeen ajoi lastaussillan luo. Kuului hevosten hirnauhtelua, ajajien komentoja ja rattaiden kolinaa. Joskus saattoi olla monta kuormaa yhtäikaa purettavana, syntyi pientä kilpailua, kuka ehtii ensin. Sateisena aikana tie muuttui lähes kurvelli- kksi. Oli kierrettävä kaukaa päästäkseen puhtain kengin ohitse. Kun kaikki korjuutyöt oli saatu tehtyä, painuivat riihet vähitellen hiljaiseloonsa takaisin.

Hiljaiselo ei kuitenkaan tarkoittanut, etteikö riihellä olisi ollut elämää. Olipa hyvinkin, perin toisenlaista vain. Riihet antoivat suojaa monenlaisille kulkijoille, jotka rehellisin tai epäilyttäv in aikein olivat liikkeellä. Siellä saattoivat yöpyä kirkolle asioimaan tulleet syrjäkyläläiset, romaniperhe lapsineen ja hevosineen vietti yön sateensuojassa. Riihellä oli tilaa iloista elämää viettäneille, alkoholia nauttineille tai rikollisin aikein kulkeneille. Sota- aikana pelättiin desanttien liikkumista, kerrottiinpa sellaisia joskus muka nähdynkin. Varsinkin iltapimeässä kulkenet kertoivat kuulleen kaikenlaisia outoja ääniä ja kolahduksia riihen luona. Aikuisetkin kiiruhtivat askeleitaan ohi kulkiessaan, emmekä me lapset olisi yksin saaneetkaan siellä kulkea. Voi vain kuvitella, miten pelottavat riihet olivatkaan silloin, kun alkuaikoina yhtenäinen katos liitti rakennukset yhteen. Myöhemmin katos alkoi mädäntyä, päleistä kun oli tehty, ja se purettiin pois jo isäni lapsuusaikoina, siis 1900-luvun alkuvuosina.

Sota-aika oli omanlaistansa elämää, joka leimasi myös riihi- en tienoota. Silloin alettiin kerätä kaikkea mahdollista materiaalia uusiokäyttöön. Muistan meidän koulu- laisten velvollisuuden kerätä kesäisin kotipiiristä talteen mm. käpyjä puiden polttoa vähentämään, lasia, metalliromua, paperia, kumia, risuja, marjoja, sien iä ja tähkiä viljankorjuun jälkeen.

Riihistä tuli nyt hyvää varastotilaa Nuorten Talkoiden järjestäessä keräystoimintaa. Riihillä oli ainakin kumiesineitä, metallia ja paperia suuret määrät. Mikäpä sen hauskeempaa meistä lapsista kuin peuhata paperikasoissa tai kokeilla jalkaan aikuisten kalosseja tai päällyskengiä. Ruotsinkielisiä aikakauslehtiä tuli silloin ”paremmille perheille”, jotka olivat tuoneet vanhat lehtensä keräykseen. Me tytöt ihastuimme tietenkin hienoihin pukumalleihin ja upeisiin hattukuviin, veimme kotiin lehtiä ja leikkelimme kuvia omiin leikkeihimme, kunnes äiti

Ahkerimmat talkoolaiset palkittiin ”kultaisella muurahaisella”. Tämän merkin omistaa Irma Niiniviita (o.s. Lehtiniemi).

huomasi asian ja veimme kiireen vilkkaa lehdet takaisin. Eräässä lehdessä oli pieni runonpätkä, jonka riimit jäivät mieleen, vaikka en ruotsista mitään ymmärtänyt. Runo kuului näin: "Hej hop under filten, snart kommer pilten!" Vasta monta kouluvuotta myöhemmin tajusin sen sisällön.

Tämä varastotehtävä taisikin sitten jäädä viimeiseksi riihien elämässä. Erään kerran kotiin tullessani näinkin, että riihet oli purettu. Jykevät hirret vietiin pois ja toivoa sopii, että niille löytyi vielä käyttöä jossain uudessa paikassa.

Sotien jälkeen alkoi maatalous melko nopeasti koneellistua ja lopuksi tulivat pelloille leikkuupuimurit ja taloihin koneelliset kuivurit, jotka hoitavat monien työt. Raiskion riihetkin vaihtoivat omistajaa kunnan ostaessa ne itselleen. Sankka kuusi- ja mäntymetsä riihten ympäriltä kaadettiin, tiekin muuttui kaduksi ja siirrettiin hiukan toiseen paikkaan. Vuosia myöhemmin melkein samoille paikoille rakennettiin jäähalli. Nyt riihistä on vain muistot jäljellä niillä, jotka ne aikoinaan näkivät. Ehkä tarinani herättää joillekin lukijoista mieleen muitakin muistikuivia kyseisistä rakennuksista.

NIITYLLÄ

*Muuan mies
niityllä
etsii neliapilaa.*

*Punakarvainen hevonen ruohoa,
apilaa haukkaa.*

*Mies etsii yhtä neliapilaa,
onneaan.
Punakarvainen hevonen
sata apilaa haukkaa.
On onnellinen.
Onnellinen on sen selässä paarma.*

*Päivä tulee iltaan,
yhä vain muuan mies
niityllä
yhtä ainoaa neliapilaa etsii.*

Salme Törmä

KUUKANGAS

*Kuutamossa
puiden varjot
kutovat hangelle
hiljaisen kankaan.*

*Varovasti asetun
puiden rinnalle,
taivun varjoksi lumelle.
Hädin tuskin erotun
ihmiseksi.*

Salme Törmä

Lapsuuden leikit 1970-luvulla

Sari Kaunisto

Minä synnyin 1966 maatalon lapseksi. Äiti oli kotona, hoiti eläimiä ja kotia. Äidin ja isän lisäksi talossa asuivat äitini isä ja äidin pari veljeä. Muutakin sukua pyöri liiki päivittäin tilalla. Eläimiä oli paljon ja vaihtelevasti; oli hevosia, lemmiä, koiria, kissoja, kanoja, lampaita, kalkkuna... Tilalla viljeltiin viljaa ja heinää sekä tietenkin omiin tarpeisiin perunaa, juureksia, mansikoita, marjoja. Soramontulta myytiin soraa. Enoillani ja isälläni oli päivätyöt, joten äiti oli kotona ja alituisen työnteossa.

Lapsuuden kesät ovat saaneet kultareunuksen; kesät olivat lämpimiä ja täynnä auringonpaistetta. Talvet muistan lumisina ja sopivan kylminä – aika kullannut ilman muuta talvienkin muiston. Maatalossa ainoana lapsena piti keksiä itse itselleen tekemistä. En muista kuitenkaan olleeni yksinäinen. Tilalla riitti loputtomiin tutkittavaa ja eläimistä oli aina seuraa. Paitsi kalkkunasta – sitä pelkäsin kovasti, se oli ruma ja äkäinen. Pikkuveljen sain ollessani viiden vanha, mutta hänestä ei ollut leikkikaveriksi pitkään aikaan. Toki muistan ”hoitaneeni” häntä ahkerasti ja olleeni kovinkin ylpeä tuosta uudesta ihmisalusta.

Aikuisten en juuri muista kanssani varsinaisesti leikkinneen, mutta iltasadunlukijoita ja sylissä pitäjiä riitti päivän töiden tultua tehdyksi. Minut otettiin myös pienestä pitäen mukaan kaikkiin talon töihin, sillä varsinaista lap-

senvahtia ei ollut. Sitten kun taloon tuli televisio, muistan koko porukan illalla kerääntyneen katsomaan ohjelmaa: Lauantaitansseja koko porukalla tai jotain lännenfilmiä miesporukalla. Minäkin kurkin salaa niitä lännenfilmejä. Sillä seurauksella, että muuten hyvin pelottomana tyttönä pelkäsin oikeastaan vain yhtä asiaa: intiaaneja. Ja vähän myös suulin takana olevassa lammessa, prunnissa, asustavaa näkkiä.

Talvisin lempipuuhaani oli pulkalla ja kelkalla laskeminen. Isompaa mäkeä varten täytyi tosin kävellä kilometrin verran ja se mäki oli tietenkin tiellä, ajoradalla siis. Tie ei tosin ollut vilkas, mutta kuitenkin. Muistan kuulostelleeni auton ääniä ennen laskuja, mutta vaarallista touhuahan se oli. Hiihtäminen oli myös mukavaa, varsinkin kaikenlaisten hyppymäkien kautta. Naapuriin ilmestyi kaikilla lomilla ikäistäni seuraa, pikkuserkkujani, poikia kaikki. Ja mitä pojat edellä, sitä minä perässä. Kyllä siinä muutama suksi katkesi, mutta luita ei sentään. Kerran muistan äitini rakentaneen kanssani ison lumilinnan. Siinä oli monta huonetta, ikkunoita ja kattokin. Kerrasaan upea.

Toinen kiinnostava ja ehdottomasti kielletty puuha oli navetan katolta lumihankeen hyppely. Kerran upposin niin syvälle, että oli kova tekeminen päästä sieltä pois.

Sari Kaunisto onkimassa Kaidoillavesillä kesällä 1970.

Joulupukki toi rattikelkan lahjaksi jouluna 1970.

Ja kumisaappaat jäivät sinne kinokseen. Syksystä lähtien pystyi myös hyödyntämään heinäladon heinäkasa. Siihen aikaan heinäpaalit olivat tuntematon käsite ja heinät kuivuivat seipäillä. Sieltä ne kerättiin talkooporukalla heinälatoon. Ja sitten siinä se oli: valtava, pehmeä, vastustamaton hyppyalusta. Kipin kapin ylisille ja pomppu pehmeään heinäkasaan. Vallan vastustamatonta ja ehdottoman kiellettyä. Muistan vanhempieni vieneen tikapuut muualle, ettei heinäkasaan hypittäisi – toimi, joka hieman hidasti, muttei suinkaan estänyt pomppimista. Heinäladon seiniä pitkin pääsi kohtuullisen kätevästi kiipeämään.

Kun sain luistimet, minulle aurattiin oma jääkenttä sora-montun jälle. Innostuin kovasti luistelemisesta ja televisioista katselin ahkerasti taitoluistelua. Kun ensimmäisen kerran pääsin alle kouluikäisenä kunnan keskustan koulun jälle, mietin etukäteen, miten kähän osaisin siellä toimia. Kaikki ne tuomarit ja hienot luistelijaneidot. No, helpotuksekseni jäällä ei näkynyt kilpaluistelijointa eikä tuomareita. Hienoa siellä silti oli; oli valoja, musiikkia ja paljon eri-ikäisiä luistelijointa. Ja kuumaa kaakaota eväänä termospullossa!

Talvella meillä oli joskus pihassa myös pienehkö napakelkka. Siinä sitä koki vauhdin huumaa, mutta se vaati aina jonkun pyörittämään sitä kelkkaa. Joskus, kun kävimme sukuloimassa Tampereella, pääsin oikein kunnollisen, ison napakelkan kyytiin puistossa. Ja se laskettelumäki, sen hienompaa en ole nähnyt missään!

Keväällä heti lumien sulettua kaivettiin esiin polkupyörä. Sillä oli kätevä suhata joka paikkaan. Metsissäkin oli mukava pyöräillä, kun monessa kohtaa kulki hyviä polkuja. Sieltä pystyi myös keräämään isoja käpyjä, joista pystyi rakentelemaan käpylehmii ja –lampaita. Yritin myös sinnikkäästi nähdä ilveksen. Sen tiedettiin liikkuvan tiettyillä alueilla, jälkiä oli nähty. Minä istuin kannonnokassa hipihiljaa pitkiä aikoja, mutta en nähnyt tupsukorvasta jälkeäkään. Epäilen, että tupsukorva kyllä näki minut. Kun järvisedet lämpenivät, pääsi uimaan. Joskus sora-montulla oli niin paljon vettä, että siellä pystyi polskutte-

lemaan. Se oli kaikkien kannalta kätevää, sillä se oli lähellä. Useimmiten kuitenkin oli lähdeittävä järvirantaan ja sinne oli matkaa useampi kilometri ja sinne ei saanut mennä yksin. Lähinnä kävimme uimassa Rännärissä tai Kaidoillavesillä. Muistikuvani mukaan aivan liian harvoin ja koskaan ei viivytty tarpeeksi kauan – todellisuudessa ilmeisesti kuitenkin liki päivittäin ja tunti, pari, vierehti helposti. Niin, kaikki kiva loppuu aina liian lyhyeen. Maalla minulla ei ollut leikkimökkiä, mutta meilläpä oli kellarin vintti. Se oli paljon parempi kuin leikkimökki, sillä se oli iso ja siellä oli loputtomiin aarteita. Vanhoja tavaroita, huonekaluja, kankaita, kirjoja... Sinne sai järjestettyä kokonaisen huoneiston keittiöineen, makuuhuoneineen ja olohuoneineen. Siellä oli oma piha ja puuhaa riitti ja riitti. Kulutin aikaani myös leikkien nukeilla, järjestellen kiiltokuvia, väritellen, piirtäen ja lukien – opin lukemaan paljon ennen kouluikää. Nukkeleikkeihin kyllä kylästyin siinä kohtaa, kun serkkuni – poika – tuli käymään ja oli saanut kaivinkoneen lahjaksi. Sellaisen hienon, jossa pystyi itse istumaan ja käyttelemään kauhaa. Tietysti myös minä halusin sellaisen, vaan en saanut. Koska olin tyttö. Suutahdin tästä niin, että ensin keräsin liki kaikki nukkeni yhteen. Sitten leikin parturia sen aikaa, että kaikilla oli uusi lyhyt kampa. Tämän jälkeen nakkelin kaikki nuket koira-aitaukseen ja näin koirilla oli mukavasti leluja. Minulle jäi pari lempinukkea ja nallet, niillä pärjäsi mainiosti. Tämän jälkeen en enää koskaan halunnut nukkeja lahjaksi.

Keväisin oli mukava kulkea miesten mukana kevättyöissä. Alkuun nekin tehtiin käsin; hevoselle perään kärry ja kärryyn viljansiemenet ja käsin siitä sitten kylvettiin.

Perunanistutuskin oli mukavaa ja varsinkin siinä vaiheessa, kun se koneellistui: traktorin perään asennettiin varasta vasten tätä toimintaa varten tehty laite ja siinä pari ihmistä istui vierekkäin ja tipautteli perunoita maahan sopivin väliajoin. Tälle laitteelle on varmasti olemassa ihan oikea nimikin, mutta minulta se on päässyt unohtumaan.

Mekin sitten muutimme keskustaan ja elämään tuli paljon kavereita ja aivan uusia leikkejä. Maalaistalo oli kuitenkin vain 10 kilometrin päässä ja leikit jatkuivat myös siellä, siellä käytiin useitakin kertoja viikossa. Sain siis kokea sekä maatilalla että keskustataajaman parhaat puolet. Lapsuuteni leikkeihin keskustaan muuton jälkeen kuuluvat esimerkiksi Kuka pelkää mustaa miestä?, polttopallo, 10 tikkua laudalla, vettä kengässä ja piilosilla olo. Näitä leikittiin aina isolla porukalla. Pienemmällä porukalla tai vaikka itsekseenkin, hypittiin narua tai twistiä, heiteltiin palloa toisillemme tai mukavaa oli myös pallotella seinää vastaan. Kun superpallot tulivat markkinoille, pallottelukin sai uusia ulottuvuuksia. Ja värikkäitä superpalloja oli mukava kerätä ja niitä oli myös erikokoisina. Barbiet, kiiltokuvat, tarrat, palapelit, paperinuket, värittäminen (nyt myös öljy- ja vesiväreillä), muovailuvahasta

muotoilu ja lukeminen olivat tärkeitä ajanvietteitä. Aloitin myös tanhuamisen ja pelasin minä hetken pesäpalloakin. Ja lauloin kuorossa.

Loputon ilon lähde oli lähellä virtaava joki. Pisteenä iin päällä oli vielä se, että paras kaverini asui siinä jokirannassa. Uimassa saattoi käydä niin paljon kuin halusi ja joki oli muutenkin mielenkiintoinen. Välillä vesi oli niin matalalla, että yli pääsi kahlaamalla. Silloin saattoi tutkia joen pohjaa ja nostaa sieltä esiin kaikkea mielenkiintoista, kuten esimerkiksi pölykapseleita, kenkiä, polkupyöriä jne. Joen ylittävän sillan alla oli mukava kuunnella siltaa ylittävien ajoneuvojen hurinaa. Joskus taas joki virtasi vuolaasti vesi korkealla, silloin oli uimassa käydessäänkin pidettävä laiturista tiukasti kiinni, ettei virta vienyt.

Lapsuus oli onnellista aikaa. Muistan, että paljon oltiin ulkona ja touhuttiin kaikkea mahdollista. Tietokoneita ei ollut eikä puhelintakaan kaikilla. Pikkuhiljaa televisioon tuli lisää kanavia ja jopa värit! Lapsuus kääntyi nuoruudeksi ja 70-luku 80-luvuksi. Nuoruus 80-luvulla, se on sitten ihan oma tarinansa.

Kuva Maarit Lehto.

ARVOKAS SELLAISENAAN

säv. Alma Sipilä, san. Kaija Airila

*Sain tehtävän niin tärkeän:
kummilapsen, silkkihapsen
tietä viitoittaa.*

*Kun kasvuaan käyn seuraamaan
voin paikan täyttää, jos voin näyttää
suuntaa oikeaa.*

Myös itseään voi näin kannustaa

*Oot arvokas sellaisenaan;
kelpaat mulle, kelpaat meille.
Laulan sulle, Sinulle ja enkeleille.
Sellaisenaan kelpaat mulle, kelpaat meille;
on suojanas Isä Taivaan.*

*Näin ymmärrän tän elämän:
Jos hyvää tuottaa, hyvään luottaa,
saa paljon rakastaa.*

Myös toisiaan voi näin kannustaa

*Oot arvokas sellaisenaan;
kelpaat mulle, kelpaat meille.
Laulan sulle, Sinulle ja enkeleille.
Sellaisenaan kelpaat mulle, kelpaat meille;
on suojanas Isä Taivaan.*

*Näin ymmärrän tän elämän:
Jos hyvää tuottaa, hyvään luottaa,
saa paljon rakastaa.*

*Oot arvokas sellaisenaan...
..Oot arvokas, oot arvokas sellaisenaan.*

Oikea joulupukki

Arto Kuivanen

– Siinä se nyt oli, puheli Klaus Santala itsekseen ja kallisteli päätään puolelta toiselle. Hän hymähti peilissä näkemälleen kuvajaiselle. Jotain tuttua siinä silmien ja nenän kohdalla oli, mutta muuten hän ei ollut tunnistaa itseään. Klaus siveli poskiaan ja leukansa kärkeä yhä uudelleen ja uudelleen. Niin erilaiselta ja ihmeelliseltä se tuntui.

– Ohhoh! huudahti kylpyhuoneen ovelle tullut Maria Santala ja katsoi epäuskoisena miestänsä. Totta kai hän oli tiennyt, että muutos tulisi olemaan suuri, mutta ihan tällaista hän ei osannut odottaa. Lavuaarissa oli iso keko pitkiä valkoisia partakarvoja. Vielä hetki sitten ne kaikki olivat olleet kiinni hänen miehensä kasvoissa. – Sinähän olet, olet... Siis nuortunut... Ainakin sata vuotta, sanoisin.

– No, ei nyt sentään ihan niin paljoa, myhäili Klaus ja jatkoi sileän leukansa sivelemistä. – Mutta tuollainen 70 vuotta voisi olla aika lähellä. Olihan se jo aikakin päästä eroon näistä haivenista. Kutittivat ja lämmittivät liikaa. Kesälläkin oli niin tuhottoman kuuma, kun oli niitä hellepäiviä.

– Minähän sitä olen sinulle jo pitkään jankuttanut, että helpompi on ilman olla. Joko nyt uskot? sanoi Maria, mutta ei saanut mieheltänsä enää vastausta. Tämä oli uppoutunut ajatuksiinsa. Katse oli muuttunut tuijottavaksi ja leukaa sivelevä käsi jämähtänyt puristamaan vuosien varrella kertynyttä kaksoisleukaa.

Siitä oli tasan kaksi vuotta, kun Klaus oli jäänyt työttömäksi. Hän ei koskaan unohtaisi päivää, jolloin ainoasta oikeasta Korvatunturin Joulupukista tuli tavallinen savukoskelainen eläkeläinen Klaus Santala. Silloinkin oli syyskuun viimeinen viikko. KELAn, eli ”Kilteille Enemmän Lahjoja Allianssin”, hallintoneuvoston puheenjohtaja Holger Nordman oli soittanut Joulupukille ja aloittanut saman tien YT-neuvottelut Korvatunturin pajassa. Pukin vastaväitteet eivät olleet auttaneet. Lahjojen hankkiminen oli säästösyistä päätetty antaa lasten vanhemmille ja niiden jakaminen kirjavalle joukolle ”valepukkeja”. Eihän Joulupukkiin enää nykypäivänä kukaan uskonut. Tosin Parkanosta oli löytynyt vielä pieni Arttu-poika ja Essi-tyttö, joille Joulupukki oli edelleen tärkeä ja odotettu vieras.

Klaus Santalan silmiin kohosi kosteutta, kun hän muisteli sen vuoden jouluaattoja. Viimeisenä tehtävänänsä hän oli saanut toimittaa Artulle puisen kuorma-auton ja Essille posliinipäisen nukan. Koska ne olivat viimeiset tonttujen tekemät lahjat, niistä oli tehty erityisen hienot kappaleet. Aattoilta oli Joulupukille mieluinen myös siksi, että hän oli saanut viettää sen aivan rauhassa Alma-vanhuksen

kanssa tämän pienessä mökissä Lapinnevalla maistuvan jouluaterian äärellä. Alma oli koko ikänsä uskonut Pukkiin ja odottanut häntä vielä kerran tulevaksi. Parkanolainen taksikuski Simo oli ystävällisesti luvannut viedä nukan Essille, jotta Joulupukille jäi kunnolla aikaa vieraila Alman luona.

Se kaikki oli kuitenkin nyt takana. Tontut olivat hajaantuneet kuka minnekin ja Joulupukki itse oli muorinsa kanssa muuttanut Korvatunturilta Savukosken keskustaan kaupan yläkerrassa olevaan kaksioon. Ja mukavahan siinä oli elellä. Oli kaikki mukavuudet ja lähiruokaa helpossti saatavissa. Eikä tarvinnut kinastella työasioista joskus niin itsepäisten tonttujen kanssa. Joulupukki oli jo tottunut uuteen elämäänsä. Niin tottunut, että oli lopulta päättänyt luopua rakkaasta parrastaan. Tärkeimmästä joulupukin tuntomerkistä. Sen jälkeen hän olisi vain ja ainoastaan Klaus Santala ja viettäisi vielä pitkään huolettomia eläkepäiviä muorinsa Maria Santalan kanssa.

– Klaus... Klaus. Klaus! Maria koetti saada miehensä huomion huonolla menestyksellä. Vasta neljännellä kerralla, kun oli korottanut ääntään niin, että pelkäsi naapurienkin kuulevan, Maria onnistui. – Tervetuloa takaisin, hän hymyili ja jatkoi: – Eiköhän lähdetä kauppaan. Ostateen jotain hyvää, jolla juhlistetaan uutta ilmettäsi. Vaikka riisipuuro- ja rusinasoppatarpeet.

– Vai kauppaan? Mitä minä siellä? yritti Klaus estellä. – Tulet mukaan! Minä haluan esitellä uutta miestäni kaikille, naurahti Maria ja otti Klausia hellästi kyynärtaipeesta kiinni. – Etkä sitten laita sitä iänikuista punaista pipoa päähän tällä kertaa.

Klaus ja Maria pukivat päälleen ja avasivat asuntonsa oven rappukäytävään. Tasanteella kumarteli oudonoloinen mies, tavasi silmiään siristellen vastapäisen naapurin postiluukussa olevaa nimeä ja mutisi itsekseen.

– Karvonen... Ei tämäkään. Missä ihmeessä? Mies kääntyi seuraavalle ovelle suoristamatta selkäänsä. – Yli-Kärhä... Hymh! Ei tästä nyt tule mitään.

Klaus Santala katseli miehen touhua ihmeissään ja vilkasi vaimoaan, joka oli yhtä hämmentyneen näköinen. Mies kääntyi vielä kerran ja jäi tuijottamaan Klausin villapaidassa pullean vatsan päällä olevaa poronkuvaa. Mies suoristi selkäänsä ja katsoi Klausia kasvoihin.

– Päivää, sanoi Klaus. – Mitä etsitte? Voinko auttaa?

– Päi-vää... sanoi mies verkalleen tiiraten samalla tarkkaan Klausia silmiin. Silmät siristyivät taas ja muodostivat kapeat viirut. – En tiedä. Etsin Joulup... tai siis Klaus Santalaa.

– Hoh hoh hoo! nauroi Klaus suureen ääneen joulupukkimaisella tyylillä niin, että vatsa hypähteli ylös ja alas. – Etkös minua tunne? Minä kyllä tajusin heti, kuka siinä kumartele. Katsopas tarkkaan, Holger Nordman! Klaus pyörähti kerran ympäri ja otti joulupukkimaisen ilmeen, mikä kyllä jäi parran puuttuessa vain puolitiehen. Se kuitenkin riitti ja KELAn hallintoneuvoston puheenjohtajan ilme kirkastui. – No mutta Klaus! Klausan se siinä! Vihdoin! Hol-

ger tarttui Klausin käteen, puristi sitä ensin voimallisesti ja laittoi vielä toisenkin käden samaan nippuun. Vatkauksesta ei ollut tullut loppua. – Siitä onkin jo melkein kaksi vuotta, kun viimeksi tavattiin. Tai sellainen videopuheluhan se silloin taisi vain olla.

– Niin taisi, sanoi Klaus merkitsevästi ja irtautui Holgerin otteesta.

– Mentäisiinkö sisään? kysyi Holger. – Minulla kun olisi vähän asiaa...

– Mennään vaan, sanoi Klaus ja jatkoi vaimolleen. – Minä en taida nyt tulla sinne kauppaan. Esitellään sitten seuraavalla kerralla siloposkiani.

Maria Santala tervehti Holger Nordmania ja lähti laskeutumaan portaita. Klaus ohjasi vieraansa sisään, otti tämän takin ja pisti naulakkoon. Holgerilla oli yllään musta puku kuten aina.

– No mitä sinulla on sydämelläsi, kysyi Klaus, kun oli ensin keittänyt vahvat kahvit ja tuonut sitä kahdella punaisella joulumukilla olohuoneeseen. Holger istui upottavalla sohvalla jalat koukussa ja oli anteeksipyytävän näköinen. Hän siemaisi suullisen kahvia ja nieleskeli kuuman juoman ennen kuin aloitti.

– Sinä kai muistat sen joulun, kun veit ne viimeiset lahjat?

– Tietenkin muistan. Vettä satoi ja oli synkkää kuin vain lumettomana talvena voi olla. Mutta muistan myös sen ilon, minkä pystyin kaiken sen ankeuden keskelle viemään. En taida unohtaa sitä koskaan.

– Ja Arttu-pojalle veit auton. Sellaisen tuunatun, niin kuin sanotaan...

– Täytyy myöntää, että tontut pistivät siinä parastaan.

– Erikoisvanteetkin?

– Tietysti. Kromatut ne olla pitää, jos on kumipyörät. Klaus oli ylpeä viimeisestä Joulupukkikeikastaan ja tontujen työstä. Huippuammattilaisia kaikki tyynni.

– Ja se Essin nukke? kysyi Holger vaitonaisesti, eikä oikeastaan odottanut vastausta.

– Se olikin hieno. Pää oli tietysti posliinista ja sentin pituiset silmäripset. Vaatteet kimalsivat kuin parhaassa sadussa. Tontut laittoivat muutaman ylimääräisen helmen helmaan. Lasisia ne tosin olivat.

– Niin tiedän, sanoi Holger jo painokkaammin ja joi rohkaisuksi puolet kahvimukillisestaan. – Niistä lahjoista tulikin sitten sellainen SOME-hitti.

– SOME? Jaa mikä? ”Suomen Ostetuin Muoti Esine?”

– Ei kun SOSiaalinen MEDIA, SOME. Lähinnä se tarkoittaa sitä naamakirjaa, mitä kaikki nyt kuulemma käyttävät. – Minä en niistä tiedä! En ole sellaisia käyttänyt, enkä käytä! vakuutti Klaus ja halusi Holgerin jo jatkavan, sillä juttu alkoi kiinnostaa.

– Silloin joulupäivänä Artun äiti laittoi kuvan kuormautosta sivullensa ja kehui Joulupukin maasta taivaaseen. Sitä siellä sitten ihasteltiin ja jaettiin eteenpäin ja samalla valiteltiin, ettei tuollaisia enää tehdä, eikä niitä saamistaan. Lopulta Essin äitikin näki keskustelun ja laittoi omalle sivulleen kuvan nukesta ja kirjoitti, että Joulupukki oli tuonut tytölle kauniin lahjan. Ja sekin kuva le-

visi tietokoneelta toiselle. Ja niin edelleen. Lapset alkoivat vaatia samanlaisia. Holger vaikenä ja joi kahvimukinsa tyhjäksi.

– Mitä sitten tapahtui? hoputti Klaus, jonka mieltä juttu hiveli, vaikka hän ei sitä ääneen sanonutkaan. Vanha kunnon Joulupukki oli sittenkin arvossaan.

– Viime joulukuoli aikamoinen katastrofi, sanoi Holger katsoen Klausin kasvoja aivan kuin oli etsinyt sieltä ”mitäs minä sanoin” -ilmettä.

– Ihan rauhallinenhan se oli. Oltiin aatto tuon muorin, tai siis Marian, kanssa ihan kahdestaan kotosalla. Syötiin puuroa ja kinkkua lanttulaatikolla. Laulettiin ”Valkoparta vanha ukki” ja ”Enkeli taivaan”. Oli rauhallista ja mukavaa. Sitä oikein odottaa seuraavaa aattoiltaa.

– Ehkä teillä, mutta ei muualla. Lapset kinusivat kromivanteisia kuorma-autoja ja tytöt pitkäripsisä nukkeja. Saivathan he jotain rihkamaleluja, mutta ne hajosivat jo ennen Tapaninpäivää. Ja sitten vielä Artun äiti jakoi kuvan, jossa poika leikki edellisjouluun lahjalla, joka kiilsi kilpaa joulukuusen kynttilöiden kanssa. Sitä oli paljon itkua ja pahaa mieltä viime joulun aikaan ja erityisesti sen jälkeen.

– Vai niin...

– Klaus, sinun pitää avata uudelleen Korvatunturin konttori, sanoi Holger, suoristi selkänsä ja otti kasvoilleen päättäväisimmän ilmeensä.

– Jaa, enpä tiedä... aloitti Klaus, vaikka tuhannet tunteet myllersivät villapaidan alla. Tätä hän oli kaivannut jo kaksi vuotta. Olihan eläkepäivissä puolensa, mutta Joulupukkina hän tunsikin olevansa oikeassa tehtävässä ja tarpeellinen. Vaikka hän oli jo päätöksensä tehnyt, Holger Nordmania hän halusi kiusata hetken, sillä saamansa potkut olivat vielä tuoreessa muistissa. ”Mitäs minä sanoin” hän ei kuitenkaan halunnut sanoa. – Mutta miten ne säästöt? Kyllähän siitä taas kuluja tulee.

– Hiiteen säästöt, tuhahti Holger. – Pääasia, että joulusta tulee taas joulu, eikä mikään valepukkien temmellysaika.

Eteisessä kolahti ja Maria Santala astui sisään kahden kauppakassin kanssa.

– Ostin pullaa, niin saadaan kahvin kanssa... hän ehti sanomaan, mutta huomasi miesten ilmeistä, että jotain erikoista oli meneillään. – Mitä nyt?

Klaus Santala nousi tuolistaan ja asteli vaimonsa luokse.

– Kuulehan! Tämä Holger on juuri kysynyt haluaisinko jatkaa joulupukkeilua Korvatunturilla. En ole vielä ehtinyt vastata.

– Totta kai se haluaa! kiirehti Maria sanomaan Holgerille ja sai miehensäkin nyökkäilemään. – On tuota joutenolomarinaa tässä kuunneltu jo ihan tarpeeksi.

– Asia on sitten sovittu, huokasi Holger helpottuneena.

– Mutta nyt on jo syyskuun viimeinen viikko! Pitää pikavauhtia tilata pajaan tarvikkeita lelujen valmistamista varten, pohti Klaus.

– Tilattu on, hymyili Holger.

– Ja mestaritonttu pitää palkata takaisin. Minne hän nyt menikään...

- Saarelaisille saunatontuksi. Odottelee jo Korvatunturilla.
- Ja vetoporot...
- ... on haettu takaisin Ranuan eläinpuistosta. Vain Pukki puuttuu, sanoi Holger jo iloisemmin.
- Eihän tässä sitten mitään hätää ole! Pukki on valmiina kuin partiolainen!

Klaus Santala, joka tästä hetkestä eteenpäin oli taas vanha kunnon Joulupukki, hyppelehti yläkertakaksionsa olohuoneessa kummallista tanssia omakeksimillään askelilla ja kaappasi myös Joulumuorin mukaansa ilakoimaan. Holger Nordman innostui rallattamaan ”Joulupukki”-laulua. Se meni tosin nuotin vierestä, mutta se ei tässä tilanteessa paljoa haitannut. Yhtäkkiä Joulumuori lopetti tanssahtelun ja jäi vakavana tuijottamaan Joulupukkia, joka muutaman ylimääräisen hypähtelyn jälkeen jäi paikalleen huohottamaan. Holgerkin vaiken.

- Kultaseni... sanoi Muori vakavana. – Voiko Joulupukki jakaa lahjoja ilman partaa?

Seuraavat viikot korvatunturilla olivat yhtä vilskettä. Mestaritonttu oli saanut pestattua melkein kaikki entiset tontut vanhoihin töihinsä. Ainoastaan Mäkeläisen riihitontulla oli niin paljon kiireitä uudessa työssään, ettei päässyt Pukkia auttamaan. Nordmanin tilaama tavaratoimitus saapui ja puisten kuorma-autojen ja posliinipäisten nukkejen tuotanto pääsi alkamaan. Joulupukki piti itse huolen, että jokaiseen autoon laitettiin kumipyörät ja kromatut vanteet. Myös jokaisen nukan piti läpäistä Pukin tarkka laadunvarmistus. Saamaansa uutta tilaisuutta hän ei halunnut möhliä.

Kuukauden kiihkeän työrupeaman jälkeen Joulupukki tajusi, että parran kasvattamiseen aattoillaksi ei aika riittäisi. Sänki oli tullut esiin melko nopeasti. Vähitellen valkoiset haivenetkin olivat alkaneet kasvaa, mutta kasvu oli tapahtunut tuskastuttavan hitaasti. Tarkka mittaus osoitti, että parta oli kuukauden jälkeen noin kaksi senttiä pitkä. Koska aikaa jouluaattoon oli enää puolitoista kuukautta, pääsisi parta noin viiden sentin mittaan. Se ei riittäisi, sillä Pukin parran piti olla minimissään 25-senttinen. Vähempi ei tulisi kysymykseen missään tapauksessa.

- Voisithan sinä käyttää tekopartaa, ehdotti Joulumuori nähtyään miehensä apeuden peilin edessä.
- Tekoparta! Oikealla joulupukilla! Ei, ei ja ei! Enhän minä sitten erottuisi mitenkään noista tuhansista valepukeista. Joulupukilla tulee olla parta, jonka aitoutta lapset saavat vetämällä kokeilla. Joulupukki melkein suutahti Muorin ehdotuksesta, mutta hiljaa mielessään pelkäsi sen lopulta olevan ainoa vaihtoehto. – Jos parrankasvua vain saisi jotenkin vauhditettua...
- Odotas. Luin siitä juuri ... Missä se nyt oli? sanoi Joulumuori ja kolusi pukin konttorin pöytiä ja piironkien päällyksiä kunnes löysi etsimänsä lehden. Hän avasi sen, selasi muutaman sivun nopeasti ja sanoi: – Tässä. Tämä on kyllä kirjoitettu hiuksista, mutta...
- Ei sen väliä. Karvoja kuin karvoja. Anna tänne! sanoi Joulupukki ja alkoi lukea. – Hmm... Päänahkaa hiero-

taan oliivi- tai kookosöljyllä. Raaka kananmuna hiuksille levitettynä on hyväksi. Ja heh heh! Risiiniöljyäkin voi käyttää. Sen kanssa pitää laittaa suihkumyssy päähän ja lämmittää hiustenkuivaajalla. Näillä konsteilla tukka kasvaa silmissä!

- Vai niin, sanoi muori epäuskoisena. Mahtaakohan sitenkään?

– Niin tässä sanotaan. Noita eri keinoja pitäisi käyttää vuoropäivinä, mutta nyt ei sellaiseen ole aikaa, sanoi Joulupukki ja haki kaapista kananmunia ja oliiviöljyä. Lääkekaapissa oli iso pullo risiiniöljyä liikaa joulupuuroa syöneiden tonttujen hoitamiseksi. Pukki otti senkin ja ryhtyi työhön. Hän rikkoi kulhoon kolme kananmunaa, kaatoi sekaan reilusti oliiviöljyä ja lisäsi aimo loraus risiiniöljyä. Sen jälkeen hän meni pitkäkseen penkille ja pyysi Joulumuoria levittämään kellertävää seosta parralleen. Nauruaan pidätellen Muori kaatoi kulhosta parrankasvatusainetta miehensä kasvoille ja hieroi sen niin, että sitä oli varmasti joka paikassa. Muori haki pesutiloista suihkumyssyn ja asetteli sen Pukin kasvoille. Hoidon kruunasi viidentoista minuutin lämpöpuhallus hiustenkuivaajalla.

- Nyt saa riittää, sanoi Joulupukki, kun otsalle kihonneet hikipisarot valuiivat kirvelemään silmiä. Joulumuori ei ollut saada naurultaan henkeä. – Älä naura. Tässä on nyt tosi kyseessä, sanoi Pukki ja lähti pesemään kasvojaan.

Seuraavan kuukauden ajan parrankasvatushoito toistettiin joka päivä aamuin ja illoin. Tarkka mittaus hoitojakson päätyttyä kertoi parran pituudeksi neljä senttiä.

- Nyt saa riittää, sanoi Joulupukki. Aikaa jouluaattoon oli enää kolmisen viikkoa, eikä parta ollut kasvanut yhtään enempää kuin ilman hoitoa.

- Pitäisikö sinun jo harkita sitä tekopartaa? kysyi muori varovasti.

- Ei! Joku muu keino tähän on pakko olla, sanoi Pukki ja katseli mietteläänä peilistä vaatimatonta partaansa.

Jouluaattoon oli vielä viikko. Pukin parta oli venynyt vasta viiden sentin mittaan. Kaikki muu alkoi olla tulevaa juhlaa varten Korvatunturilla valmiina. Lelukuorma-autot oli paketoitu ja ne odottivat toimitusta yhdessä nukkejen kanssa. Joulupukki seisoj Savukosken keskustassa Paulan Parturin oven ulkopuolella. Lumisade oli juuri alkanut. Suuret hiutaleet leijailivat ilmassa harvakselleen. Puiden latvoissa virisi tuuli. Tämä oli viimeinen mahdollisuus. Pukki astui liikkeeseen sisään.

- Hei, tervehti Paula iloisesti. – Miten leikataan? hän jatkoi Pukin istuttua parturin tuoliin.

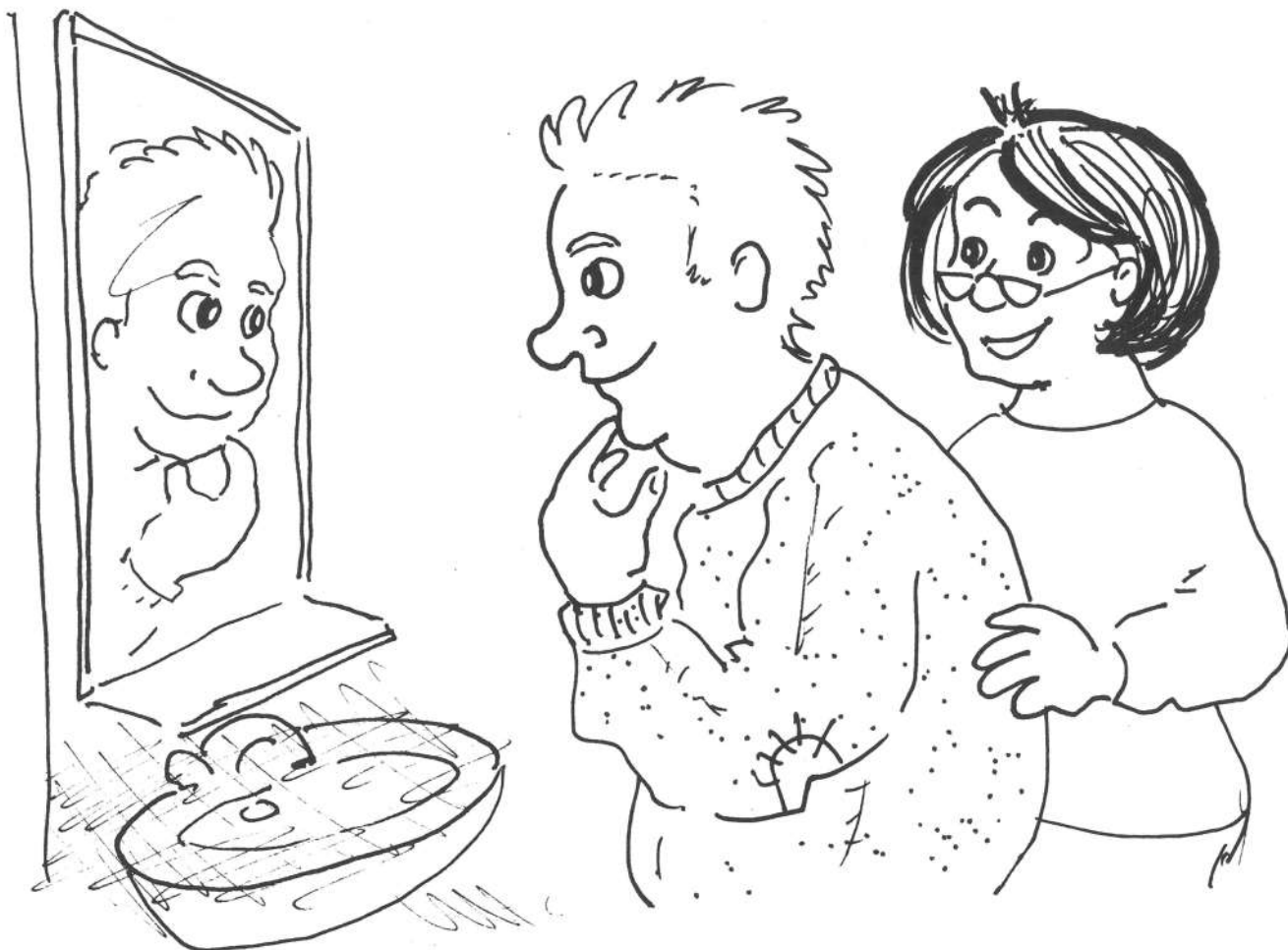
- Ei mitenkään, vaan pidennetään.

- Ai, hiusten pidennys?

- Ei vaan, parran.

- Parran... Enpä ole sellaista koskaan tehnyt. Mahtaakohan onnistua? Minulla on vain valkoisia hiuksia. Laite taanko me niitä?

- Jos ei ole partakarvoja, niin niitä sitten, sanoi Pukki päättäväisesti. – Sellaiset 25 senttiä lisää.

– Kokeillaan, mutta en takaa mitään, sanoi Paula ja alkoi asetella hiuslisäkkeitä Pukin parralle, liimasi ja tuskaili. Kahden tunnin aherruksen jälkeen tuloksena oli toisessa poskessa sojottava eriskummallinen tupsu pitkiä hiuksia.

– Tässä menee aikaa, sanoi Paula ja pyyhi hikeä otsaltaan.

– Kun partakarva ja hius ovat niin erilaisia. Ei näitä tahdo millään saada pysymään.

– Aikaa on kyllä viikon verran, sanoi Pukki ja kokeili poskessaan olevaa hiuslisäkettä. Se tuntui kummalliselta eikä edes näyttänyt oikealta parralta. Pukki nykäisi tupsua samoin kuin epäilevät lapset tekevät. Kaikki parturin asettelemat hiukset jäivät Pukin käsiin.

– Nyt saa riittää, sanoi Paula ja hoputti Pukkiä nousemaan tuolista. – Minä en tätä enää alusta aloita.

– Mutta... vaikeroi Joulupukki ja nousi ylös. – ...entäs tämä parta?

Paula haki hyllystä punaisen tuubin ja laittoi sen Pukin käteen.

– Siinä. Saat sen ihan ilmaiseksi. Eräs kauppias antoi sen minulle tuotenäytteenä. Kuulemma buddhalaismunkit käyttävät sitä hiustensa kasvattamiseen. Pitäisi olla mieltettömän tehokasta. En kyllä tiedä ketään, kuka olisi kokeillut...

– Kiitos, sanoi Pukki allapäin ja laittoi tuubin taskuunsa. Aikaa oli viikko, joten tehokasta aineen tosiaan pitäisi olla. Hän kiitti parturi Paulaa ja astui liikkeestä ulos. Lumisade oli yltnyt ja tuuli piiskasi hiutaleet vaakasuoraksi

tuiskuksi. Joulupukki halusi päästä mahdollisimman nopeasti Korvatunturille takkatulen ääreen lämmittelemään. Savukosken pääkatua ajoi taksi, jolle Pukki viittoili suurieleisesti. Musta auto pysähtyi tien sivuun ja Pukki kömpi takapenkille.

– Korvatunturille pitäisi päästä, Pukki sanoi ja pudisteli lumia vaatteistaan.

– Keli on aika huono, mutta eiköhän me selvitä, sanoi taksinkuljettaja ja kaasutti liikkelle. – Eikö Pukilla ole näin jouluviikolla kiireitä, kun ehtii keskustassakin käydä?

– Oli asioita. Mutta kuinka sinä...

– Tottahan minä nyt Joulupukin tunnistan. Juuri kaksi vuotta sitten viimeksi kyyditsin. Kuljettaja katsahti Pukkiä taustapeilin kautta, mutta ei uskaltanut irrottaa katsetaan tiestä kovin pitkäksi aikaa. Lyhyt vilkaisu riitti Pukille. Silmät ja ääni muistuivat mieleen.

– Simo? Tosiaankin, Simohan se siinä! Mitä parkanolainen taksikuski tekee näin pohjoisessa? Joulupukki piristyi selvästi tunnistaessaan vanhan tuttavansa.

– Se Essin lahjan vienti oli minulle hieno kokemus. Alkoi tuntua siltä, että halusin asua pohjoisessa lähempänä joulupukkiä. Sitten yhtenä päivänä sen vain päätin. Muutin tänne noin vuosi sitten, mutta en minä näitä hommia kuitenkaan halunnut lopettaa. Asiasta toiseen, saanko kysyä, miksi joulupukilla on tähän aikaan vuodesta tuollainen tonttuparta?

Joulupukki kertoi nopeasti, mitä oli tapahtunut. Kertomuksensa lopuksi hän kaivoi taskusta parturilta saamansa punaisen tuubin.

– Ja kaikki on nyt tämän buddhalaismunkkien hiustenkasvatusaineen varassa.

– Jaa buddhalaismunkkien? Eivätkös he ole kaljuja, tai ainakin tosi lyhyillä siilihiuksilla varustettuja? mietti Simo ääneen.

– Sitten ei ole paljoa tehtävissä, huokasi Joulupukki, avasi sivuikkunan ja heitti tuubin tienposkeen. Taksinkuljettaja Simo hymähti, ohjasi auton linja-autopysäkillä ja kääntyi etupenkien välistä katsomaan Pukkiä. Hän otti pipon päästään ja aukaisi talvitakkinsa.

– Ehkäpä minä voisin auttaa?

Joulumuori hääräili keittiössä ja kauli piparkakkutaikinaa jauhoisella leivinpöydällä. Ulko-ovi kolahti ja eteisestä alkoi kuulua ääniä. Raskaita askelia ja joulupukkimaista rallatusta. Supinaa ja ulkovaatteiden kahinaa. Muori arvasi heti, että jotain erikoista oli tekeillä. Joulupukki ilmestyi keittiön ovelle leveä hymy kasvoillaan. Vatsakummun päälle ulottuva kaunis, valkoinen parta yhdessä valkoisten hieman liian pitkien hiusten kanssa toi joulun tullessaan huoneeseen. Paita oli tuttu porokuvioinen villapaita, punavalkoinen pipo oli paikoillaan, mutta silmät ja nenä olivat oudot.

– Ohoh! Kuka se siinä? kysyi muori tulijalta, sillä häntä ei pystynyt näissä asioissa huijaamaan.

– Siinä on tämän joulun joulupukki. Oikeammin taksinkuljettaja Simo, sanoi ovesta sisään tullut oikea nysäpartainen Joulupukki. Tapasin Simon kaksi vuotta sitten Parkanossa ja siitä innostuneena hän oli alkanut kasvattaa partaa. Muutenhan hän oli jo silloin ruumiinrakenteeltaan ihan valmis joulupukki. Simo on ainoa ihminen, jonka hyväksyn varapukiksi. Hän lupasi hoitaa lahjojen jakelun tänä vuonna.

– Entä sinä? ihmetteli Joulumuori miehensä ratkaisua.

– Katsohan itse. Miltä minä näytän? Pukki pyörähti ympäri ja nosteli samalla leukaansa ylöspäin. Muori pyöritteli päätään ja näytti hölmistyneeltä. – Tällä tonttuparralla minä tietenkin menen kierrokselle mukaan tontuksi!

Ja niin siinä sitten kävi. Simo hoiti tehtävänsä aattoiltana samalla innolla ja vakavuudella kuin itse Joulupukki. Muutama ilikurinen pikkupoika kiskaisi Simoa parrasta ja vakuuttui samalla pukin aitoudesta. Joulupukki itse tonttuili mukana ja tarkkaili tyytyväisenä lelautojen ja nukkejen saajien iloisia ilmeitä. Mutta siitä Pukki piti huolen, että seuraavana aattoiltana hän olisi valmiina eikä vuoden mittaan leikannut kertaakaan partaansa. Ei edes kesällä kolmeviikkoisen helleaallon aikana. Ja ihan vain varmuuden vuoksi Joulupukki hankki lääkekaappiin kaksi isoa pulloa risiiniöljyä.

Joulun viettoa lukulampun alla

Laura Jokisalo

Kirja-ala odottaa vuoden pimeintä aikaa kieli pitkällä ja painokoneet täydessä toimintavalmiudessa. Joka vuosi odotettavissa on kovet myyntiluvut, kun hyllyiltä ja netti-kaupoista etsitään sopivan kovia paketin täyhteitä.

Usein lahjapapereihin kääriäistään kuluvana vuotena ilmestynyt teos, mutta jos haluaa oikein uppoutua hankien korkeiden nietosten maailmaan, niin joulunpyhiksi voi lukulistaansa lisätä ajankohtaan soveliaista kahlattavaa.

Tässä alla listaa jouluseen kirjojen hakuammuntaan.

Kotimaisia kertojia

TAATAN JOULUPAKINOITA/TAATAN JOULU, F. E. SILLANPÄÄ

Hämeenkyrön oman pojan joulusaarvoja, joita hän aikoi-
naan tarinoi radion välityksellä. Jälkimmäinen on jonkin
verran Sillanpään perehtyneen Panu Rajalan koostama.

JOULUTARINOITA, MIKA WALTARI

Kokoelma yhden Suomen kansainvälisesti tunnetuim-
man kirjailijan eri joululehtiin kirjoittamista jutuista vuo-
sikymmenten varrelta.

**JOULUMUISTO, LAILA HIETAMIES, ANNI POLVA
JA KALLE PÄÄTALO**

Kolmen aikansa suosituimman kirjailijan omia joulu-
muistoja yksissä kansissa. Hietamies (nykyisin Hirvi-
saari) ja Anni Polva keskittyvät lapsuuden muisteluihin.
Kalle Päätalo kertoo taas, miltä nuorena tuntui palata sa-
vottatöistä jouluksi kotiin.

**PUISTO JOULUKSI/METSÄSTYS JOULUN ALLA,
JUHANI PELTONEN**

Elmo-romaanistaan parhaiten tunnetun kielellä iloittelija
vuoden aikaan sopivat sepustukset.

TAIKATALVI, TOVE JANSSON

Koska tänä vuonna on tullut kuluneeksi sata vuotta To-
ve Janssonin syntymästä, voi sen kunniaksi avata Muu-
mi-kirjan ja lukea, kuinka talviuniltaan herännyt Muumi-
peikko polttaa keskitalven kokkoa ja tapaa kaakelimuu-
rin takana asuvan esi-isänsä.

JOULUKIRJA, RUDOLF KOIVU

Armoitetun joulunajan kuvittajan satukirja.

MAURI KUNNAKSEN TUOTANTO

Moni Kunnaksen kirjan aihe liittyy jo itsessään jouluun.
Löytyy joulupukkia ihan itseksensä sekä kirjeiden ja noi-
tarummun kera. On tonttuja eri muodoissa. Koiramäen

talvi -teos tutustuttaa kuvillaan entisaikojen joulun viet-
toon ja Koiramäen joulu -kirjan avulla kerättiin rahaa
Tyrvään Pyhän Olavin kirkon jälleenrakentamista varten.
Toisaalta Kunnaksen tuotannosta mikä vaan kelpaa nau-
tittavaksi riisipuuron ja joulukinkun välissä.

Pohjolan tarinoita

**TALLIN JOULU/JOULUKERTOMUKSIA, ASTRID
LINDGREN**

Maaailman kenties tunnetuimman lastenkirjailijan teoksia
kakaroiden lempijuhlaan sijoittuen.

**JOULULAHJA JA MUITA KERTOMUKSIA, SELMA
LAGERLÖF**

Ensimmäisenä naisena kirjallisuuden Nobelin pokannut
Lagerlöf tarinoi joulunajasta. Oli myös kirjeenvaihdossa
Mathilda Wreden kanssa.

**LUMIKUNINGATAR/PIENI TULITIKKUTYTÖ, H.
C. ANDERSEN**

Tanskan taiturin talviset tarinat, jotka vanhoja hyviä satu-
perinteitä kunnioittaen sekä kiehtovat, surettavat että pe-
lottavat.

JOULUORATORIA, GÖRAN TUNSTRÖM

Joulukuun loppuun sijoittuva kertomus, joka taattuun
iloiseen pohjoismaiseen tyyliin lähtee liikkeelle isoisän
tallautuessa kuoliaaksi lehmälauman alla. Kirja voitti
Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon vuonna
1984.

FANNY JA ALEXANDER, INGMAR BERGMAN

Ruotsalaisohjaaja koosti klassikkoteoksestaan myös kir-
jan.

Jouluklassikkoja joka kolkasta

JOULULAULU, CHARLES DICKENS

Joulutarinoiden joulutarina, joka on muokannut ihmis-
ten käsitystä joulun hengestä ja ideasta. Kyynisimmän-
kin vastarannankiiskun sydämen sulattaja.

TIETÄJIEN LAHJA, O. HENRY

Novelli, joka kertoo vähävaraisten nuoren parin yritykses-
tä ostaa toisilleen joululahja.

PIKKU NAISIA, LOUISA MAY ALCOTT

Yhdysvaltojen sisällissotaan ja sen jälkivuosiin sijoittu-
va monipolvinen romaani, joka alkaa Marchin perheen
tyttärien joulunajan valmisteluista. Takuuvarma itkettäjä.

KIRJEITÄ JOULUPUKILTA, J. R. R. TOLKIEN

Fantasiakirjallisuuden sormuksen kantajan teos, johon on koottu hänen omille lapsilleen kirjoittamia joulupukin kirjeitä vuosilta 1920-1942.

VELHO JA LEIJONA, C. S. LEWIS

Fantasiasarjan ensimmäinen kirja, jossa toisen maailmansodan Lontoon pommituksia maaseudulle paenneet lapset astuvat vaatekaapin kautta ikuisen jouluttoman talven Narniaan.

LUMIUKKO, RAYMOND BRIGGS

Suomenkin television pitkäaikainen jouluklassikko ilmestyi alun perin lastenkirjana vuonna 1978.

VALKOPARTA KARJUPUKKI, TERRY PRATCHETT

Fantasiaparodioistaan tunnetun Pratchettin romaani Kiekkomaailman joulupukin vastineesta eli Karjupukista, joka häviää juuri ennen lahjakierroksen alkutuhinoita. Remmiin joutuu astumaan tällöin Kuolema.

Leikittiin sitä 1990-luvullakin

Laura Jokisalo

Vaikka vastaväitteitäkin joskus kuulee, niin ainakin Kihniöllä kakarat viettivät päivänsä leikkien vielä 1990-luvulla.

Nykyäänhän leikkimiseen käytetyn ajan on ihan tieteellisesti laskettu vähentyneen. Liekö leikkimisen määrän syynä sitten edellisen lama-ajan taloudelliset rajoitteet?

Ulkoleikeistä suosituimpia olivat piste, rosvo ja poliisi sekä talonmies. Piste on yksi muunnos kymmenen tikkua laudalla -leikistä. Tällä hetkellä kouluikäiset leikkivät hyvin samantyylistä purkkista.

Pisteen perusidea on se, että yksi leikkijöistä toimii etsijänä muiden säännätessä piiloon rajatulle alueelle. Etsijä yrittää löytää ja käräyttää piiloon paenneet, kun taas piilottelijat yrittivät pelastaa jo nähdyt leikkijät.

Rosvo ja poliisi -leikin nimi kertonee kaiken. Sen muistan, että jonkinlainen jännittävä jako luonteiden kesken tätä leikkiessä aina tapahtui. Yleensä samat ihmiset halusivat olla joko rosvoja tai poliiseja.

Talonmies-leikki lienee yksi versio natta-leikeistä. Yksi leikkijöistä oli määrätyn rakennuksen tai rakennelman talonmies, joka kiersi tiluksiaan. Muut leikkijät yrittivät olla jäämättä talonmiehen haaviin. Kävin itse silloista Kihniön kirkonkylän ala-astetta, ja lempikohteemme talonmiehen leikkimiseen oli tietenkin se pömpeli koulun pihamaalla, josta löytyi salamankuvalla varustettu ”hengenvaara”-kyltti.

Sen muistan, että varsinaisista liikuntalajeista suosituin ajanviete oli uiminen. Kesälomaa vietettiin Aitolahdessa ja Pyhäniemessä päivät pitkät polskien. Tavallaan puoli-

päiväiset uintireissut kavereiden kanssa olivat monille ensimmäisiä itsenäistymisen hetkiä, sillä kännyköitähän ei kukaan vielä tuolloin ollut.

Hugo-peikko herätti pahvit

Erityisen hyvin on jäänyt mieleen erilaisten kaveri-iltojen ja etenkin synttäreiden seuraleikit. Pullonpyöritystä on tullut leikittyä niin paljon, etten ole varma, oliko palautusautomaateilla mitään tekemistä parikymmentä vuotta sitten. Vai pystyikö silloin edes palauttamaan tyhjiä muovipulloja mihinkään?

Sen verran kultalusikka-sukupolvea olen, että leikki- ja pelitavaran lukumäärä omanikäisten keskuudessa oli varmasti paljon korkeampi kuin vaikkapa kolmekymmentä vuotta aiemmin. Erilaisten keräilykorttien ja -tavaroiden kanssa leikittiin ahkerasti.

Suosittuja olivat varsinkin jääkiekko- ja hevoskortit sekä poikabändi- ja Spice Girls -esineet. Trolli- ja Teenage Mutant Ninja Turtles -hahmoilla leikittiin loputtomasti. Vuosikymmenen lopulla kaikki Titanic-elokuvaan liittyvä oli niin kuumaa kamaa, että jäävuoretkin olisivat varmaan sulaneet.

Suomen nykyinen vientitoivo eli pelimaailma osoitti 1990-luvulla heräämisen merkkejään. Koulun jälkeen suunnattiin sen kaverin luokse, jonka kotoa löytyi pelikone. Super Mariota ja Sonicia pelattiin niin, että pää tärisi. Muistan, että Sonicissa oli sellainen viidakkokenttä, jonka läpäisemiseen olisi tarvinnut Johnny Weissmulleria.

Ja mistä ne Super Marion näkymättömät tiilet aina löysivät tiensä jokaiseen kenttään?

Ensimmäisillä kotiin hankituilla tietokoneilla pelattiin esimerkiksi rallipelejä. Tosin yhden tietokoneen keskuksi jaksoi tallentaa noin kolme erilaista peliohjelmia.

Pienet elektroniikkapelit, kuten Game Boy, olivat suosittuja. Niillä pelattiin Tetristä "Kulkukauppias"-laulun soidessa taustalla. Donkey Kong -gorillaa hyppyutettiin myös.

Kaverien kesken pelaamisen laatuhan parani, kun 2000-luvun alussa alettiin saada Nokian 3210- tai 3310 -kännyköitä, joissa oli matopeli. Omia tuloksia saattoi siten vertailla ystävien kanssa. Samalla omaa persoonallisuutta ilmaistiin tilailemalla kännykkään maksullisia logoja ja soittoääniiä. Muistaakseni eräs pitkäikäisimmistä kännykkälogoistani oli juokseva porsas.

Ja 1990-luvun peleistähän ei voi puhua mainitsematta Hugo-peikkoa, tuota television peliohjelmia, jota pelattiin lankapuheliman näppäimillä. Kyseisellä hahmolla on kasa kuolemattomia lausahduksia: "Herää pahvi", "Heh! Nyt pamahti ankeeks", "Meno Toijalaan, jos persaus kestää" ja "Pääseekö tätä kautta Kiinaan?".

Miksi Erottajalla on niin monta hotellia?

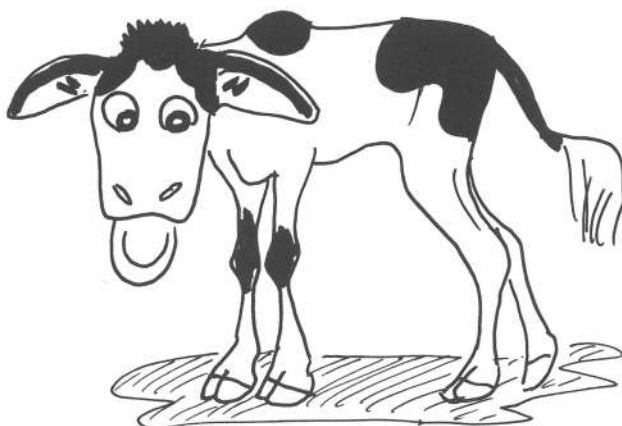
Silti lauta- ja korttipelit olivat meistä monien mieleen. Monopoly, tuo takuvarma riidanaiheuttaja Erottajan kiinteistöineen, löytyi varmaan jokaisen nurkista. Kalmankuja 13 -peli kiehtoi putoavine kattokruunuineen ja keikkaavine portaineen. Cluedossa yritettiin pohtia murhan ratkaisua.

Jossain vaiheessa pelattiin myös jonkinlaista Dracula-peliä, jota varten pelaajille jaettiin vampyyrin hampaat. Kaikki valot piti sammuttaa pelin ajaksi ja taustalla soittaa mukana tullutta cd-levyä, johon oli äänitetty kauhu-elokuvamusiikkia ja kirkonkellojen kilkatusta. Sitä sitten piti pelata, vaikka pelotti niin paljon, että teki mieli itkeä.

Lautapeleistä yritettiin pelata myös tietokilpailuklassikkoa eli Trivial Pursuitia, joka löytyi yleensä jonkun vanhemman tai isovanhemman arsenaalista. Eihän siitä koskaan mitään tullut, sillä kysymykset menivät hieman yli lapsen ja nuoren hilseen.

Varsinkin kun moni Trivial Pursuiteista oli 1980-luvun versioita, joiden kysymykset saattoivat liittyä Neuvostoliiton tai DDR:n urheilijoihin.

Ole vaiti vasikka
ku leukasi on ku lusikka.
– Parkano –

Bänti Huu ja Lehna rappaa ja räppää

Melina Hirviniemi

Tämä tarina kertoo lapsuuteni käsinukesta Bänti Huusta, joka oli majava sekä pikkunukestani Lehnasta.

Tarkalleen en muista, mistä keksin Bänti Huun nimen, mutta Lehnan nimi sai alkunsa Puppe-kirjasta, jossa oli Helena-niminen virtahepo. Koska en osannut pienenä sanoa Helena, niin sanoin Lehna.

Rasvata sana oli pienenä haastava, joten sanoin aina rappata. Ja räpätä sana tarkoittaa tässä tapauksessa esim. vedellä räppäämistä eli aikalailla sotkemista.

Lehna heräsi aamulla aikaisin. Hän tunsu Melina-vauvan pienen käden koskevan Lehna-nuken pientä punaista poskea. Molemmat köllöttelivät samassa pinnasängyssä pehmeiden peittojen ja tyynyjen päällä. Melina-vauva nukui suloisesti. Kunnes hän heräsi. Melina-vauvan isä tuli paikalle ja otti Lehnan käteensä. Lehnan vaaleanpunainen mekko heilui isän nostaessa Lehnan ilmaan. Lehna näki Melina-vauvan pienet kasvot, jotka tuijottivat Lehnan pienempiä kasvoja. Lehna hymyili. Niin Melinakin hymyili. Melinan isä työnsi Lehnan lähemmäksi Melina-vauvan kasvoja. Lehnan ruskeat ponnareilla olevat pörroiset hiukset kutittelivat Melina-vauvan naamaa. Ja niin Lehna kuuli vauvan ihanan naurun. Se oli Lehnan ja Melinan yhteinen leikki.

Isompana Melinan kasvaessa, otti Melina Lehnää vieraansa nukkumaan ja vei leluapäivinä Lehnan kerhoon. Kerhossa ei kaikki ollut sujunut hyvin. Melina rakasti nukkeaan, mutta toiset ei vaan osannut välittää. Kerran kun Melina innoissaan esitteli kerhokaverilleen nukkeaan, sai Lehna itsellensä haukkuja, mm. Isopää oli käytetty. Se sai Melinan itkemään, mutta Lehna osasi lohduttaa.

Samana vuonna sai Melina käsinuken, joka oli majava. Melina ihastui siihen. Se sai nimekseen Bänti Huu. Bänti Huu oli Lehnan kanssa samassa lelukopassa.

"Siinä me kaksi sitten ystävästyttiin", sanoo Lehna. "Muistatko Bänti Huu, kun Melina vielä taaperoikäisenä räppäsi?", naurahti Lehna. "Kyllä vain, muistan myös kun Melina rappasi itsensä joka puolelta, ja sänkynsä, sekä uuden vihkonsa. Sen seurauksena hänet jouduttiin viemään pesulle.", vastaa Bänti Huu. "Muistan sen kyllä. No, muistatko kun Melina pienenä leikki Hani-koiran kanssa? Hänhän leikki piilosta, ja hippaa, ja noutamisleikkejä, ja vielä se hauska pyyheleikki, jossa Hani aina kiehnasi Melinan pyyhkeeseen." "Juu juu. Ja muistatko, kun Melina aina räppäsi pienenä vedellä? Se oli silloin kun me koecilimme rappaamista ja räppäämistä.", tokaisee Bänti Huu. "Ai niin! Silloin kun me olimme ihan rasvaisia ja märkiä! En voisi unohtaa sitä. Ja muistatko kuin-

ka Melina ja hänen äitinsä aina leikki sinulla, ja sait Melinan aina nauramaan. Silloin kun hän repi hampaitasi, ja häntääsi, ja korviasi ja..." "Joo riittää kiitos! Sillä muistan aina kuinka hän jätti sinut lelukoppaan, ja otti jonkun muun nukan, ja kehui sitä aina kuinka hieno ja nätti se on. Ja kuinka..." "Ehkä lopetetaan tämä tähän Bänti Huu", naurahtaa Lehna. "Okei", vastaa Bänti Huu yhtä iloisena kuin Lehna. "Kuuletko Lehna?", kysyy Bänti Huu yhtäkkiä. "Kyllä sieltä ala-kerrasta jotain kiljuntaa kuuluu", sanoo Lehna. "Melina ja hänen vanhemmat ja pikkusiskot leikkivät äskön palikoilla, nyt varmaan Melina ja he leikkivät piilosta.", huudahtaa Bänti Huu. "Niinpä! Ja kohta hän varmaan lähtee mummuille ja papoille, onhan nyt joulu! Sitten he menevät Jarmo-papalle ja Virpi-mummulle, jossa he leikkivät Jarmo-papan kanssa, ja askartelevat Virpi-mummun kanssa. Ja kun he menevät Olli-papalle ja Sisko-mummulle, niin he leikkivät piilosta ja sokkoa Olli-papan kanssa, ja piirtelevät Siskomummun kanssa. Lopuksi he avaavat lahjat." vastaa Lehna. "Aivan! Ehkä me päästään mukaan!", huudahtaa Bänti Huu. "Joo! Mennään!", sanoo Lehna. Ja niin Lehna ja Bänti Huu viettivät ihanan joulun Melina-tytön kanssa. HYVÄÄ JOULUA! :)

AUTO-LAHTINEN OY

HUOLTO • VARAOSAT • TARVIKKEET

- varaosat
- määräaikaishuollot
- pakokaasumittaukset (bensa, diesel ja OBD)
- ilmastointihuollot
- nelipyöräsuunnaukset
- vikakoodit
- katsastuspalvelu
- hinauspalvelu
- sijaisauto huollon ajaksi

Mopoautojen huolto – varaosat

Ahertajankatu 10, Parkano
020 786 2000

TAKOMA
Takoma **Gears Oy**

**PARKANON
AUTOK** **ULU**
Roihanraitti 2
(03) 448 2142

Parkanon Listatehdas Oy
Enemmän puusta.

Teollisuustie 11, 39700 Parkano
Tel. +358 3 3393 8150
www.parkanonlista.fi

MARTTILAN **TAKSI** **PALVELU**
Parkano

1 + 8

1 + 8

invahissi

invahissi

0500 231 610

Hyvää joulua ja Onnellista
Uutta Vuotta asiakkaillemme!

**Kauneus- ja
jalkahoitola**
RIITTA KESKINEN

PARTURI-KAMPAAMO

Tipi-Tii

Metsänomistajat
KIHNIÖ-PARKANO

Keskuskatu 5, 39700 Parkano
www.mhy.fi

Hyvää joulua ja
onnellista uutta vuotta 2015

sasky.fi

Petäjä-opiston
keväällä 2015 alkavat
uudet kurssit löydät
ti 30.12. Ylä-Satakuntalehdestä
sekä nettisivuiltamme.

STUDIO ROYAL

Parkanontie 51
045 273 3300
Sopimuksen mukaan

PIHVILIHAA

suoraan tuottajalta

Pertti Runsas

puh. 0400 441 288

**Hyvää Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta!**

 A. LAMMINMÄKI OY

**EUROHAMSTERISTA
HALVALLA**

**Euro
HAMSTERI OY**

Keskuskatu 4B
38700 KANKAANPÄÄ
02 572 3575

Pahkalantie 1
39700 PARKANO
03 448 1142

Arinatie 3
61300 KURIKKA

**PAV/ PARKANON
AUTOVARAOSA OY**
SANTOO - YHTIÖT

TEOLLISUUSTIE 9 A, 39700 PARKANO, PUH. (03) 44 311, TELEFAX (03) 448 1760

**FIN-, EUR- JA KERTAKÄYTTÖLAVAT SEKÄ
LAVAKAULUKSET**

PARLAVA OY

Kankarintie 35-19

39750 Kuivasjärvi

Puh. 0400 383860

www.parlava.fi

Tilausliikenne
Marttila Tours Ky

Bussit 19-61 p.
 ☎ 0400 464 444

TAKSI
Kihniö
 ☎ 0500 323 222

TAKSI
Kuivasjärvi
 ☎ 040 164 5555

 SORVAAMO E. AALTO
TARVIKEMYynti

- LAAKERIT
- HYDRAULIIKKA
- VOITELUAINHEET

kiilahihnat - rullaketjut - nivelakselit
 voimansiirtotuotteet - akut - ruuvit
 Puh. 03 448 1580

Eira's Shop
OSTO- JA MYYNTILIIKE

- LAHJATAVARAT
- TALOUSTAVARAT
- TYÖASUT

Varta paristot - työkaluseineet
 talous- ja wc-paperit - koristeet
KAHVIO
 Puh. 040 538 1339
 Parkanontie 90, Parkano

PESULA
 Pesemme miltei kaikkea!
 Varmasti EMME PESE NAHKAA

* Tietokonemyynti ja huolto *

TOPSHOP

T. Kantola

Parkanontie 51

Puh. 040 545 7113

PIHVILIHAA

TALOSEN TILA

PARKANO

Puh. 0400 627 975/Marianne

0400 335 889/Arto

Saarelan
Teräsrakenne Oy
Metallialan alihankintapalvelut
Hitsausinsinööripalvelut

Mäkiiviinikankatu 30, 39700 PARKANO

Heikki Saarela 0500 636 190

• saarelanmetalli@ippnet.fi

Samuli Saarela 040 196 1629

• samuli.saarela@ssaweld-eng.fi

Hauskaa Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!

RAVINTOLA
Parooni

Parkanontie 68, PARKANO. Puh. (03) 448 2339
 Avoinna ma-to 10-21, pe 10-02(03), la 12-03, su 13-20
www.parooni.fi

Valokuvauspalvelut | Graafinen suunnittelu | Webdesign

Rauhaa Joulua &
Onnellista Uutta Vuotta 2015!

Parkanontie 42

www.luminka.fi

*Hyvää Joulua ja
menestystä vuodelle 2015*

Parkanon Kirjapaino

Parkanontie 63, 39700 Parkano
Puh. 050 442 2229
painopinnanvalmistus (03) 443 829
myynti@parkanonkirjapaino.fi
www.parkanonkirjapaino.fi

**KUUSISAAREN
KAIVIN OY**
044 200 5522

TILITOIMISTO

Marja Saarivirta Oy

- kaivua
- tasausta
- pihatöitä
- maanrakennustyöt
- sora-ainetoimitukset
- pihan perustamiset
- ruokamultatoimitukset
- 7 ja 21-tonniset telakaivinkoneet

**Maanrakennus ja Kuljetus
E & A Viitasalo Oy**
0400 631 248

*Hanakkaa
Joulua*

Hanakat!

AMMATTILAISET ASIALLA

**LVI-TALO
KANNOSTO KY**

Teollisuustie 18, 39700 PARKANO, puh (03) 448 2400, 448 5123

Hanakat!
LVI-ASIAINTUNTIALIIKE

*Rauhaisaa Joulua ja
Onnea vuodelle 2015!*

KORJAAMO Juhani Korpela

Puh. 0500 225 609

EUROMASTER
RENGASPAROONI

p. 03 448 2149

Autovaraosaliike

Paroonin Osa Oy

p. 043 217 0666

Teollisuustie 20, PARKANO

Chez S'Elina
toivottaa

*Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta 2015!*

Elina Seilo
elina@seilo.fi

Aureentie 180 Parkano
Puh. 0400 783 137

www.chielina.fi

HAMMASLÄÄKÄRI RIITTA KOIVUNEN

Satakunnankatu 2 A
Puh. (03) 448 2616

*Jouluihoa
ja siunausta
vuodelle 2015*

*Parkanon
seurakunta*

PARKANO

Parkanon Apteekki ja Terveyskauppa Parkanon terveydeksi

Parkanontie 60, puh. (03) 448 2022, fax (03) 448 0128

Palvelemme:

Maanantaisin, tiistaisin, klo 9.00–17.00
torstaisin ja perjantaisin
Keskiviikkoisin klo 9.00–18.00
Lauantaisin klo 9.00–13.00
sunnuntaisin sulj.

HYUNDAI

- ☐ MYYNTI
- ☐ VARAOSAT
- ☐ HUOLTO

AUTOMYYNTI R. LAIHONEN OY

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (03) 448 1377

Tervetuloa Satapirkan Osuuspankin asiakkaaksi.

SYNTYNYT
ASIAKKAIDEN
OMISTAMAKSI.

OP-Pohjola syntyi reilut sata vuotta sitten asiakkaiden omistamaksi – ja sellaisena se myös säilyi. Asiakasomistajuus on nyt vähintäänkin yhtä merkityksellistä kuin silloin aikoinaan. Tänään lähes joka kolmas suomalainen on omistajamme. Yhdessä toimien edistämme suomalaisten taloudellista menestystä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Kaikki asiakasomistajan edut näet osoitteessa op.fi/satapirkka.

Hyvää Joulua ja Rauhallista Uutta Vuotta 2015!

Satapirkan OP

IPP

TEKNISET

SUOMALAISTEN PUOLELLA **EURONICS**

IKAALINEN

Kauppakeskus
Komppi
Karhoistentie 3
Puh. 03 450 5588

Ark. 10–19
la 10–17

PARKANO

Keskuskatu 7
Puh. 03 450 5555

Ma–Pe 9–17, la 9–14

Lisää Tele&Data tarjouksia osoitteessa www.tekniset.fi

PARKANO

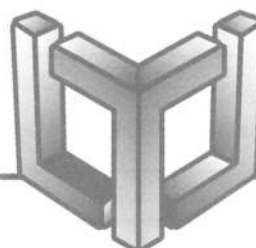
0400 621 625
0400 737 344

Toivottaa Raukaisaa Joulunaikaa

www.fennosteel.com

LAURINAHON
YHTIÖT

Parkano

Marja-Kaarina Pentti
020 758 2502

Oili Jokisalo
020 758 2504

Kaija Kivela
020 758 2506

Marjatta Haapamäki
020 758 2505

Anneli Kyösti
020 758 2507

Manta Niemi
020 758 2509

Mari Viitanen
(äitiyslomalla)

Jenni Ojala
(äitiyslomalla)

Kihniö

Sirpa Viitanen
020 758 2524

Ilkka Suonpää
020 758 2523

Lämmintä joulumieltä!

Toivottaa

Oma Säästöpankki Oy

Parkanontie 45, 39700 **Parkano**
Kihniöntie 16, 39820 **Kihniö**

Kassapalvelut avoinna
ma-pe 9.30-16.15,
myös yritysasiakkaille

www.omasp.fi

omas
Lähellä ja läsnä

K SUPERMARKET
PARKANO

ARKISIN 8-21
LA 8-18
SU 12-18

Suomalainen voittaa aina
Meillä voit myös veikata
Keskuskatu 9
Parkano puh 441 100

- sinun kotisivusi -

Ylä-Satakunta

Puhelin: (03) 44 381 Fax: (03) 443 844
ilmoitukset@ylasatakunta.fi

Joulutervehdys _____

*Hyvää Joulua ja
Onnellista uutta vuotta
Kotiseutulehti
Parkanon ja Kihniön
Joulun lukijoille
Parkanon kaupunki*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta*

Kihniön kunta

Kotiseutulehti

Parkanon ja Kihniön Jouluku 2014 10 €